

CURS ACADÈMIC 2020-2021 (QUADRIMESTRE 1)

TITULACIÓ: GRAU EN COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

ASSIGNATURA: DRET DE LA COMUNICACIÓ
--

IDIOMA: Valencià

PROGRAMA DE LA ASSIGNATURA

TEMA INTRODUCTORI. L'ESTAT DE DRET I LA CONSTITUCIÓ ESPANYOLA DE 1978.

PRIMERA PART. ANTECEDENTS HISTÒRICS DEL DRET DE LA COMUNICACIÓ I NORMATIVES INTERNACIONALS / EUROPEES.

TEMA I. ANTECEDENTS HISTÒRICS DEL DRET DE LA COMUNICACIÓ A ESPANYA.

1. RESTRICCIONS A LA IMPRESSIÓ I DIFUSIÓ DE LLIBRES I PAPERS DIARIS EN L'ANTIC RÈGIM.
2. LLIBERTATS D'EXPRESSIÓ, PREMSA I IMPREMTA EN EL PERÍODE CONSTITUCIONAL.
3. CONTROL DE LA PREMSA DURANT EL RÈGIM FRANQUISTA.
4. APARICIÓ I REGULACIÓ DELS NOUS MITJANS. RÀDIO I TELEVISIÓ.

TEMA II. EL DRET DE LA COMUNICACIÓ EN L'ÀMBIT EUROPEU.

1. DISPOSICIONS DELS TRACTATS I LLIBERTATS INFORMATIVES.
2. POLÍTICA I REGULACIÓ AUDIOVISUAL A LA UNIÓ EUROPEA.

SEGONA PART. EL MARC CONSTITUCIONAL.

TEMA III. EL MARC CONSTITUCIONAL. LLIBERTATS INFORMATIVES I MITJANS DE COMUNICACIÓ.

1. PRECEPTES CONSTITUCIONALS QUE AFECTEN ELS MITJANS I ELS SEUS CONTINGUTS.
2. DISTRIBUCIÓ COMPETENCIAL EN L'ÀMBIT DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ.

TEMA IV. LLIBERTATS I DRETS EN L'ACTIVITAT COMUNICATIVA.

1. LES LLIBERTATS I DRETS D'EXPRESSIÓ I INFORMACIÓ.
2. ELS LÍMITS LEGALS I LA PROTECCIÓ D'ALTRES DRETS CONSTITUCIONALS EN L'ACTIVITAT COMUNICATIVA.

TERCERA PART. RÈGIM JURÍDIC DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ.

TEMA V. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DELS MITJANS PÚBLICS.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DELS MITJANS PÚBLICS.

2. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT ESTATAL.
3. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT AUTONÒMIC.
4. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT LOCAL.
5. EL CONTROL PARLAMENTARI DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ PÚBLICS.

TEMA VI. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LES TELEVISIONS PRIVADES.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA TELEVISIÓ PRIVADA.
2. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT ESTATAL.
3. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT AUTONÒMIC.
4. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT LOCAL.
5. ELS PRESTADORS DE TELEVISIÓ A TRAVÉS DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ ELECTRÒNICA (CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET).

TEMA VII. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA RADIODIFUSIÓ PRIVADA.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA RADIODIFUSIÓ.
2. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA DE LES ONES MITANES (OM).
3. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA D'ONES MÈTRIQÜES AMB MODULACIÓ DE FREQÜÈNCIA (FM).
4. LA RADIODIFUSIÓ DIGITAL.
5. ELS PRESTADORS DE RADIODIFUSIÓ A TRAVÉS DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ ELECTRÒNICA (CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET).

TEMA VIII. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA CINEMATOGRAFIA.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL.
2. L'ESTÍMUL A LA PRODUCCIÓ CINEMATOGRÀFICA I AUDIOVISUAL.
3. LA REGULACIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ I DE L'EXHIBICIÓ CINEMATOGRÀFICA.

TEMA IX. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA PREMSA ESCRITA.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL.
2. LLEI DE PREMSA I IMPREMTA.
3. LA REGULACIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ, CRÈDITS I AJUDES.

QUARTA PART. RÈGIM JURÍDIC DELS CONTINGUTS I L'EXERCICI DE L'ACTIVITAT EN LA COMUNICACIÓ DE MASSES.

TEMA X. ELS DRETS DEL PÚBLIC I DELS PROFESSIONALS SOBRE ELS CONTINGUTS I L'EXERCICI PRÀCTIC DE L'ACTIVITAT COMUNICATIVA.

1. ELS PRINCIPALS ÀMBITS REGULADORS EN L'ACTIVITAT COMUNICATIVA.
2. L'AUTOREGULACIÓ EN L'ÀMBIT COMUNICATIU.
3. CODIS DEONTOLÒGICS, CONVENIS, ESTATUTS DE REDACCIÓ I ALTRES INSTRUMENTS DE AUTOREGULACIÓ.
4. LES RECLAMACIONS I ACCIONS DAVANT ELS CONTINGUTS DE L'ACTIVITAT COMUNICATIVA.
5. L'EXERCICI PROFESSIONAL DE L'ACTIVITAT PERIODÍSTICA I COMUNICATIVA.

TEMA XI. PRINCIPIS I NORMES SOBRE PROGRAMACIÓ.

1. LA REGULACIÓ SOBRE ELS CONTINGUTS I LA PROGRAMACIÓ.
2. LA INFORMACIÓ ALS USUARIS.

3. LA REGULACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ RELACIONADA AMB EL PÚBLIC INFANTIL I JUVENIL.
4. L'EMISSIÓ I EL FINANÇAMENT D'OBRES CINEMATOGràFIQUES I PRODUCCIÓ AUDIOVISUAL EUROPEA.
5. L'EMISSIÓ EN EXCLUSIVA DE CONTINGUTS D'INTERÈS GENERAL.
6. ELS PROCESSOS ELECTORALS I LA COMUNICACIÓ POLÍTICA ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL.

TEMA XII. PRINCIPIS I NORMES SOBRE PUBLICITAT.

1. PRINCIPIS I NORMES SOBRE L'EMISSIÓ DE LA PUBLICITAT.
2. LES COMUNICACIONS COMERCIALS EN LES EMISSIONS AUDIOVISUALS.
3. IDENTIFICACIÓ, PRESENTACIÓ I INSERCIÓ DE LES COMUNICACIONS COMERCIALS.
4. ELS CONTINGUTS I LES PROHIBICIONS EN LES COMUNICACIONS COMERCIALS.
5. LES COMUNICACIONS COMERCIALS DIRIGIDES ALS MENORS.

TEMA XIII. ELS DRETS D'AUTOR EN L'ÀMBIT COMUNICATIU.

1. PROPIETAT INTEL·LECTUAL I PROPIETAT INDUSTRIAL.
2. LEGISLACIÓ SOBRE PROPIETAT INTEL·LECTUAL.
3. SUBJECTES DE LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL.
4. CESSIÓ DELS DRETS DE PROPIETAT INTEL·LECTUAL.
5. MECANISMES DE PROTECCIÓ DE LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL.

CINQUENA PART. EL DRET DE LA COMUNICACIÓ A LA COMUNITAT VALENCIANA.

TEMA XIV. RÈGIM JURÍDIC DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ DE MASSES A LA COMUNITAT VALENCIANA.

1. EL MARC JURÍDIC QUE ESTABLEIX L'ESTATUT D'AUTONOMIA.
2. CONFORMACIÓ DEL MARC COMPETENCIAL SOBRE MITJANS DE COMUNICACIÓ.
3. RADIODIFUSIÓ SONORA.
4. RADIOTELEVISIÓ PÚBLICA ESTATAL I AUTONÒMICA A LA COMUNITAT VALENCIANA.
5. TELEVISIÓ PRIVADA AUTONÒMICA I LOCAL.

TEMA XV. RÈGIM JURÍDIC DE L'AUDIOVISUAL A LA COMUNITAT VALENCIANA.

1. LLEI DEL SECTOR AUDIOVISUAL I REGISTRE DE PRESTADORS.
2. LES AUTORITATS INDEPENDENTS I EL CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE LA COMUNITAT VALENCIANA.

TERCERA PART

RÈGIM JURÍDIC DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL

TEMA V. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DELS MITJANS PÚBLICS.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DELS MITJANS PÚBLICS.
2. LA RÀDIO I TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT ESTATAL.
3. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT AUTONÒMIC.
4. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT LOCAL.
5. EL CONTROL PARLAMENTARI DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ PÚBLICS.

TEMA VI. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LES TELEVISIONS PRIVADES.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA TELEVISIÓ PRIVADA.
2. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT ESTATAL.
3. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT AUTONÒMIC.
4. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT LOCAL.
5. ELS PRESTADORS DE TELEVISIÓ A TRAVÉS DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ ELECTRÒNICA (CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET).

TEMA VII. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA RADIODIFUSIÓ PRIVADA.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA RADIODIFUSIÓ.
2. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA DE LES ONES MITJANES (OM).
3. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA D'ONES MÈTRIQUES AMB MODULACIÓ DE FREQUÈNCIA (FM).
4. LA RADIODIFUSIÓ DIGITAL.
5. ELS PRESTADORS DE RADIODIFUSIÓ A TRAVÉS DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ ELECTRÒNICA (CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET).

TEMA VIII. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA CINEMATOGRAFIA.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL.
2. L'ESTÍMUL A LA PRODUCCIÓ CINEMATOGRÀFICA I AUDIOVISUAL.
3. LA REGULACIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ I DE L'EXHIBICIÓ CINEMATOGRÀFICA.

TEMA IX. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA PREMSA ESCRITA.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL.
2. LLEI DE PREMSA I IMPREMTA.
3. LA REGULACIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ, CRÈDITS I AJUDES.

TEMA V. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DELS MITJANS PÚBLICS

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DELS MITJANS PÚBLICS.

2. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT ESTATAL.

- 2.1 El servei públic i la funció de servei públic de la ràdio i la televisió de titularitat estatal.
- 2.2 L'organització i el règim jurídic de la Corporación de Radio y Televisión Española.
  - 2.2.1 Naturalesa i règim jurídic.
  - 2.2.2 Organització i funcionament.
  - 2.2.3 Règim econòmic de la Corporación.
  - 2.2.4 Règim del personal.
  - 2.2.5 Altres òrgans: El Consell Assessor. Els consells informatius.
  - 2.2.6 Els controls externs.

3. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT AUTONÒMIC.

- 3.1 El model inicial de les ràdios i les televisions autonòmiques.
- 3.2 El model que estableix la Llei general de comunicació audiovisual.

4. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT LOCAL.

- 4.1 Les emissores de ràdio municipals.
- 4.2 Les televisions públiques d'àmbit local.

5. EL CONTROL PARLAMENTARI DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ PÚBLICS.

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DELS MITJANS PÚBLICS

Com a resultat dels Pactes de la Moncloa, és a dir, en l'atmosfera de consens que va envoltar les primeres etapes de la transició democràtica espanyola, es va aprovar la Llei 4/1980, de 10 de gener, de l'Estatut de la Ràdio i la Televisió, que desplegava l'apartat 27 de l'article 149.1 de la Constitució.

Aquesta Llei 4/1980 va suposar una transformació substancial de les concepcions vigents fins llavors per als mitjans de comunicació audiovisuals, ja que la ràdio i la televisió públiques, abans de la reforma del 1980, es gestionaven com a serveis públics integrats en l'Administració de l'Estat, primer per una Direcció General i, finalment, per un organisme autònom del Ministeri d'Informació i Turisme. Amb el trànsit de la Dictadura a un model democràtic, la manca d'independència i autonomia de la radiotelevisió pública respecte del Govern resultava incompatible amb la més elemental concepció dels mitjans de comunicació públics en un sistema democràtic. Tanmateix, també cal apuntar que sota l'aparença d'una llei que suposadament havia de democratitzar la ràdio i televisió públiques estatals, després de 1980 van seguir funcionant amb els mateixos esquemes de l'etapa anterior a l'adveniment de la democràcia, només amb alguns matisos significatius.

Això mateix es pot dir que va passar amb la creació dels mitjans de comunicació audiovisual autonòmics, ja que d'acord amb la Llei 46/1983, de 26 de desembre, reguladora del tercer canal de televisió, i el que establia l'article 2 de la Llei 4/1980, es va articular un model semblant a l'estatal per a les ràdios i les televisions autonòmiques.

En l'àmbit local, primer la Llei 11/1991, de 8 d'abril, d'organització i control de les emissores municipals de radiodifusió sonora, i posteriorment la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de televisió local per ones terrestres, van conformar la normativa fonamental per la qual havien de regir-se, respectivament, les ràdios i les televisions públiques locals.

Aquestes regulacions específiques, així com un conjunt de normes generals que hi són aplicables en virtut de la seua naturalesa jurídica, constituïen el règim jurídic de les ràdios i les televisions públiques. Un règim jurídic que era una mica caòtic, anacrònic en alguns aspectes i mancat d'elements democràtics.

Van haver de transcórrer més de vint anys fins que amb la derogació de la Llei 4/1980 i la seua substitució per la Llei 17/2006, de 5 de juny, de la ràdio i la televisió de titularitat estatal, pel que fa a la Radio Televisión Española, o la modificació de la legislació sobre mitjans audiovisuals en algunes comunitats autònomes, van iniciar un procés de canvi que va tenir el seu punt culminant amb la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual.

La Llei 7/2010, que va derogar, entre d'altres, la Llei 4/1980, de 10 de gener, de l'Estatut de la ràdio i la televisió, la Llei 46/1983, de 26 de desembre, del tercer canal de televisió, la Llei 11/1991, de 8 d'abril, d'organització i control de les emissores municipals de ràdio, i la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de televisió local per ones terrestres, va fixar unes noves bases generals que, juntament amb la regulació específica de cada àmbit territorial, constitueixen el marc jurídic que regeix avui per a les ràdios i les televisions públiques.

Així, la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, en els articles 40, 41, 42 i 43, defineix, per a tots els prestadors públics del servei de comunicació audiovisual, aquest servei públic de comunicació audiovisual com "un servei essencial de interès econòmic general que té com a

missió difondre continguts per fomentar els principis i els valors constitucionals, contribuir a la formació d'una opinió pública plural, donar a conèixer la diversitat cultural i lingüística d'Espanya, i difondre el coneixement i les arts, amb especial incidència en el foment d'una cultura audiovisual". A continuació regula el règim jurídic al qual s'han d'ajustar tots els prestadors públics del servei de comunicació audiovisual, d'acord amb el que detallarem en els apartats següents en referir-nos-hi.

2. LA RADIOTELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT ESTATAL

La Llei 17/2006 de 5 de juny, de la ràdio i la televisió de titularitat estatal, va derogar, després de més de vint anys de vigència, la Llei 4/1980, de l'Estatut de la ràdio i la televisió, pel que fa a la ràdio i la televisió de titularitat estatal, que no a altres efectes rellevants. Amb aquesta derogació es va procedir a la dissolució-liquidació de l'ens públic RTVE i les societats TVE, SA i RNE, SA, que són substituïdes per la Corporación de Radio y Televisión Española SA (d'ar endavant Corporación RTVE o Corporación) i les societats prestadores de servei públic de ràdio i televisió de titularitat estatal, amb les mateixes denominacions que els seus precedents.

Tot i amb tot, aquesta Llei 17/2006 no va suposar la liquidació de la ràdio i la televisió de titularitat estatal, sinó la modificació i la creació del seu nou règim jurídic, com analitzarem. Hem anticipat que els canvis més destacats es van produir pel que fa a la naturalesa jurídica de l'organització que substitueix l'ens públic RTVE, és a dir, la Corporación RTVE, que adquireix la forma de societat mercantil estatal, pel nomenament de la presidència de la Corporación, que integra els càrrecs anteriors de director general i de president de Consell d'Administració, i pel sistema de finançament i control pressupostari i de despesa de la Corporación. Aquestes modificacions, a grans trets, es va completar amb la Llei 8/2009, de 28 d'agost, de finançament de la Corporación de Radio y Televisión Española, i amb la Llei 7/2010, de 31 de març, general de comunicació audiovisual.

2.1. EL SERVEI PÚBLIC I LA FUNCIÓ DE SERVEI PÚBLIC DE LA RÀDIO I TELEVISIÓ DE TITULARITAT ESTATAL

La Llei 17/2006, d'acord amb la modificació efectuada per la Llei 7/2010, atribueix a la Corporación RTVE la gestió del servei públic de ràdio i televisió (arts. 3.1) de titularitat estatal que s'ha d'ajustar al que estableix l'article 40 de la Llei 7/2010, que regula el règim jurídic dels mitjans i del servei públic.

Al marge d'aquestes catalogacions o definicions genèriques del servei públic, però, veiem el seu veritable abast en el detall de les funcions i l'articulació d'aquest servei públic. Així, en la Llei 17/2006, com abans en la Llei 4/1980, a l'hora de determinar la funció de servei públic es diferencien les formes de prestar-lo dels principis i objectius d'aquest servei públic (arts. 2 i 3).

La Corporación, a més, ho ha de complir tant pel que fa a la seua actuació, com a les produccions i emissions de les seues societats (art. 3. 2 i 4).

Els objectius que marca la llei per prestar el servei públic són: la producció, l'edició i la difusió de continguts a través de canals de ràdio i televisió, generalistes i temàtics, en obert, en l'àmbit nacional i internacional, així com a través de serveis connexos o interactius. És a dir, la prestació del servei públic comprèn el procés productiu sencer que va des de la creació del programa, passant per la seua edició, fins a la seua difusió de ràdio i televisió, que pot difondre les seues emissions a través de tots els mitjans, formats i tècniques existents.

En aquest sentit, i encara que es podria interpretar, d'acord amb el text de l'article 2.2 de la Llei 17/2006, que hi ha la possibilitat d'emissions codificades i, per tant, subjectes a pagament, cosa que hauria de ser incompatible amb la televisió pública, aquest tipus d'emissió s'ha suprimit per als prestadors públics del servei de comunicació audiovisual, segons que disposa l'article 40.2 de la Llei 7/2010: "l'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals poden acordar la prestació del servei públic de comunicació audiovisual a fi d'emetre en obert canals generalistes o temàtics", i exclou les emissions codificades per aquests operadors.

Tot i amb això, com estableix l'article 42.4, "en l'àmbit de cobertura estatal, l'Estat no pot reservar o adjudicar als prestadors de titularitat pública més del 25% de l'espai radioelèctric disponible per al servei de televisió en l'àmbit estatal, d'acord amb el pla tècnic nacional corresponent. En el cas de les emissores radiofòniques d'àmbit estatal, l'Estat no pot reservar als prestadors de titularitat pública estatal més del 35% de l'espai radioelèctric disponible per al servei de radiodifusió, d'acord amb el pla tècnic nacional corresponent".

D'altra banda, es poden identificar tot un seguit de principis i objectius genèrics que regeixen l'activitat de servei públic de radio i televisiu. En primer terme, destaca una concepció de ràdio i televisió integrals, d'acord amb allò que hem definit en un altre lloc. És a dir, les programacions de la RTVE (art. 2.1) han de:

- Tenir per destinataris tots els públics.
- Ser diverses i equilibrades.
- Comprendre tots els gèneres possibles.
- Satisfer les necessitats d'informació, cultura, educació i entreteniment dels ciutadans espanyols (societat espanyola, diu la llei).
- Difondre la identitat i la diversitat cultural de la societat espanyola.
- Impulsar la societat de la informació.
- Promoure el pluralisme i els altres valors constitucionals.
- Garantir l'accés dels grups socials i polítics significatius.

A més, es poden identificar principis i objectius específics que regeixen l'activitat, als quals dedica la Llei 17/2006 els apartats 2 i 3 de l'article 3, que reiteren i amplien el contingut dels que hem denominat objectius i principis genèrics. Reproduïm ací aquests principis específics:

- a) Promoure el coneixement i la difusió dels principis constitucionals i els valors cívics.

- b) Garantir la informació objectiva, veraç, plural, que s'ha d'ajustar plenament al criteri d'independència professional i al pluralisme polític, social i ideològic present en la nostra societat, així com a la norma de distingir i separar, de manera perceptible, la informació de l'opinió.
- c) Facilitar el debat democràtic i la lliure expressió d'opinions.
- d) Promoure la participació democràtica mitjançant l'exercici del dret d'accés.
- e) Promoure la cohesió territorial, la pluralitat i la diversitat lingüística i cultural d'Espanya.
- f) Impulsar l'intercanvi de la informació i el coneixement entre els ciutadans dels estats membres de la Unió Europea com a espai comú de convivència.
- g) Editar i difondre canals radiofònics i de televisió de cobertura internacional per a la projecció cap a l'exterior de les llengües i cultures espanyoles i per a l'adequada atenció als ciutadans espanyols residents o desplaçats a l'estranger.
- h) Oferir accés als diferents gèneres de programació i als esdeveniments institucionals, socials, culturals i esportius, adreçats a tots els sectors de l'audiència, prestant atenció a aquells temes d'especial interès públic.
- i) Promoure la difusió i el coneixement de les produccions culturals espanyoles, particularment les audiovisuals.
- j) Donar suport a la integració social de les minories i atendre grups socials amb necessitats específiques.
- k) Fomentar la protecció i la salvaguarda de la igualtat entre home i dona, evitant tota discriminació de gènere.
- l) Promoure el coneixement de les arts, la ciència, la història i la cultura.
- m) Difondre el coneixement dels drets dels consumidors i usuaris, així com desenvolupar procediments que garantisquen el dret de rèplica.
- n) Fomentar la producció de continguts audiovisuals europeus i en llengües originàries espanyoles i promoure la creació digital i multimèdia, com a contribució al desenvolupament de les indústries culturals espanyoles i europees.
- o) Vetllar per la conservació dels arxius històrics audiovisuals.
- p) Tenir per objecte atendre la més àmplia audiència, assegurant la màxima continuïtat i cobertura geogràfica i social, amb el compromís d'oferir qualitat, diversitat, innovació i exigència ètica.
- q) Promoure els valors de la pau.
- r) Promoure el coneixement, la salvaguarda i el respecte dels valors ecològics i de protecció de l'entorn.
- s) Preservar els drets dels menors.
- t) Contribuir al desenvolupament de la societat de la informació, participant en el progrés tecnològic, utilitzant les diferents tecnologies i vies de difusió i desenvolupant nous serveis connexos o interactius, susceptibles d'enriquir o completar la seua oferta de programació i

d'acostar les diferents administracions públiques als ciutadans. Igualment, promoure mesures per evitar qualsevol mena de discriminació per causa de discapacitat.

Però, a més, amb el que estableix l'article 9 de la Llei 8/2009, de 28 d'agost, de finançament de la Corporación de Radio y Televisión Española, s'estableixen unes obligacions addicionals de servei públic que van més enllà del que determina la Llei de 2006, tot i que constreixen determinades potencialitats de la programació televisiva de la Corporación en restar-li possibilitats de competir per determinades audiències majoritàries. Aquestes obligacions addicionals de servei públic, les podem concretar en:

a. Dedicar, almenys, dotze hores setmanals en horari no residual, entre els seus diferents canals de la ràdio i de la televisió, a emetre programes i presència en els serveis interactius en què es permeta l'accés als grups polítics, sindicals i socials.

b. Informar periòdicament dels debats parlamentaris de les Corts Generals i retransmetre en directe per ràdio, televisió i internet les sessions que tinguen especial interès informatiu. En aquests casos, no s'ha de tallar l'emissió fins que no s'hagen expressat tots els grups polítics, excepte per raons d'urgència informativa.

c. Programar debats electorals, de conformitat amb el que estableix la legislació electoral.

d. Oferir en el canal infantil en horaris d'emissió, en dies laborables, entre les 17 i les 20 hores locals, almenys el 30% de programes destinats a menors entre quatre i dotze anys. En caps de setmana i períodes de vacances, l'obligació s'estén entre les 9 i les 20 hores locals. Aquests programes s'han d'emetre en aquesta mateixa franja horària i progressivament en sistema multilingüe, almenys en castellà, llengües cooficials de l'Estat i anglès, sempre que les possibilitats tècniques i pressupostàries ho permeten. Complir el Codi d'Autoregulació de Continguts Televisius i Infància i possibilitar tècnicament l'opció del control parental de les emissions.

e. Abans del primer de gener de 2013, subtitular el 90% dels programes i assolir, progressivament, el 100%, sempre que les possibilitats tècniques ho permeten, i emetre almenys, per setmana, deu hores d'interpretació amb llengua de signes i altres deu hores audiodescrites. En les emissions territorialitzades s'ha de tenir en compte la realitat lingüística de cada comunitat autònoma.

f. Almenys un 60% de la franja de màxima audiència dels seus canals principals s'ha de compondre de llargmetratges i curtmetratges cinematogràfics, pel·lícules per a televisió, documentals, sèries i programes informatius, culturals i d'actualitat elaborats per la indústria audiovisual europea.

g. Incrementar d'un 20% el deure d'inversió legal en el finançament de la producció europea de llargmetratges, curtmetratges, pel·lícules, documentals i productes d'animació.

h. Diversificar la contractació de serveis exteriors i de produccions alienes o mixtes, de manera que no supere més del 30% en un mateix proveïdor, amb l'excepció de les empreses amb poder significatiu en el mercat o que siguin titulars de l'explotació de drets exclusius.

i. Limitar al 10% del pressupost anual total d'aprovisionaments, compres i serveis exteriors l'adquisició de drets d'emissió dels esdeveniments esportius oficials catalogats pel Consell

Estatut de Mitjans Audiovisuals com d'interès general i de gran interès per a la societat, que s'han de fixar en el contracte-programa, amb exclusió dels Jocs Olímpics i Paralímpics.

j. Promoure la cultura i l'art, la divulgació científica i tecnològica, la innovació i l'activitat emprenedora.

k. Garantir les emissions internacionals de ràdio i televisió amb continguts de qualitat de caràcter fonamentalment informatiu i de promoció de la cultura i dels interessos polítics i econòmics estratègics d'Espanya i els seus territoris.

l. Subscriure convenis de col·laboració funcional i operativa amb altres empreses públiques de ràdio, televisió o notícies.

m. Televisión Española no pot emetre, en el conjunt dels seus canals, més de 52 pel·lícules d'estrena l'any en horari de màxim consum televisiu realitzades per les grans productores cinematogràfiques internacionals. S'ha d'entendre per estrena l'emissió en televisió de la primera passada en obert de pel·lícules ja estrenades en sales de dos a quatre anys d'antiguitat, comptadors a partir de la data de l'estrena. L'emissió al mateix temps per diversos canals de TVE s'ha de considerar una sola passada.

n. Assegurar la màxima cobertura geogràfica, social i cultural i impulsar la diversitat cultural i lingüística en la seua oferta digital, especialment a través d'un canal dedicat a la producció cultural i artística.

o. Propiciar l'accés als diferents gèneres de programació i als esdeveniments institucionals, socials, culturals i esportius, dirigint-se a tots els segments d'audiència, edats i grups socials, incloses les minories amb discapacitats.

Com abans hem suggerit, l'elenc de principis i objectius que es relacionen en els apartats 2 i 3 de l'article 3 de la Llei 17/2006, o en l'article 9 de Llei 8/2009, de 28 d'agost, de finançament de la Corporación de Radio y Televisión Española, que amplifiquen els continguts dels articles 4 i 5 de la Llei 4/1980, identifiquen la RTVE com el servei públic integral de televisió. Tot i la seua quantitat, cal però garantir-ne el compliment.

Això no es preveia amb la funció de servei públic que regulava l'article 5 de la Llei 4/1980, ja que no s'instrumentava cap mecanisme, tècnica o procediment que concretara de manera eficaç els principis i objectius que establia. Aquesta deficiència s'ha superat amb la Llei 17/2006 mitjançant el mandat marc de l'article 47, del contracte programa de l'article 32 i de la comptabilitat analítica de l'apartat 5 de l'article 37.

En principi, a través de les tres tècniques esmentades és possible la concreció del que s'ha d'entendre per funció de servei públic i la constatació del seu compliment.

En efecte, el mandat marc aprovat per les Corts Generals concreta, tenint en compte els objectius esmentats en els articles 2 i 3 de la Llei 17/2006, o en l'article 9 de Llei 8/2009, els objectius específics que ha d'afrontar la Corporación durant un període de nou anys.

Aquests objectius específics han de ser desenvolupats i concretats per períodes de tres anys, en el contracte programa acordat entre el Govern i la Corporación RTVE. A més, els pressupostos de la Corporación i de les seues societats han de concretar els detalls que estableix el contracte programa.

Finalment, la separació entre el que és funció de servei públic del que no ho és ha de figurar en la comptabilitat analítica de la Corporación i les seues societats. El procediment establert, en principi, sembla encertat.

Tot això vol dir que, pel que fa als continguts de la funció de servei públic, tant el mandat marc, el contracte programa com els pressupostos anuals han de tenir en compte les determinacions que conté el capítol III, articles 25 a 28, de la Llei 17/2006, dedicat a la prestació de servei públic de ràdio i televisió i programació. Així, l'apartat 2 de l'article 25 ordena al Govern i a la Corporación concretar els objectius i les obligacions específiques de servei públic en el contracte programa que compregui tots els canals, serveis i programacions. Però, a més, l'apartat 3 de l'article 25 i l'article 28 han triat una sèrie d'objectius que, a parer nostre, han de figurar en tot cas en el mandat marc, en el contracte programa i en els pressupostos, això és: a) atendre els col·lectius socials que requereixen una atenció específica per les seves necessitats i demandes, com la infància i la joventut; b) prestar especial atenció a les qüestions de rellevància per a la majoria de la població o per a determinats col·lectius; c) evitar qualsevol forma de discriminació per causa de discapacitat; d) assegurar l'expressió de la pluralitat social, ideològica, política i cultural de la societat espanyola i e) garantir el dret d'accés. Es tracta, en definitiva, d'objectius preferents de la funció de servei públic de la RTVE, que no poden ser obviats en cap cas.

D'altra banda, els articles 26 i 27 de la Llei 17/2006 es refereixen als continguts obligatoris de la programació en processos electorals, en què és aplicable la legislació electoral, així com les declaracions o comunicacions oficials d'interès públic del Govern.

2.2 ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA CORPORACIÓN DE RADIO Y TELEVISIÓN ESPAÑOLA.

2.2.1 Naturalesa i règim jurídic.

La Corporación de la Radio y la Televisión Española SA (d'ara endavant Corporación o Corporación RTVE), successora de l'ens públic Radio Televisión Española, és una societat mercantil estatal, amb forma jurídica de societat anònima, el capital social de la qual és íntegrament de titularitat estatal. La Corporación té, en conseqüència, personalitat jurídica pròpia i plena capacitat d'obrar, i té independència funcional en relació amb l'Administració i el Govern.

Tanmateix, el fet que la Corporación siga ara una societat anònima no vol dir que el seu règim jurídic es regisca, exclusivament o preferentment, per la normativa de les societats anònimes, sinó que es determina, en primer lloc, pel que disposa la Llei 17/2006, amb les successives reformes de 2012 i 2017, especialment en l'àmbit d'elecció del Consell d'Administració i la seua presidència; en segon lloc, pels seus estatuts socials; en tercer lloc, per la normativa audiovisual; i en quart lloc, per les normes reguladores de les societats mercantils estatals i, si no n'hi ha, per la legislació mercantil. Així, es tracta d'una societat anònima d'un sol soci, amb un règim jurídic peculiar que el legislador construeix amb retalls de diverses lleis.

Tal com succeïa en el règim de la Llei 4/1980, Televisión Española i Radio Nacional de España, com a societats instrumentals de la Corporación, adopten la modalitat de societat mercantil. Tot

i que la Llei 17/2006 res no diu sobre la seua forma jurídica, finalment han adoptat la fórmula de societat anònima, del capital de les quals és titular, en la seua totalitat, la Corporación de RTVE. Així mateix, la Corporación pot crear o participar en altres societats mercantils per a l'exercici de les seues funcions. Creació o participació en societats que requereix l'aprovació del Consell de Ministres.

Tot plegat fa que l'esquema general adoptat amb prou feina diferisca del precedent. Només s'ha suprimit l'ens públic, que s'ha substituït per la Corporación RTVE, la qual exerceix directament la funció i la prestació del servei públic que té encomanat, mitjançant la societat anònima. D'altra banda, les diferències entre la Corporación RTVE i l'antic ens públic RTVE són més aparents que no reals, ja que ni la Corporación és una societat anònima pròpiament dita, ni l'ens públic era un ens públic pròpiament dit. Tots dos casos, sota formes jurídiques aparentment oposades, són règims jurídics amb grans semblances.

Finalment, l'article 8 de la Llei 17/2006 preveu que la Corporación RTVE pugui subscriure convenis de col·laboració amb altres entitats de servei públic de ràdio, de televisió i de notícies. D'altra banda, es permet a la Corporación RTVE subscriure convenis i acords amb administracions públiques i els seus organismes i amb altres entitats diferents a les esmentades anteriorment d'àmbit nacional o internacional. En tot cas, els convenis o acords han de ser conformes amb el mandat marc i el contracte programa que estiguen vigents en aquell moment.

2.2.2 Organització i funcionament.

Integren la Corporación RTVE: Consell d'Administració, Presidència de la Corporación, Consell Assessor i consells d'informatius, que són els seus òrgans principals.

S'observen, a primera vista, dues diferències fonamentals en relació amb l'organització de l'ens públic RTVE, ço és, la fusió dels càrrecs de director general i de president del Consell de l'ens públic en el càrrec de president de la Corporación RTVE; i la creació dels consells informatius. Per a la resta, la Corporación pot crear altres òrgans de participació i assessorament. Encara més, continua sent habitual en aquest tipus de normativa que es dedique més d'una tercera part de l'articulat a l'organització, com s'esdevé per exemple en la Llei 17/2006.

El Consell d'Administració és l'òrgan principal de la Corporación. La Llei 17/2006 estableix, en l'article 16, que «és el responsable de l'acompliment dels objectius generals fixats a la Corporación, de l'acompliment dels principis de programació que li siguen determinats i de la bona administració i govern de la Corporación».

El president de la Corporación, que necessàriament ha de ser nomenat president de Consell pel Consell (art. 17.1), d'acord amb l'article 20, «ha d'exercir la direcció executiva ordinària de la Corporación» i «té la representació legal de la Corporación RTVE per a la realització de tots els actes que siguen necessaris per a aquesta direcció executiva ordinària». Com hem dit adés, el president de la Corporación ha concentrat les competències de director general de la Llei 4/1980, a les quals s'afegeixen les competències de president del Consell d'Administració. Sens dubte, la fusió de tots dos càrrecs evita les disfuncions que es derivaven del règim de dualitat que mostrava la Llei 4/1980.

Després ens referirem als altres òrgans, el Consell Assessor i els consells d'informatius.

2.2.3 Règim econòmic de la Corporación.

La Llei 17/2006 va introduir modificacions significatives en relació amb el règim econòmic de la Corporación i les seues societats si el comparem amb el seu precedent. La regla general que s'hi estableix és que, llevat de les excepcions que conté aquesta Llei, la gestió, l'administració, l'explotació i la disposició de béns i drets que integren el patrimoni de la Corporación i les societats prestadores del servei públic s'ha de regir per aquesta Llei. Per a tot allò que no hi coste, s'ha de regir per l'ordenament privat.

Aquestes modificacions es van completar amb la Llei 8/2009, de 28 d'agost, de finançament de la Corporación de Radio y Televisión Española, que va modificar el seu sistema de finançament en prohibir l'emissió de continguts publicitaris.

Com veurem després de manera esquemàtica, el règim econòmic especial que conté la Llei 17/2006, en els seus articles 29 a 37, i Llei 8/2009, de 28 d'agost, de finançament de la Corporación de Radio y Televisión Española, limiten significativament l'autonomia de la Corporación.

a) Règim contractual.

La contractació de la Corporación RTVE, així com la de les societats participades majoritàriament, directament o indirectament, s'ha de regir pel dret privat, excepte en allò que fa a la subjecció als principis de publicitat i concurrència, tret que la naturalesa de l'operació siga incompatible amb aquests principis, d'acord amb l'article 30 de la Llei 17/2006, que reproduïx la disposició addicional sisena de la Llei de contractes de les administracions públiques.

b) El finançament.

La Llei 8/2009, de 28 d'agost, de finançament de la Corporación de Radio y Televisión Española, ha modificat els mecanismes per aconseguir el finançament, que a hores d'ara, segon que recull l'article 2 de la Llei, procedeixen de:

- a. Les compensacions pel compliment de les obligacions de servei públic consignades en els pressupostos generals de l'Estat.
- b. Un percentatge sobre el rendiment de la taxa sobre reserva de domini públic radioelèctric.
- c. L'aportació que han de realitzar els operadors de telecomunicacions de l'àmbit geogràfic estatal o superior al d'una comunitat autònoma.
- d. L'aportació que han de realitzar les societats concessionàries i prestadores del servei de televisió d'àmbit geogràfic estatal o superior al d'una comunitat autònoma.
- e. Els ingressos obtinguts pels serveis que presten i, en general, per l'exercici de les seues activitats, en els termes que estableix aquesta Llei.
- f. Els productes i rendes del seu patrimoni.

- g. Les aportacions voluntàries, subvencions, herències, llegats i donacions.
- h. Els ingressos procedents de les operacions de crèdit.
- i. Qualsevol altres ingressos de dret públic o de dret privat que els puguem ser atribuïts per qualsevol de les maneres que estableix l'ordenament jurídic.

c) El contracte programa.

El contracte programa és proposat pel president de la Corporación (art. 20.2 d) i subscrit pel Consell d'Administració, i després aprovat pel Govern. La Llei res no es diu sobre les previsions que cal adoptar en el cas que la Corporació i el Govern no arriben a un acord i que, per tant, no es puguem detallar en els pressupostos generals de l'Estat les corresponents aportacions als pressupostos de la Corporación i les societats prestadores. En aquest cas, ateses les limitacions d'ingressos publicitaris i les restriccions per a l'endeutament, la Corporación quedaria en una situació econòmica insostenible.

En el cas que s'arribi a un acord, l'article 32 de la Llei 17/2006 prescriu que el seu contingut mínim ha de comprendre:

- a) Els objectius específics que ha de desenvolupar la Corporación en l'exercici de la funció de servei públic encomanada per l'Estat per a un període de tres anys.
- b) Les aportacions a càrrec dels pressupostos generals de l'Estat destinades a la prestació de servei públic de ràdio i televisió.
- c) Els mitjans que cal utilitzar per adaptar els objectius acordats a les variacions de l'entorn econòmic, garantint sempre el compliment del mandat marc.
- d) Els efectes que s'han de derivar de l'incompliment dels compromisos acordats.
- e) El control de l'execució del contracte programa i dels resultats derivats de la seua aplicació.

De les prescripcions anteriors s'ha de ressaltar que les aportacions que es preveuen a càrrec dels pressupostos generals de l'Estat han de estar sempre destinades a la prestació de la funció de servei públic, a la qual l'article 33 qualifica de «compensació per servei públic». Doncs bé, respecte de la citada compensació es preveu: "En primer lloc, en els pressupostos generals de l'Estat ha de figurar de manera singular la prestació destinada a cadascuna de les societats prestadores; en segon lloc, han de tenir caràcter anual; en tercer lloc, no poden superar el cost net del servei públic, entenent per tal la diferència entre els costos totals de cada societat prestadora i els ingressos obtinguts al marge de l'aportació pressupostària; en quart lloc, en cas que s'acredite al tancament d'un exercici que l'aportació ha superat el cost net, per a l'exercici següent s'ha de minorar la compensació pressupostària en la quantia de l'excés verificat". A més, el contracte programa ha de preveure un sistema singular de control de la seua execució i dels resultats d'aquest contracte programa (apartat e de l'article 32). Finalment, tant la Corporación com les seues societats prestadores han de portar una comptabilitat analítica que separe les activitats de servei públic de les altres activitats.

2.2.4 Règim de personal.

L'article 38 de la Llei 17/2006 només es pronuncia sobre la naturalesa de les relacions professionals del president de la Corporació i del personal directiu de la Corporació o de les societats prestadores. Així, la vinculació del president amb la Corporació és de naturalesa mercantil i la vinculació dels directius és de naturalesa laboral, que és especial per als directius, ja que les seues funcions reuneixen els requisits que exigeix la legislació perquè el seu contracte laboral siga qualificat d'alta direcció.

El silenci de la llei sobre la resta de personal de la Corporació i les seues societats s'ha d'interpretar en el sentit que, llevat dels consellers, estan vinculats a la Corporació per una relació de naturalesa laboral.

2.2.5 Altres òrgans: El Consell Assessor. Els consells informatius.

a) El Consell Assessor

La Llei 17/2006, en el seu article 23, crea el Consell Assessor, òrgan d'assessorament de la Corporació, amb competències més àmplies que les que la Llei 4/1980 atribuïa al non nat Consell Assessor. El Consell Assessor és integrat per quinze membres, que no tenen ni dedicació exclusiva ni dret a remuneració.

El Consell Assessor no té autonomia pel que fa al seu funcionament, de manera que és el Consell d'Administració qui el convoca, almenys cada tres mesos o quan sigui necessari per pronunciar-se en els casos en què resulta preceptiu.

El Consell d'Administració pot sol·licitar el pronunciament del Consell Assessor en els assumptes que entenga oportú; en tot cas, però, l'ha de convocar amb caràcter preceptiu en matèries relacionades amb la programació, la publicitat, el dret d'accés i els contractes programa.

b) Els consells informatius

Entre les innovacions més rellevants de la Llei 17/2006 hi ha la creació dels consells informatius, òrgans que tenen com a funció vetllar per la independència dels professionals de la informació, i també per l'objectivitat i la veracitat dels continguts informatius difosos per les societats prestadores del servei públic. La Llei, però, res no diu sobre l'organització i el funcionament dels consells informatius, que han de ser regulats pel Consell d'Administració d'acord amb els professionals de la informació (arts. 24.3 en relació amb l'apartat 4q de l'article 16).

L'article 24.2 concreta el conjunt de funcions dels consells informatius:

- Vetllar per la independència dels professionals de la informació davant la direcció de cada societat prestadora de el servei públic.
- Promoure la independència editorial de la Corporació RTVE, d'acord amb el que preveu la legislació general audiovisual i la Llei 17/2006 pel que fa a les seues funcions de servei públic.
- Informar sobre la línia editorial i la programació informativa, així com participar en l'elaboració dels llibres d'estil.

- Informar amb caràcter no vinculant sobre les propostes de nomenament dels directors dels serveis informatius de les societats de la Corporación RTVE prestadores del servei públic.

2.2.6 Els controls externs.

A més de l'exhaustiu control que exerceixen el Govern i el Ministeri d'Hisenda, que va de la conformació i el compliment de la funció de servei públic encomanat a la Corporación RTVE i les societats prestadores, als pressupostos i comptes de totes elles, la Corporación RTVE i les societats prestadores estan sotmeses al control extern de les Corts Generals, l'autoritat audiovisual de supervisió i el Tribunal de Comptes (art. 39, 40 i 41).

El control de les Corts Generals està previst en l'apartat 3 de l'article 20 de la Constitució espanyola. L'article 39 de la Llei 17/2006 estableix que té per objecte principal el compliment per la Corporación RTVE de les funcions de servei públic assignades en la Llei, així com en el mandat marc i el contracte programa. A aquest efecte, la Corporación ha de remetre amb caràcter anual a les Corts Generals la documentació necessària per exercir aquest control. Per imperatiu de la Llei, aquesta documentació ha de comprendre un informe sobre el mandat marc i el contracte programa i una memòria sobre el compliment de la funció de servei públic encomanada, en què es detallen totes les activitats, programacions, serveis i emissions dutes a terme en l'últim exercici. Es tracta, doncs, d'un control previ i d'un altre ex post de l'activitat. No obstant això, analitzarem aquesta qüestió en l'últim epígraf d'aquest capítol.

En segon lloc, l'article 40 de la Llei 17/2006 estableix la supervisió de l'acompliment de la funció de servei públic de la Corporación RTVE per l'autoritat audiovisual. Aquesta supervisió corresponia en la Llei 7/2010 al Consell Estatal de Mitjans Audiovisuals; a partir de la reforma de 2012 competeix pel que fa als continguts a la Comissió Nacional de Mercat i Competència (CNMC) i quant a les freqüències i aspectes tècnics al ministeri competent.

Finalment, la Corporación RTVE, les societats prestadores i les societats en què participe majoritàriament, directament o indirectament, estan sotmeses al control del Tribunal de Comptes en els termes que preveu la legislació que regula la seua competència.

3. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ D'ÀMBIT AUTONÒMIC

3.1 EL MODEL INICIAL DE LA RÀDIO I TELEVISIÓ AUTONÒMIQUES

La Llei 4/1980 establia, en l'article 2.2, que: «El Govern pot concedir a les comunitats autònomes, amb autorització prèvia per llei de les Corts Generals, la gestió directa d'un canal de televisió de titularitat estatal que es crea específicament per a l'àmbit territorial de cada comunitat autònoma», i concreta en els paràgrafs següents els criteris d'organització, funcionament i d'atribució de freqüències.

El mandat, dirigit per una llei ordinària a una altra llei ordinària, és a dir, a una altra norma del mateix rang, és una tècnica poc rigorosa, ja que en cap cas no es pot entendre subordinada l'esmentada llei d'autorització a la Llei 4/1980. Tanmateix, la Llei 4/1980, dictada poc després de la promulgació dels estatuts d'autonomia de Catalunya i el País Basc, va suposar, precisament, la *publicatio legis* del sector en un moment inicial de definició de sistema competencial. D'altra banda, el missatge que volia donar la Llei 4/1980 intentava tranquil·litzar les comunitats autònomes, que en els seus estatuts d'autonomia preveïen la creació de televisions autonòmiques. Fora quina fora, però, la finalitat de la disposició comentada, s'estava ajornant la creació de les televisions autonòmiques. En efecte, van transcórrer gairebé 4 anys des de la Llei 4/1980 fins que es va aprovar la Llei 46/1983, de 26 de desembre, reguladora del tercer canal de televisió.

Sobre això, també resulta necessari apuntar la Sentència de Tribunal Constitucional, de 23 de març de 1982 (núm. 10/1982), dictada en el recurs d'inconstitucionalitat núm. 242/1981, presentat pel president de Govern contra la Llei 6/1981, de 19 de juny, de la Generalitat de Catalunya, que afrontava l'abast de les competències de Catalunya en matèria de radiodifusió i televisió i el caràcter de Consell Assessor de RTVE a Catalunya, que va aclarir aquesta qüestió en l'àmbit competencial.

La Llei 46/1983 establí, en l'article 1, que la concessió del tercer canal es circumscribia a l'àmbit territorial de cada comunitat autònoma, limitació aquesta que ja establí l'article 2.2 de la Llei 4/1980. És a dir, que el tercer canal estava pensat des de 1980 com un canal de titularitat estatal per a la seua gestió directa per les comunitats autònomes en el seu propi i exclusiu àmbit territorial.

A partir d'aquestes lleis, les comunitats que tenien reconegudes originàriament en els seus textos estatutaris competències en matèria audiovisual van dictar lleis de creació d'ens públics o empreses públiques de ràdio i televisió. Amb posterioritat, també s'hi van anar sumant altres comunitats fins a conformar el panorama actual en què bona part de les comunitats autònomes han anat regulant i creant un marc jurídic o uns organismes públics per prestar el servei públic de comunicació audiovisual.

Ara bé, aquest règim jurídic havia de seguir el patró de la Llei 4/1980, d'Estatut de la ràdio i la televisió, de manera que, amb lleugers matisos, l'anàlisi de qualsevol de les lleis d'una comunitat era traslladable a les altres i, en conseqüència, encara que presentaren algunes variacions, tots els ens públics o empreses públiques de ràdio i televisió autonòmica s'ajustaven a un mateix model, el de la televisió estatal.

Aquesta uniformitat va començar a esquarterar-se amb l'aprovació de la Llei 17/2006, que va establir un nou marc jurídic per a la ràdio i la televisió de titularitat estatal, mentre que el règim jurídic de les radiotelevisions autonòmiques seguia regint-se pel que establíen la Llei 4/1980 i la Llei 46/1983. No obstant això, algunes comunitats autònomes van dur a terme reformes de les seues legislacions audiovisuals per acostar-les a la nova realitat jurídica.

Inicialment, aquests canvis es van produir a Catalunya i Andalusia, tot i que també s'ha de tenir en compte la conformació d'aquests organismes públics en altres comunitats com Extremadura o Astúries.

A Catalunya, la Llei 11/2007, d'11 d'octubre, de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, preveia uns òrgans i un funcionament semblant al que s'ha analitzat per a la Corporación RTVE. A Andalusia, la Llei 18/2007, de 17 de desembre, de la ràdio i la televisió de titularitat autonòmica gestionada per l'Agència Pública Empresarial de la Radio y la Televisión de Andalucía, avançà en la mateixa línia, tot i que reforçà la figura del director general, que és triat pel Parlament i per un període de sis anys, en detriment d'un funcionament i unes competències més col·legiades del Consell d'Administració. Un sistema semblant es va adoptar a Extremadura i Astúries.

D'altra banda, també hem de tenir en compte que amb l'aprovació de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, i la derogació, entre altres, de la Llei 4/1980 o de la Llei 46/1983 es va establir un nou marc jurídic de referència per a aquestes televisions autonòmiques.

Sobre aquestes noves bases, que es van marcar en la Llei 7/2010, han anat aprovat bona part de les comunitats autònomes unes noves lleis que regulen els seus organismes públics de ràdio i televisió. Així, per exemple, la Llei 9/2011, de 9 de novembre, dels mitjans públics de comunicació audiovisual de Galícia, o la Llei 3/2012, de 20 de juliol, de la Generalitat, d'Estatut de Radiotelevisió Valenciana, que es va derogar el 2013 i després es va reinstaurar amb la Llei 6/2016, etc.

Aquest marc jurídic, així mateix, s'ha modificat amb la Llei 6/2012, d'1 d'agost, de modificació de la Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual, que flexibiliza les maneres de gestió dels serveis públics de comunicació audiovisual autonòmics, per decidir sobre la prestació de servei públic de comunicació audiovisual, i que permet optar per la gestió directa o indirecta d'aquest a través de diferents fórmules que inclouen modalitats de col·laboració pública i privada; fins i tot, si alguna comunitat autònoma decideixen no prestar el servei públic de comunicació audiovisual pot destinar les seues freqüències per convocar els corresponents concursos per a l'adjudicació de llicències a operadors privats.

De manera que, a hores d'ara, podem constatar -exclosa la possible adjudicació al sector privat de les llicències, d'acord amb el que preveu la Llei 6/2012-, tres grans marcs o models jurídics de prestadors de servei públic de comunicació audiovisual d'àmbit autonòmic. Així, seguint l'ordre cronològic d'aparició, els podem classificar en:

1. El model inicial o primari de la ràdio i televisió autonòmiques, a partir del patró de les lleis 4/1980, de l'Estatut de la ràdio i la televisió, i 46/1983, de 26 de desembre, reguladora del tercer canal de televisió, per a aquelles comunitats autònomes que encara no han modificat la llei de creació dels seus organismes públics de ràdio i televisió.
2. El model establert en la Llei 17/2006, de 5 de juny, per a la ràdio i la televisió de titularitat estatal que, parcialment, han seguit algunes televisions autonòmiques.
3. El model de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, els trets essencials del qual són bastant semblants al que hi ha establert per a la Corporació RTVE, encara que amb referències directes als prestadors públics autonòmics i locals, que ha de servir de legislació bàsica per a totes les radiotelevisions autonòmiques.

D'altra banda, també hem de tenir en compte que, d'acord amb el punt 5 de la disposició transitòria segona de la Llei 7/2010, els drets reconeguts i els títols atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei per a la seua activitat d'aquestes ràdios i televisions públiques autonòmiques es mantenen, d'acord amb el règim previst en les corresponents normes de concessió.

Per analitzar-los i tenint en compte que el model inicial ja resulta desfasat i que en l'epígraf anterior ja hem analitzat el model de la Llei 17/2006, que va desenvolupar la Corporación RTVE, només ens remetem i ens centrarem en el model que es projecta amb la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual per a les ràdios i televisions autonòmiques de titularitat pública.

3.2 EL MODEL QUE ESTABLEIX LA LLEI GENERAL DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

La Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, modifica la regulació de les ràdios i televisions públiques autonòmiques per tal com deroga la Llei 4/1980, de l'Estatut de la ràdio i la televisió, i la Llei 46/1983, de 26 de desembre, reguladora del tercer canal de televisió, i estableix un nou marc jurídic general per als prestadors públics autonòmics del servei de comunicació audiovisual.

Un nou marc jurídic que, així mateix, s'ha modificat, pel que fa a les maneres de gestió dels serveis públics de comunicació audiovisual autonòmics, amb la Llei 6/2012 que abans hem ressenyat, per permetre la privatització parcial o total d'aquests serveis públics autonòmics.

Anem per parts. En primer lloc, cal dir que l'article 40.2 diu que "L'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals poden acordar la prestació el servei públic de comunicació audiovisual a fi d'emetre en obert canals generalistes o temàtics".

Per tant, obre la possibilitat, que no l'obligació, que les comunitats autònomes puguin decidir si creen o no un servei públic de comunicació audiovisual autonòmic per a la promoció i el manteniment de la seua cultura, la seua llengua o la seua identitat.

Tanmateix, amb la reforma de la Llei 6/2012, aquesta possibilitat es pot completar detallant que s'exercirà "en funció de les circumstàncies i peculiaritats concurrents en els àmbits geogràfics corresponents", cosa que obri la porta a una clara diferenciació en el règim jurídic del servei públic de comunicació audiovisual autonòmic enfront del de l'Estat. Aquesta diferència s'articula en eliminar determinades limitacions que hi havia en el redactat inicial de l'art. 40.1 de la Llei 7/2010 relatives a la possible privatització, mitjançant la cessió a tercers de les funcions de la producció i edició de determinats programes; ara, l'actual art. 40.2 -d'acord amb la modificació efectuada per la Llei 6/2012- preveu que els òrgans competents de cada comunitat autònoma poden decidir dins dels múltiples digitals que se'ls reserva, els canals digitals d'àmbit autonòmic que seran explotats pel servei públic de comunicació audiovisual televisiva i els que seran explotats per empreses privades en règim de llicència. Així, les comunitats autònomes que acorden la prestació d'aquest servei públic poden determinar les maneres de la seua gestió, que poden consistir, entre altres modalitats, en l'explotació del servei de manera directa a través dels seus propis òrgans, mitjans o entitats, en la atribució a un tercer de la gestió indirecta del

servei o de la producció i edició dels diferents programes audiovisuals, o en la seua prestació a través d'altres instruments de col·laboració pública i privada.

Així mateix, amb la reforma de 2012, també se'ls permet acordar la transformació de la gestió directa del servei públic que ja es prestava en gestió indirecta mitjançant l'alienació de la titularitat de l'entitat prestadora del servei. En unes altres paraules, privatitzar les ràdios i televisions autonòmiques públiques.

També es disposa que les comunitats autònomes que acorden no prestar aquest servei públic puguen convocar, a través dels seus òrgans competents, els corresponents concursos per a l'adjudicació de llicències audiovisuals, en els termes del que disposa la Llei 7/2010, per a la gestió privada del servei de comunicació audiovisual. En aquest sentit, s'estableix que les comunitats autònomes puguen transferir a un tercer, una vegada transformada en llicència audiovisual, l'habilitació per prestar aquest servei d'acord amb el procediment que estableix la seua legislació específica.

D'això, se'n pot deduir que els nous adjudicataris privats de la ràdio i televisió autonòmica s'han de registrar pel que disposa la Llei 7/2010 per als operadors privats. Tanmateix, tant els prestadors públics del servei de comunicació audiovisual autonòmica, com les persones físiques o jurídiques a qui se'ls encomana la gestió indirecta del servei o la seua prestació a través d'instruments de col·laboració pública i privada, han d'estar subjectes al que estableixen els articles 40.1 i 41 d'aquesta llei per als operadors públics.

La prestació d'aquest servei públic autonòmic de comunicació audiovisual com a servei essencial d'interès econòmic general que té com a missió, segons els articles referits, difondre continguts per fomentar els principis i valors constitucionals, contribuir a la formació d'una opinió pública plural, donar a conèixer la diversitat cultural i lingüística d'Espanya i difondre el coneixement i les arts, amb especial incidència en el foment d'una cultura audiovisual, ha de tenir per objecte, segons el seu article 40: "la producció, edició i difusió d'un conjunt de canals de ràdio, televisió i serveis d'informació en línia amb programacions diverses i equilibrades per a tot tipus de públic, que cobrisca tots els gèneres, destinades a satisfer les necessitats d'informació, cultura, educació i entreteniment de la societat, i a preservar el pluralisme en els mitjans de comunicació".

A més, l'article 41 regula com s'ha de concretar aquesta funció de servei públic audiovisual i estableix que els objectius generals de la funció de servei públic s'han d'establir normativament, en un mandat marc, per a un període de nou anys, encara que el seu desenvolupament i concreció per a tots i cada un dels seus canals es pugui fer en terminis inferiors, mitjançant la subscripció dels corresponents contractes programa, en els quals s'han d'identificar de manera expressa els continguts de servei públic, i en particular de concretar els percentatges de gèneres de programació que s'hagen d'emetre en els canals gestionats per un mateix prestador.

Altres aspectes que poden afectar els prestadors públics del servei de comunicació audiovisual i als quals dedica la Llei general de comunicació audiovisual una especial atenció són: l'adequació de la missió de servei públic encomanada a la possible alteració de la competència en el mercat audiovisual (art. 41.3); la transparència empresarial en la gestió (art. 42.2); o la prohibició perquè els prestadors del servei públic de comunicació audiovisual de titularitat pública no puguen participar en el capital social de prestadors privats del servei de comunicació audiovisual, tot i que amb la reforma introduïda per la Llei 6/2012 es permet, quan s'acorde la prestació de servei públic de comunicació audiovisual mitjançant gestió indirecta o altres instruments de

col·laboració públic privada, que les comunitats autònomes, d'acord amb la seua llei, poden participar en el capital social del prestador del seu servei públic (art. 42.1).

Però, per damunt de tot, hem de destacar la regulació sobre el finançament dels prestadors del servei públic de comunicació audiovisual, que prohibeix que el finançament públic pugui sostenir activitats o continguts aliens a la funció de servei públic (art. 41.4); i l'article 43 detalla, potser amb excessiva profunditat, els criteris generals que han de presidir aquest finançament dels prestadors del servei públic de comunicació audiovisual, sobre els quals l'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals han de determinar normativament i per al seu àmbit de competència el sistema de finançament del seu servei públic de comunicació audiovisual. Tot i així, amb tot, per als prestadors de titularitat pública del servei públic de comunicació audiovisual d'àmbit autonòmic l'art. 43.8.bis detalla que han de complir les obligacions següents:

"a) Anualment, s'ha d'aprovar un límit màxim de despesa per a l'exercici econòmic corresponent que no es pot ultrapassar.

b) La memòria i l'informe de gestió dels comptes anuals han de fer referència expressa a l'acompliment de l'equilibri i sostenibilitat financers. Si excepcionalment els comptes no estan en equilibri financer, els prestadors de titularitat pública del servei públic de comunicació audiovisual han de presentar a l'òrgan competent de la comunitat autònoma, per a la seua aprovació, una proposta de reducció de despeses per a l'exercici següent igual a la pèrdua o dèficit generat. Les aportacions patrimonials, contractes programats, comandes, convenis o qualsevol lliuraments de la comunitat autònoma a favor, directament o indirectament, dels prestadors de titularitat pública del servei públic de comunicació audiovisual requereix la posada en marxa de la reducció de despeses aprovada.

c) Abans del dia 1 d'abril de cada any, han de presentar davant l'òrgan competent de la comunitat autònoma un informe en què es manifesta que la gestió de l'exercici immediat anterior s'adequa als principis de la Llei orgànica d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera.

d) Les comunitats autònomes han d'establir els sistemes de control, incloses auditories operatives, que permeten l'adequada supervisió financera dels seus prestadors de titularitat pública del servei públic de comunicació audiovisual amb especial atenció a l'equilibri i sostenibilitat pressupostària. A aquest efecte, s'entén per auditoria operativa l'examen sistemàtic i objectiu de les operacions i els procediments realitzats per l'entitat amb l'objecte de proporcionar una valoració independent de la seua racionalitat economicofinancera i la seua adequació als principis de la bona gestió, a fi de detectar les possibles deficiències i proposar les recomanacions oportunes amb vista a la correcció d'aquelles".

D'altra banda, per a aquests operadors públics l'art. 40.4 preveu que l'emissió per ones hertzianes terrestres d'una comunitat o ciutat autònoma a una altra limítrofa, amb afinitats lingüístiques i culturals, es pugui fer sempre que així ho acordem mitjançant conveni i que hi haja reciprocitat.

També, el nou apartat 5 d'aquest article 40 preveu una possibilitat, que ja es realitzava (per exemple com ja es feia de fa molts anys amb la cooperació al si de la FORTA), perquè els prestadors del servei públic de comunicació audiovisual televisiva d'àmbit autonòmic puguin establir acords entre si, o amb la Corporación RTVE, per a la producció, l'edició o l'emissió

conjunta de continguts, l'adquisició de drets sobre continguts o en altres àmbits, amb l'objecte de millorar l'eficiència de la seua activitat.

Sobre aquestes bases, les comunitats autònomes, en el seu àmbit competencial, han de desenvolupar la seua legislació pel que fa als prestadors públics del servei de comunicació audiovisual autònomic, i alhora han d'ajustar les seues legislacions al model actual. Aquesta tasca pot ser relativament fàcil i amb pocs aspectes a modificar en aquelles comunitats autònomes que ja van adoptar un model semblant al de la Llei 17/2006, de 5 de juny, de la ràdio i la televisió de titularitat estatal, però pot suposar un canvi fonamental en aquelles altres que segueixen el model anterior.

Cal dir, però, que la Llei general de comunicació audiovisual, que deroga les lleis que abans regulaven aquests mitjans de comunicació autònomic i locals, presenta massa llacunes -excepte en l'apartat del finançament- en els escassos tres articles (40, 41 i 42) que dedica a aquests prestadors públics del servei de comunicació audiovisual, per articular una regulació que desenvolupe un model de mitjans autònomic o locals amb prou garanties de democratització, pluralitat o defensa de les senyes d'identitat, la cultura o la llengua d'una determinada comunitat autònoma. Garanties que han minvat amb la Llei 6/2012, en preveure totes les maneres possibles de privatització d'aquest servei públic, quan moltes de les freqüències autònomiques i els prestadors privats que estan explotant aquests serveis no compleixen moltes d'aquestes premisses.

Per tot això, per acabar, el servei públic autòmic dels mitjans audiovisuals depèn de l'interès i el desenvolupament legislatiu que li vulguen donar les comunitats autònomes d'acord amb el respecte als criteris que marca la legislació bàsica estatal que hem exposat.

4. LA RÀDIO I LA TELEVISIÓ PÚBLICA D'ÀMBIT LOCAL

Els prestadors públics del servei de comunicació audiovisual d'àmbit local es regien, fins a l'aprovació de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, per la Llei 11/1991, de 8 d'abril, d'organització i control de les emissores municipals de radiodifusió sonora, i per la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de televisió local per ones terrestres.

Amb la derogació d'aquestes dues lleis específiques que regulaven la ràdio i la televisió local, per la disposició derogatòria de Llei 7/2010, s'obre un nou marc jurídic, no exempt de molts interrogants, en què deixen d'estar vigents les lleis de referència que havien conformat i modelat el seu panorama jurídic. És per això que hem de tenir en compte tant el que prescriu, amb caràcter general i de manera particular els articles 40, 41, 42 i 43 d'aquesta Llei 7/2010, i les referències que s'hi fa als prestadors públics, que ja hem analitzat en els apartats precedents, als qual ens remetem, com els seus estatus i règim jurídic, del que apuntarem els trets fonamentals, tant en la ràdio com en la televisió.

4.1 LES EMISSORES DE RÀDIO MUNICIPALS

La radiodifusió pública local va articular el seu règim jurídic al voltant de la Llei 11/1991, de 8 d'abril, d'organització i control de les emissores municipals de radiodifusió sonora, desenvolupat pel Reial decret 1273/1992, de 23 d'octubre, que regulava l'atorgament de les concessions i les normes generals per a l'assignació de freqüències, l'aprovació de projectes tècnics i la inspecció de les instal·lacions de les emissores per a la prestació de servei públic de radiodifusió sonora, d'acord amb els criteris tècnics i freqüències recollits en els corresponents plans tècnics nacionals, així com per la normativa autonòmica de desenvolupament dictada en les diverses comunitats amb competències en la matèria.

La gestió del servei de radiodifusió sonora municipal s'atorga mitjançant concessió del Govern o de les comunitats autònomes amb competències en matèria de mitjans de comunicació social. Els ajuntaments a què s'atorgue la corresponent concessió l'han de gestionar directament, mitjançant les formes previstes a l'efecte per l'article 85.3 de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, de règim local, és a dir, mitjançant: la gestió directa de l'ajuntament, organisme autònom local o societat mercantil, el capital social de la qual pertanya íntegrament a l'entitat local; queda exclosa la gestió indirecta de les emissores municipals de radiodifusió sonora.

L'activitat de les emissores municipals de radiodifusió sonora s'havia d'ajustar als principis recollits en l'article 2 de la Llei 11/1991, és a dir: l'objectivitat, la veracitat i la imparcialitat de les informacions; la separació entre informacions i opinions, la identificació dels que sustenten aquestes últimes i la seua lliure expressió, amb els límits de l'apartat 4 de l'article 20 de la Constitució; el respecte al pluralisme polític, religiós, social, cultural i lingüístic; el respecte a l'honor, a la intimitat de les persones, a la pròpia imatge i als altres drets i llibertats reconeguts en la Constitució; la protecció de la joventut i de la infància; el respecte als valors d'igualtat recollits en l'article 14 de la Constitució (art. 2 de la Llei). A hores d'ara aquests principis, tot i no haver-se concretat en els seus respectius mandats marc i contractes programa -en aquest àmbit tindrem molts exemples que tampoc no es concretaran-, s'han d'ajustar amb caràcter general a les funcions de servei públic que estableix la Llei 7/2010 que ja hem comentat, especialment als principis establerts en els articles 4, 5 i 6 d'aquesta llei.

A més, aquestes emissores de ràdio municipals estan subjectes a la normativa que regeix per a la programació i publicitat de la radiodifusió i, de manera específica pel que fa a la publicitat electoral, per la Llei orgànica 10/1991, de publicitat electoral en emissores municipals de radiodifusió sonora, que prohibeix la contractació de publicitat electoral en aquestes emissores, exclou els espais gratuïts per a propaganda electoral a eleccions diferents de les municipals, i es remet a la Llei orgànica 5/1985, de 19 de juny, del règim electoral general pel que fa al dret als espais gratuïts de propaganda electoral de partits, federacions, coalicions i agrupacions que concórreguen a les eleccions municipals.

Pel que fa a l'emissió en cadena, cal apuntar que l'article 3 de la Llei 11/1991 prohibia expressament la possibilitat de formar cadenes de radiodifusió entre emissores municipals, tot i que permetia l'emissió simultània de programes per diverses emissores municipals. És a dir, admetia només una col·laboració limitada entre emissores, que també sembla que s'admet amb l'actual Llei 7/2010, que no hi estableix una prohibició expressa i únicament fa referència a la pluralitat i lliure competència de mercat radiofònic (article 37), mentre que l'article 22.5 reconeix el dret dels prestadors del servei de comunicació radiofònica a emetre part de la seua programació en cadena, quan un mateix prestador haja obtingut llicències en diversos àmbits

territorials o haja arribat a acords amb altres titulars de llicències en una o diverses comunitats autònomes, sense perjudici de les obligacions legals o concessionals a què puguen estar subjectes a les diverses comunitats autònomes. Això, però, ho hem d'entendre referit als prestadors privats. Per als públics, hem de pensar que es manté la col·laboració entre si, però limitada.

Pel que fa al finançament, cal apuntar que la legislació anterior permetia un doble finançament de les emissores de ràdio municipals, és a dir, a càrrec dels pressupostos municipals i la publicitat o altres mitjans, això sí, amb respecte al Reial decret legislatiu 2/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals, i mitjançant ingressos comercials. Amb l'actual legislació aquesta possibilitat es deixa a la decisió de les autoritats corresponents, segons el que preveu l'article 43.1: "L'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals han de determinar normativament, per al seu àmbit de competència, el sistema de finançament del seu servei públic de comunicació audiovisual. Aquest sistema ha de ser compatible amb la normativa vigent en matèria de competència". Per tant, no té les restriccions de la legislació estatal i, llevat d'una nova regulació o decisió en contra de les autoritats autonòmiques o locals, es podran seguir finançant d'acord amb el que estableix la Llei de bases de règim local.

El control de l'activitat de les emissores de ràdio municipals correspon a Ple de la corporació local, tant pel que fa al seu funcionament en general, d'acord amb la legislació local, com pel que fa a l'acompliment dels principis específics que regeixen l'activitat radiodifusora.

4.2 LES TELEVISIONS PÚBLIQUES D'ÀMBIT LOCAL

La regulació general de les televisions locals, que també va incloure la regulació de les emissores públiques, es va aprovar el 1995, tot i que aquesta Llei 41/1995, de 22 de desembre, de televisió local per ones terrestres, va ser modificada en diverses ocasions per: la Llei 53/2002, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social (articles 1, 3, 4, 7, 9, 17, 20 i 21, i disposició transitòria segona; la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, que va modificar la disposició addicional segona; la Llei 22/1999, de 7 de juny, que va derogar l'apartat 2 de l'article 8; i, finalment, la Llei 10/2005, de mesures urgents per a l'impuls de la televisió digital terrestre, de liberalització de la televisió per cable i foment del pluralisme, que va modificar els articles 3, 5, 9, 12, 14 i la disposició transitòria segona.

Malgrat totes aquestes modificacions, la paradoxa de la Llei 41/1995, de televisions locals, és que no es va poder desplegar fins a nou anys després de ser promulgada. Una promulgació que, en el seu dia, ja va ser tardana, ja que al 1995 ja operaven nombroses televisions locals, tant públiques com privades, per a les quals, en la disposició transitòria única, es va establir una mena d'autorització temporal fins a l'atorgament de les concessions noves derivades d'aquesta llei, que, com hem dit, no es va poder desplegar perquè calia fer primer el repartiment i l'assignació de freqüències a cada demarcació i això s'havia de fer amb l'aprovació del pla tècnic nacional corresponent.

Però, a més, d'acord amb la reforma que va dur a terme la Llei 53/2002, es va renunciar a aprovar el pla tècnic nacional sobre les freqüències que s'utilitzaven en aquells moments per a l'emissió analògica, i es va establir que les assignacions serien, només, de freqüències per a l'emissió digital, amb la qual cosa s'obligava a les televisions locals a emetre només en aquest sistema digital, en uns moments en què gairebé no hi havia una audiència potencial d'aquest tipus de receptors.

Amb aquests termes es va concretar, finalment, el Reial decret 439/2004, que desplegava la Llei 41/1995, i es va aprovar el Pla tècnic nacional de televisió digital local. Tot un exemple d'inseguretat jurídica que va deixar a l'estacada nombroses televisions locals, públiques i privades, que portaven molts anys operant i suportant els llimbs jurídics en què es trobaven.

Va seguir a aquest marc jurídic la derogació, realitzada per la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, de la Llei 41/1995, de televisió local per ones terrestres, encara que va continuar vigent el Reial decret 439/2004 en tot allò que no s'oposava a la Llei de 2010.

Sobre aquestes bases i la regulació aprovada per la Llei 7/2010, hem d'apuntar alguns aspectes que, al costat del que ja s'ha comentat sobre els prestadors públics estatal i autonòmics del servei de comunicació audiovisual, conformaran els traços fonamentals del seu règim jurídic.

Primer de tot, s'ha de comentar que la televisió local pública es va desenvolupar com una modalitat susceptible de ser gestionada pels municipis, cabildos o consells insulars (aquests últims després de la modificació duta a terme per la Llei 10/2005). Els municipis i els cabildos o consells insulars (quan es reserven canals) poden gestionar directament el servei públic de televisió local amb tecnologia digital, és a dir, tal com succeeix amb la radiodifusió sonora municipal, mitjançant un organisme autònom local o mitjançant societat mercantil, el capital de la qual ha de pertànyer íntegrament a l'entitat local, en virtut del que preveu la Llei de bases de règim local.

Ara bé, així com de l'article 9 de la Llei 41/1995, abans de la reforma de 2002, es deduïa que els municipis podien obtenir de manera automàtica la concessió per a la gestió directa del servei de televisió local, les lleis 53/2002 i 10/2005 van introduir una modificació substancial en aquesta concepció. Així, es va establir que el Govern havia d'aprovar el Pla tècnic de la televisió digital local per establir les demarcacions, que excepte en el primer supòsit que detallarem deixaven de ser d'àmbit municipal singular. Unes demarcacions que es van concretar d'acord amb els criteris següents:

A) Capitals autonòmiques, capitals de província i municipis de més de 100.000 habitants, i sempre que hi haja freqüències disponibles, reserva canals múltiples a les organitzacions territorials insulars. En aquests casos es preveu reservar un canal múltiple amb capacitat per almenys quatre programes de televisió digital, i un d'aquests programes -canal en termes col·loquials- s'ha de reservar per a la televisió pública.

B) Municipis contigus amb una població superior a 25.000 habitants, o agrupació de municipis amb un territori de radi superior als 25 quilòmetres. En efecte, la Llei preveu que el Ple de les corporacions municipals afectades, o els òrgans de govern de l'administració insular, puguin acordar la gestió directa d'un programa de televisió local, que han de concedir les comunitats autònomes després d'oïr els ajuntaments i els òrgans de govern de l'administració insular de la mateixa demarcació, i ha de quedar garantit l'atorgament almenys d'un programa -canal- per demarcació als municipis sol·licitants i de dos programes a les administracions insulars. En el cas que l'àmbit de cobertura del canal múltiple compregui diversos municipis, es pot atorgar

conjuntament. Excepcionalment, les comunitats autònomes poden reservar un segon programa perquè siga gestionat pels ajuntaments.

Cal apuntar que la distribució de freqüències és competència exclusiva de l'Estat. I que l'instrument fonamental de planificació per l'Estat de la televisió local és el Pla nacional de la televisió digital local, aprovat pel Reial decret 439/2004, al qual ens hem referit abans. Per contra, l'assignació i adjudicació de l'autorització llicència correspon a la comunitat autònoma. No obstant això, tot i que la competència per atorgar aquestes llicències, sempre que així ho tinguen reconegut, correspon a la comunitat autònoma, es desprèn de la legislació analitzada que estem davant d'un supòsit de concessió reglada i automàtica, des del moment en què els ajuntaments han sol·licitat la concessió a la comunitat autònoma. Així, a la comunitat autònoma, o el Govern en el seu cas, només tenen competència per verificar els aspectes reglats per a la seua concessió, que s'han d'atorgar si compleixen tots els requisits, ja que a tenor del que estableix l'art. 40.2 de la Llei 7/2010 els ens locals són els competents per acordar la prestació de servei públic de comunicació audiovisual.

Pel que fa a les prohibicions i limitacions que es concretaven en la Llei 45/1995 sobre la formació o emissió en cadena per a les televisions locals, hem d'entendre que ara estan derogades, ja que l'actual Llei 7/2010 no estableix una prohibició expressa per a les televisions públiques i únicament fa referència amb caràcter general al fet que l'atorgament d'una llicència de televisió d'àmbit local no faculta per a l'emissió en cadena amb altres entitats autoritzades, durant més del 25% del temps total setmanal, encara que siga en horari diferent. En cap cas aquest percentatge es pot concentrar en l'horari de 21 a 24 hores, i matisa que no es considera emissió en cadena l'emissió de programes que hagen estat coproduïts o produïts sindicadament pels prestadors del servei de comunicació televisiva d'àmbit local. A més, cal tenir en compte que per als ajuntaments la possibilitat de formar part de cadenes exigiria la creació dels consorcis que preveu l'article 87 de la Llei de bases de règim local.

Quant als principis que han d'inspirar la prestació de servei públic de televisió local per ones terrestres, que en la regulació de 1995 coincidien amb els que establia l'article 4 de la Llei 4/1980 amb l'afegit: «La promoció dels interessos locals, amb impuls de la participació de grups socials de tal caràcter, a fi de fomentar, promoure i defensar la cultura i la convivència locals» (art. 6 de la Llei 41/1995), cal a hores d'ara ajustar-los, per tal com no s'han concretat en els seus respectius mandats marc i contractes programa les funcions de servei públic que estableix la Llei 7/2010, que ja hem comentat, i en especial els principis que estableix l'article 4, i també l'article 40 i següents d'aquesta llei.

D'altra banda, aquestes emissores de municipals de televisió també estan subjectes a la normativa que regeix per a la programació i publicitat dels mitjans audiovisuals, i de manera específica a allò que fa a la publicitat electoral, per la Llei orgànica 14/1995, de publicitat electoral en emissores de televisió local per ones terrestres, que prohibeix la contractació de publicitat electoral en aquestes emissores, exclou els espais gratuïts per a propaganda electoral en eleccions diferents de les municipals, i que es remet a la Llei orgànica 5/1985, de 19 de juny, del règim electoral general, pel que fa al dret als espais gratuïts de propaganda electoral de partits, federacions, coalicions i agrupacions que concórreguen a les eleccions municipals.

Així mateix, com també hem apuntat per a la radiodifusió, cal recordar que la legislació anterior permetia un doble finançament de les emissores municipals de televisió, és a dir, a càrrec dels pressupostos municipals, mentre que l'actual Llei general de comunicació audiovisual deixa aquesta possibilitat a la decisió de les autoritats corresponents, segons que estableix l'article

43.1: "L'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals han de determinar normativament, per al seu àmbit de competència, el sistema de finançament del seu servei públic de comunicació audiovisual. Aquest sistema ha de ser compatible amb la normativa vigent en matèria de competència". Segons això, són, excepte disposició en contra de la comunitat autònoma, els ajuntaments mateixos els que han de decidir aquestes fonts de finançament, encara que sempre ha de ser sobre emissions en obert (article 40.2).

El control de l'activitat dels prestadors públics del servei de comunicació audiovisual televisiva correspon al Ple de la corporació local, o, en el supòsit que siguin diverses corporacions, a l'òrgan previst per controlar aquesta activitat, d'acord amb el que estableix la Llei de bases de règim local, i en darrer terme als plens d'aquestes corporacions.

5. EL CONTROL PARLAMENTARI DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ PÚBLICS

El control parlamentari dels mitjans de comunicació social en la història constitucional i legislativa espanyola apareix, per primera vegada, en els vots particulars del grup parlamentari de la Minoria Catalana i del grup parlamentari Socialista de Congrés, així com en les esmenes dels grups parlamentaris Comunistes, Mixta i Minoria Catalana i Socialista presentades al contingut de l'art. 20.5 de l'Avantprojecte de Constitució, de 5 de gener de 1978.

No obstant això, l'informe de la Ponència de 17 d'abril de 1978 va mantenir el text inicial, que va ser posteriorment modificat a partir d'una esmena *in voce* presentada pel diputat Javier Solana en el Ple de Congrés, aprovada majoritàriament, i que donava la redacció definitiva al text que ha quedat recollit en l'actual art. 20.3 de la Constitució Espanyola, el paràgraf primer del qual diu que «la llei ha de regular l'organització i el control parlamentari dels mitjans de comunicació social dependents de l'Estat o de qualsevol ens públic».

La inclusió d'aquest precepte en la Carta Magna de 1978, amb una menció específica al "control parlamentari», va ser degut més «al sentir de les forces polítiques» i a raons polítiques derivades del que s'havia esdevingut durant la dictadura franquista amb els mitjans de comunicació públics, que no a una necessitat jurídica de ratificar constitucionalment aquest control, que ja queda inclòs en les referències genèriques dels arts. 66, 76, 77 o 109, en relació amb el control de les Corts sobre el Govern i l'Administració.

Així, amb l'art. 20.3 es va constitucionalitzar una qüestió que ja feia temps que preocupava en les democràcies occidentals: el control dels mitjans públics de comunicació. Però, al mateix temps, va marcar una línia i va induir un tipus de control que potser ha impedit o no ha propiciat el desenvolupament d'altres mecanismes que puguen ser més efectius. Sobre aquesta qüestió, convé precisar que, en primer lloc, el referit precepte afecta exclusivament els mitjans de comunicació de titularitat pública, i que procura suavitzar l'excessiu control governamental que hi ha en aquests mitjans. En segon lloc, i d'acord amb la doctrina del Tribunal Constitucional, no prejutja ni obliga a configurar d'una determinada manera l'organització dels mitjans de comunicació, tot i que sí que marca unes diferències entre els mitjans públics i els privats que

pot afectar-ne el control, el pluralisme i l'accés dels grups polítics i socials significatius. Un altre aspecte que també es pot destacar és que aquest control i la seua regulació per llei semblen orientar-se a garantir en els mitjans de titularitat pública l'accés dels grups polítics i socials significatius i afavorir en les seues emissions la projecció del pluralisme social i lingüístic de la nostra societat.

També s'ha de dir que el desenvolupament legislatiu d'aquest mandat constitucional a la legislació de les ràdios i televisions públiques no va anar inicialment més enllà d'una simple transcripció del que ja establia l'art. 20.3.

Així, l'art. 26 de la Llei 4/1980, reguladora de l'Estatut de la ràdio i de la televisió, es limitava a prescriure per a RTVE que una comissió parlamentària del Congrés dels Diputats, de conformitat amb el que disposa el Reglament de la Cambra, ha d'exercir el control de l'actuació de RNE, RCE i TVE, de tal manera que no impedisca el funcionament dels mitjans.

Això mateix va passar amb els ens públics autonòmics que, d'acord amb el que establia l'art. 7 de la Llei 46/1983, reguladora del tercer canal de televisió, tenien l'exigència que «Amb caràcter previ a la concessió ... la comunitat autònoma sol·licitant ha de regular mitjançant una llei l'organització i el control parlamentari del tercer canal, d'acord amb les previsions de la Llei 4/1980». Així, les respectives lleis autonòmiques de creació i regulació dels mitjans de comunicació autonòmics es van limitar a transcriure, en termes més o menys similars, el text de l'art. 26 de la Llei 4/1980 que abans hem ressenyat. De la mateixa manera, es van crear unes comissions de control en els respectius parlaments autonòmics, a l'estil de la comissió del Congrés.

Aquesta obligació de control dels mitjans de comunicació de titularitat pública, d'acord amb el mandat establert en l'art. 20.3, també es va preveure per als mitjans locals. Encara que, en aquest cas, el control parlamentari es va substituir pel control de Ple de la corporació municipal.

Així, la Llei 11/1991, d'organització i control de les emissores municipals de radiodifusió sonora, establia, en l'art. 4, que «el Ple de la corporació municipal ha d'exercir el control respecte de les actuacions de l'entitat gestora del servei públic de radiodifusió sonora», i la Llei 41/1995, de televisió local per ones terrestres, en l'art. 12, va preveure que «quan el servei de televisió local per ones terrestres siga gestionat pels municipis, el control de les actuacions de l'entitat gestora del servei l'ha d'efectuar el Ple en la corporació municipal».

Amb tot això s'havia complert, almenys formalment, el mandat de control parlamentari que estableix el text constitucional per als mitjans de comunicació públics. Tanmateix, en el cas dels mitjans estatal i autonòmics, aquestes remissions genèriques als reglaments de les cambres, sense aprofundir en les peculiaritats i la naturalesa específica que es podia derivar d'un exprés mandat constitucional, ha servit perquè aquestes cambres crearen unes comissions de control dels respectius ens públics de ràdio i televisió, i regularen les competències i els mecanismes d'actuació d'aquesta comissió en termes semblants als que són previstos per a les altres comissions permanents.

És cert que a través d'aquestes comissions es dona entrada i possibilitat d'intervenir en aquest control a les diverses forces polítiques representades en els respectius parlaments, on el president de Consell, el director general, el Consell d'Administració o els directors dels mitjans han de donar compte de les seues actuacions i contestar les preguntes que els siguen formulades

o aportar les dades que els siguin requerides. No obstant això, en la realitat pràctica hem constatat que en aquestes comissions únicament s'ha reproduït el debat polític sobre algunes grans qüestions i algunes actuacions puntuals d'aquests mitjans. En pocs moments, però, s'han convertit en un mecanisme efectiu per controlar, de veritat, aquests mitjans públics o, almenys, per servir d'instrument amb què contrarestar l'excessiva intervenció dels executius estatal o autonòmics sobre l'actuació d'aquests mitjans, ni tampoc han servit per erigir-se com a defensors de la garantia del pluralisme polític i social que ha de presidir les seues actuacions, segons marca el text constitucional. Això mateix es podria dir del control realitzat pels plens dels ajuntaments.

Moltes són les raons que s'han plantejat i que poden explicar els motius pels quals, amb aquests vïmets, no s'ha assolit l'objectiu principal que persegueix l'art. 20.3, entre els que podem apuntar que: es tracta d'una via de control obsoleta; les comissions s'haurien de regular sobre uns criteris més específics, no els generals de les altres comissions parlamentàries, atesa la funció encomanada; no hauria d'imperar el criteri de proporcionalitat; s'hauria d'evitar la simple reproducció dels debats partidistes i centrar-se en l'anàlisi del conjunt de les actuacions dels mitjans; les comissions s'haurien de dotar de mitjans i suports tècnics suficients per desenvolupar la seua tasca, etc. En definitiva, dotar aquestes comissions o els plens dels ajuntaments dels mitjans, competències i composició que els permeta exercir de manera efectiva les seues cometes i esdevenir l'estendard d'un veritable punt de debat, pluralitat i funcionament democràtic dels mitjans de comunicació públics. Encara que amb tot això, ens atrevim a assegurar, no n'hi ha prou. El canvi ha de passar no solament per aquesta millora en les comissions, sinó per una concepció global d'aquest mandat constitucional en el conjunt de la regulació referida als mitjans de comunicació i en especial als mitjans públics.

En aquesta línia poden apuntar alguns avanços, sobretot l'aprovació de la Llei 17/2006 i les obligacions específiques que prescriu a les Corts Generals l'art. 39, el mandat marc que han d'aprovar les Corts (art. 4), l'elecció dels membres de Consell d'Administració (art. 11), etc. També ha contribuït a la millora el contingut del primer mandat marc per a la Corporación RTVE, previst en l'art. 4 de la Llei 17/2006, i aprovat pels plens de Congrés dels Diputats i del Senat, en les sessions de l'11 i el 12 de desembre de 2007, on es van fixar, per al període 2008-2017, els objectius generals i programàtics de la funció de servei públic, les línies estratègiques de continguts, emissió i producció, i les obligacions financeres o d'innovació; a més, en l'art. 54 es va establir la remissió anual a les Corts Generals d'un informe referit al compliment del referit mandat marc, un altre sobre l'execució del contracte programa i una memòria sobre el compliment de la funció de servei públic. Amb tot això les Corts ja disposen d'una informació sobre la qual poder actuar i exercir els seus mandats.

Així mateix, també es preveu la possible compareixença del president o presidenta del Consell d'Administració de la Corporació davant la comissió mixta, a petició pròpia o a iniciativa dels grups parlamentaris, per celebrar les sessions informatives que es consideren.

Aquest mateix esquema també s'ha traslladat a l'àmbit autonòmic, com ja ha passat en algunes comunitats autònomes, amb la modificació de la regulació dels seus mitjans de comunicació públics d'acord amb els esquemes organitzatius i de funcionament que s'han instaurat en la ràdio i televisió pública estatal.

Per la seua banda, la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, incideix, de manera directa, en aquesta qüestió a l'establir en el seu article 40.2 que correspon a les Corts Generals, als Parlaments autonòmics, a les autoritats audiovisuals competents i, si s'escau, a els òrgans de

govern local, el control de la gestió i de l'acompliment de la funció de servei públic. Referència obligada ja que es deroguen la Llei 4/1980, la Llei 11/1991 i la Llei 41/1995 que abans hem comentat, encara que poc ambiciosa en el seu contingut.

No obstant això, la possibilitat que les comissions corresponents dels respectius parlaments puguin recolzar-se en els Consells o autoritats audiovisuals competents perquè li elaborin els informes o els puguin assessorar en el temes de fons que requereixin aquestes comissions, pot suposar un canvi qualitatiu en l'efectivitat d'aquest control parlamentari.

TEMA VI. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LES TELEVISIONS PRIVADES

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA TELEVISIÓ PRIVADA.

- 1.1 Els primers passos en la instauració de la televisió privada a Espanya.
- 1.2 Les regulacions de la televisió privada. Del servei públic a l'interès general.
- 1.3 La prestació de servei de televisió privada.
- 1.4 Les societats prestadores del servei de comunicació audiovisual televisiva.
- 1.5 Prescripcions tècniques i cobertura territorial.

2. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT ESTATAL.

3. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT AUTONÒMIC .

4. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT LOCAL .

5. ELS PRESTADORS DE TELEVISIÓ A TRAVÉS DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ ELECTRÒNICA (CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET)

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA TELEVISIÓ PRIVADA

1.1 ELS PRIMERS PASSOS EN LA INSTAURACIÓ DE LA TELEVISIÓ PRIVADA A ESPANYA

Amb motiu de la deliberació en el Consell de Ministres de 30 de juliol de 1981 d'un Projecte de Reial decret regulador del règim jurídic de la televisió privada (a proposta de Pío Cabanillas, llavors ministre de la Presidència del Govern), es va accentuar i fer públic el debat sobre la televisió privada que havia romàs en el clarobscur fins llavors. El cas és que el Consell de Ministres ni en aquella ocasió, ni en altres de posteriors, aprovaria aquest projecte de decret el contingut del qual només és conegut a través del dictamen que en va emetre el Consell d'Estat a requeriment del ministre de la Presidència del Govern.

Deixant de banda la història plena d'anècdotes que va envoltar la no aprovació d'aquesta proposta de decret, que va ocupar l'atenció de la premsa durant poc més d'un mes, la pretesa regulació de la televisió privada a través d'un reglament no tenia cap fonament jurídic. En efecte, d'acord amb el que diu la Constitució espanyola de 1978 no hi havia ni hi ha cap obstacle perquè tinguera lloc la regulació de la televisió privada i, per tant, perquè aquesta poguera existir al costat de la televisió pública. No semblava desproporcionat, però, considerar que l'Estat no estava obligat a promulgar aquesta regulació, ja que la creació de la televisió privada se situava en l'òrbita de l'oportunitat política. I, en tot cas, la naturalesa de la norma reguladora no podia considerar-se indiferent, perquè aquesta naturalesa suposava que l'atribució de la regulació de la televisió privada corresponia al Govern o al Parlament.

En el Projecte de Reial decret a què ens hem referit, del qual el Consell d'Estat va informar favorablement, se sostenia que la regulació de la televisió privada pel Govern se sustentava en la circumstància que la matèria no estava subjecta a reserva de llei i, a més, estava d'acord amb el que establí la disposició final de la Llei 4/1980, de 10 de gener, de l'Estatut de la ràdio i televisió, que literalment deia: «s'autoritza el Govern, després d'audiència del Consell d'Estat, a dictar les disposicions reglamentàries necessàries per al desplegament del que preveu aquest Estatut, sense perjudici de les facultats reglamentàries autònomes que s'hi reconeixen i de les instruccions i circulars que l'ens públic RTVE pugui dictar per al correcte i coordinat funcionament de les societats estatals». Precisament, en l'exercici d'aquesta autorització es va promulgar el Reial decret 1615/1980, de 31 de juliol, pel qual es dictaven disposicions en compliment i desplegament de l'Estatut de la ràdio i la televisió. No sembla, però, que es poguera sostenir que aquest precepte emparava, també, la regulació de la televisió privada.

Els problemes que suscitava la regulació mitjançant reial decret de les emissores privades de televisió tenien, entre altres, dos aspectes claus: A) La Llei 4/1980 de l'Estatut de la ràdio i televisió contenia una habilitació suficient per regular el règim jurídic de la gestió indirecta del servei públic de la televisió?; i B) En cas negatiu, quin és el procediment que exigeix la Constitució?

Responem ara a aquestes qüestions.

A) L'article 1.2 de la Llei 4/1980 definia la radiodifusió i la televisió com a servei públic essencial, la titularitat del qual corresponia a l'Estat; del seu règim jurídic es deduïa la configuració de la

gestió de la televisió en règim de monopoli, perquè no s'hi esmenten altres maneres de gestió, a diferència del que passa amb la radiodifusió en relació amb la qual s'havia consolidat expressament la gestió indirecta. Així, l'article 1.2 establia: «La gestió del servei públic de radiodifusió es fa també assumint la situació actual per les societats privades a qui es concedisca o prorrogue durant els propers 10 anys aquesta gestió en els termes que establisca la legislació vigent i els acords internacionals subscrits per Espanya. En tot cas, correspon al Govern l'atribució de freqüències i potències de conformitat amb aquests acords». Per contra, no hi ha cap disposició semblant per al cas de la televisió. Encara més, l'Estatut de 1980, en l'article 5.1, establia clarament: «les funcions que corresponen a l'Estat com a titular dels serveis públics de radiodifusió i televisió es tenen per mitjà de l'ens públic de RTVE».

Per tant, es pot considerar que la Llei 4/1980 creava una situació de monopoli de gestió de la televisió a favor de l'Estat, com es dedueix de la seua qualificació com a servei públic essencial, per al qual la llei no s'estableix altres maneres de gestió, llevat de la que denomina gestió pública (art. 16). (També fa referència a gestió mercantil, arts. 17 a 20, sense que es prevegen altres excepcions que les derivades de la disposició addicional primera, per a la radiodifusió).

En conclusió, la disposició final de la Llei 4/1980 no podia servir d'habilitació al referit projecte de decret, ni a cap norma amb rang de decret, perquè l'habilitació es circumscribia al desenvolupament de la llei i aquesta no preveia com a possibilitat la gestió indirecta del servei públic de televisió.

B) Partim, per tant, del supòsit que la Llei 4/1980 pressuposava una gestió monopolista per l'Estat del servei essencial de televisió, també per virtut del que estableix l'article 128.2 de la Constitució. Això vol dir que la Llei 4/1980 no podia servir d'habilitació per dictar un reial decret per regular el règim jurídic de la televisió privada.

Això, però, no vol dir que la Constitució espanyola prohibisca la televisió privada, sinó que el seu establiment està condicionat a un desplegament ulterior per llei o reial decret que, en tot cas, exigia primer la cessació del monopoli estatal de la televisió mitjançant llei.

La Llei 4/1980 suposava, d'altra banda, que el legislador havia optat per considerar que la regulació de la gestió directa del servei de televisió, cosa que és aplicable a la seua gestió privada, no es podia entendre com a desenvolupament dels drets a la llibertat d'expressió i informació de l'article 20 de la Constitució, ja que, si haguera sigut així, hauria escaigut, per virtut del que preveu l'article 81.1 del text constitucional, regular-se per llei orgànica. Aquesta opció del legislador, encara que no sense certs titubejos, serà la que acollirà finalment el Tribunal Constitucional. Tanmateix, no era lògic, abans del pronunciament de Tribunal Constitucional, desestimar del tot la possibilitat d'entendre el caràcter específic de la regulació del règim jurídic de gestió indirecta del servei i la pròpia regulació dels drets a la llibertat d'expressió i al dret d'informació.

Per entendre la regulació de la televisió privada convé que tornem sobre la Sentència de Tribunal Constitucional de 31 de març de 1982 (núm. 12/1982), dictada en recurs d'empara interposat per «Antena 3, SA», a la qual ja ens hem referit en diverses ocasions.

La pretensió dels recurrents que es dedueix del recurs d'empara, així com dels altres escrits dirigits prèviament a l'Administració, era que el dret a establir emissores de televisió es dedueix del que disposa l'article 20.1 de la Constitució sobre les llibertats d'expressió i difusió.

A partir d'aquest pressupòsit, el demandant sol·licitava que se li restablira el seu dret, és a dir, que se li atorgara la «concessió immediata de l'autorització pertinent per a la plena efectivitat del dret reconegut», concessió que segons el recurrent hauria d'ordenar el Tribunal al Ministeri de la Presidència.

Precisament, la feblesa de l'argumentació estava en el fet que el recurrent considerava com a requisit necessari per a l'exercici del seu dret la intervenció de l'Administració, que havia d'autoritzar o concedir l'establiment de l'emissora en qüestió. Sobre aquest punt, ja hi tornarem. Interessa ara posar en relleu que el Tribunal admet que el dret a difondre idees i opinions que consagra l'article 20.1 de la Constitució «comprèn en principi el dret a crear els mitjans materials a través dels quals la difusió es fa possible», només que aquest dret està sotmès a límits.

D'altra banda, semblava fora de qüestió, en aquells anys, la consideració de la televisió com a servei públic essencial, i només es posava en dubte el caràcter monopolístic de la gestió per l'ens públic denominat RTVE. Els recurrents pretenien que la gestió fos indirecta, fora quin fora el procediment de dret administratiu, i que s'encomanara o permetera a entitats privades.

El reconeixement pel Tribunal del dret a crear mitjans materials a través dels quals fora possible la difusió d'idees i opinions està subjecte a límits imposats per la normativa de dret que regeix la matèria, i per la necessitat d'ordenar l'exercici dels drets dels altres ciutadans sobre un mitjà de domini públic -l'espai radioelèctric- que ofereix possibilitats limitades d'utilització, segons el Tribunal. Aquestes observacions semblen adequades, per tal com es pot interpretar que l'exercici del dret a crear els mitjans materials a través dels quals la difusió siga possible, que consagra l'article 20.1 de la Constitució, està subjecte a la intervenció de l'Administració. Aquesta intervenció de l'Administració, per fer possible l'exercici d'un dret que siga compatible amb el dels altres ciutadans i les normes internacionals, és, sens dubte, coherent amb la definició de la radiodifusió i la radiotelevisió com un servei públic essencial de titularitat estatal, tal com havia fet la Llei 4/1980, de 10 de gener.

Aquesta doctrina es reproduïx en les sentències de Tribunal Constitucional 74/1982, de 7 de desembre (BOE núm. 13, de 1983-01-15, en recurs d'empara núm. 390/1981) i 79/1982, de 20 de desembre (BOE núm. 13, de 1983-01-15, en recurs d'empara núm. 89/1982). En ambdues sentències es considera que no s'ha vulnerat l'article 20,1.a) de la Constitució per la submissió de l'activitat radiofònica i televisiva a les condicions pròpies del procediment concessional derivat de la consideració de la radiodifusió i la televisió com a servei públic essencial. Posteriorment, la Sentència de Tribunal Constitucional de 24 de juliol de 1986 (BOE núm. 193, de 1986-08-13), dictada en qüestió d'inconstitucionalitat en relació amb l'article 1.2 de la Llei 4/1980, que defineix la radiodifusió com un servei públic essencial, considera que l'article 1.2 no vulnera la Constitució. En aquesta mateixa línia es va pronunciar el Tribunal Suprem reiteradament.

Davant aquest debat, el Tribunal Constitucional conclourà, finalment, que l'article 20 de la Constitució no imposa l'establiment de la televisió privada, encara que tampoc ho impedeix, i que el seu establiment no és una exigència juridicoconstitucional, sinó, si s'escau, resultat d'una decisió política, que s'ha adoptar per llei orgànica, «en la mesura que afecta el desenvolupament d'algun dels drets constitucionalitzats en l'article 20 (art. 81 CE) i sempre que, quan s'organitze, es respecten els principis de llibertat, igualtat i pluralisme, com a valors fonamentals de l'Estat, d'acord amb l'article 1 de la Constitució, per la preservació de una comunicació pública lliure, sense la qual no hi ha societat lliure, ni sobirania popular. Per tant, no només exigeix la garantia del dret de tots els ciutadans a les llibertats d'expressió i d'informació, sinó que requereix també

la preservació d'una determinada manera d'actuar dels mitjans de comunicació social, perquè tant es viola la comunicació lliure quan se li posen obstacles des del poder com si els posen els mitjans de difusió mateixos. Per això, tenint present que el pluralisme polític s'erigeix com un dels valors fonamentals de l'estat de dret que la Constitució crea i garanteix, podem dir que, perquè els mitjans de comunicació siguen emparats dins l'ordre constitucional, han de preservar ells mateixos el pluralisme.»

Per la seua banda, el legislador entendrà que la regulació de la televisió privada, com de les altres modalitats, i d'acord amb el Tribunal Constitucional, no suposava el desenvolupament dels drets fonamentals de l'article 20, sinó que més aviat ha de ser una regulació que pugui servir de suport o instrument per a l'exercici de drets fonamentals, mesura per a la qual no cal una llei orgànica que la regule, sinó que n'hi ha prou amb una llei ordinària, al mateix nivell que la Llei 4/1980.

1.2 LES REGULACIONS DE LA TELEVISIÓ PRIVADA. DEL SERVEI PÚBLIC A L'INTERÈS GENERAL

Finalment, la Llei 10/1988, de 3 de maig, de televisió privada, va possibilitar l'existència i l'emissió de televisions privades a Espanya.

Aquesta llei necessitava, també, tot un seguit de normatives per acabar de concretar el marc jurídic en què es desenvolupava aquesta televisió privada que emetia en analògic i en un règim de concessions. Entre les normatives que la van desenvolupar hem de citar: el Pla tècnic nacional de la televisió privada, aprovat pel Reial decret 1362/1988, d'11 de novembre; el Reial decret 951/1989, de 28 de juliol, pel qual es regula el Registre especial de societats concessionàries per a la gestió indirecta del servei públic essencial de televisió; la Resolució, de 25 de gener de 1989, de la Secretaria General de Comunicacions, per la qual es publica l'acord pel qual s'aprova el Plec de bases del concurs per a l'adjudicació del servei públic de televisió, en gestió indirecta, i es disposa la convocatòria del corresponent concurs públic, que es va adjudicar a les societats que explotaven els canals "Antena 3, Canal Plus i Tele 5".

A més, també es van aprovar altres lleis que van permetre el desenvolupament de la televisió privada a altres àmbits, com el de la televisió local o la televisió per satèl·lit: la Llei 37/1995, de 12 de desembre, de telecomunicacions per satèl·lit, pel que fa als serveis de comunicació audiovisual per satèl·lit, o la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de televisió local per ones terrestres.

Després d'aquesta primera etapa i la renovació de les concessions a les televisions privades d'àmbit estatal l'any 2000, en l'àmbit de la televisió no digital, aquest panorama televisiu es va ampliar mitjançant la Resolució de 29 de juliol de 2005, de la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació, per la qual es disposa la publicació de l'Acord de Consell de Ministres, de 29 de juliol de 2005, de modificació del contracte concessional amb Sogecable, SA, per a la prestació de servei públic de televisió en obert per emetre "Cuatro"; i per la Resolució de la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació, per la qual s'aprova el plec de bases administratives particulars i de prescripcions tècniques per les quals s'ha de regir el concurs públic per a l'adjudicació d'una concessió per a l'explotació del servei públic de la televisió en règim d'emissió en obert, i es

convoca el corresponent concurs, que es va adjudicar mitjançant Resolució de 30 de novembre de 2005 a la societat Gestora de Inversiones Audiovisuales La Sexta. A aquestes dues cadenes també se'ls obligava a emetre en digital.

D'altra banda, la implantació de la tècnica digital en la transmissió dels senyals de televisió va comportar tres conseqüències notables. D'una banda, obligava que totes les televisions adoptaren aquesta tecnologia en una sèrie de terminis preestablerts. D'altra banda, incrementava el possible nombre de societats concessionàries de cobertura estatal, autonòmica i local. Finalment, possibilitava l'emissió de la televisió digital terrestre privada d'àmbit autonòmic que fins aquell moment no estava prevista en la regulació de l'emissió analògica.

La implantació de la tecnologia digital es preveu a nivell normatiu en la disposició addicional 44 de la Llei 66/1997, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i d'ordre social, desplegada pel Reial decret 2169/1998, de 9 d'octubre, per qual s'aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital terrestre, i la Resolució d'11 de gener de 1999, de la Secretaria General de Comunicacions, per la qual es fa públic l'acord de Consell de Ministres, de 8 de gener de 1999, pel qual s'aprova el plec de bases i de prescripcions tècniques que ha de regir el concurs públic per a l'adjudicació d'una concessió per a l'explotació del servei públic de la televisió digital terrestre d'àmbit nacional, i que convocava el corresponent concurs. Posteriorment, aquesta regulació es completa i modifica per la Llei 10/2005, de 14 de juny, de mesures urgents per a l'impuls de la televisió digital terrestre, i els Reials decrets 944 i 945/2005, de 29 de juliol, pels quals s'aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital terrestre i el seu reglament per a la prestació de servei, o el Reial decret llei 11/2009, de 13 d'agost, que regula les concessions d'àmbit estatal i la prestació de servei de televisió digital terrestre de pagament mitjançant accés condicional. Tota aquesta normativa és la que serveix tant a la televisió digital terrestre d'àmbit estatal, com per a la regulació bàsica dels àmbits autonòmic i local.

Amb aquestes bases jurídiques i amb els corresponents concursos de l'Administració General de l'Estat, en primer lloc es va ampliar el nombre d'operadors privats de televisió d'àmbit estatal en dos més (que es van adjudicar als operadors digitals Net TV i Veo TV) que es van afegir als tres existents (A3, T5 i C+, que havien d'emetre amb tecnologia analògica i digital), i també la plataforma digital terrestre (amb quatre canals múltiples amb els seus corresponents programes -un mínim de 16 canals actuals-) que s'havia adjudicat en el primer concurs digital a "Quiero TV", però que per problemes financers l'abril de 2002 va renunciar a la concessió.

Hauria estat raonable que el legislador i el Govern hagueren implantat la televisió digital d'una manera més transparent, particularment en la faceta que suposa l'aparició de nous operadors en el mercat. Així, la disposició addicional 44 de la Llei 66/1997, a què ens hem referit més amunt, és el contrari a un exemple de transparència, fins al punt que les intencions de legislador, difícilment deduïbles d'aquesta norma, només s'han pogut comprendre a partir dels principis establerts en la Llei 10/1988 de televisió privada i del desplegament reglamentari de l'esmentada disposició addicional 44.

D'altra banda, també cal apuntar que, coincidint amb el cessament de les emissions analògiques el 3 d'abril de 2010, es va publicar el Reial decret 365/2010, de 26 de març, pel qual es regula l'assignació dels múltiples de la televisió digital terrestre després del cessament de les emissions de televisió terrestre amb tecnologia analògica. Amb aquest reial decret, que parteix del marc jurídic del Reial decret 944/2005, pel qual es va aprovar el Pla tècnic nacional de la televisió digital terrestre, es va intentar tancar el procés de transició ordenada i adequada del servei de televisió terrestre amb tecnologia analògica al servei de televisió digital terrestre, i es va dictar

que cadascuna de les societats privades concessionàries del servei públic de televisió terrestre d'àmbit estatal, si havien acreditat complir les condicions establertes relacionades amb l'impuls i el desenvolupament de la televisió digital terrestre, accediren a la capacitat equivalent d'un múltiple digital de cobertura estatal. És a dir, un múltiple digital per cada un dels canals privats estatals que ja emetien en analògic: Antena 3, Tele 5, Cuatro i La Sexta. Una demanda posterior, però, va deixar sense efectes aquesta disposició de l'esmentat Reial decret 365/2010 i van haver d'adjudicar-se mitjançant un nou concurs el 2013 els actuals programes/canals, que són els que avui en dia operen en la TDT d'àmbit estatal en emissió per ones hertzianes.

Així mateix, amb el Reial decret 944/2005 es preveia la planificació de dos múltiples digitals reservats a les comunitats autònomes. Una capacitat de dos múltiples digitals per a cada comunitat autònoma que, uns anys mes tard, mitjançant un reial decret de 2014, es van reduir, amb l'excepció de Catalunya, a un sol múltiple digital.

Aquest marc jurídic és, per tant, el que va servir per a la instauració i el desenvolupament de la televisió privada a Espanya fins a l'abandó definitiu de la transmissió analògica i l'obligatòria transmissió en digital.

Ara be, al mateix temps que acabava la transició de la transmissió analògica a la digital, es va aprovar la Llei 7/2010, de 31 de març, general de comunicació audiovisual, que, entre altres, va derogar: la Llei 10/1988, de 3 de maig, de televisió privada; la Llei 37/1995, de 12 de desembre, de telecomunicacions per satèl·lit, pel que fa als serveis de comunicació audiovisual per satèl·lit; la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de televisió local per ones terrestres; la disposició addicional quaranta-quatrena de la Llei 66/1997, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social; la Llei 7/2009, de 3 de juliol, de mesures urgents en matèria de telecomunicacions; o el Reial decret Llei 11/2009, de 13 d'agost, pel qual es regula per a les concessions d'àmbit estatal, la prestació de servei de televisió digital terrestre de pagament mitjançant accés condicional.

Amb tot això, es conformà un nou règim jurídic que, avui en dia, pivota sobre la Llei 7/2010, de 31 de març, general de comunicació audiovisual, en què la televisió és catalogada com a servei d'interès general -ja no com a servei públic-, d'acord amb els criteris que ja s'han analitzat en els capítols corresponents. També, però, encara que estiguen derogades, s'han de tenir en compte totes les disposicions que s'han aprovat de desplegament de les lleis esmentades i derogades, així com els efectes que se'n deriven, per tal com no s'oposen al que estableix la Llei general de comunicació audiovisual.

1.3 LA PRESTACIÓ DEL SERVEI DE TELEVISIÓ PRIVADA

La nova configuració del règim jurídic a què s'ha d'ajustar la prestació de servei d'interès general de comunicació audiovisual per part dels operadors privats de televisió constitueix un dels objectius centrals de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual.

Aquesta llei cataloga els serveis de comunicació audiovisual televisius com a serveis d'interès general que es presten en l'exercici del dret a la lliure expressió d'idees, el dret a comunicar i a

rebre informació, el dret a participar en la vida política i social i el dret a la llibertat d'empresa, tot això en el marc del foment de la igualtat, la pluralitat i els valors democràtics. Tota una declaració de principis per establir com s'ha de fer aquesta prestació que, tot i això, s'hauria d'interpretar d'acord amb el conjunt de drets, i en especial dels drets del públic, que es recullen en el capítol I de l'esmentada llei.

Tot seguit, es regula el sistema d'accés a aquesta activitat, per al qual s'estableixen dues vies per les quals els operadors privats poden accedir a prestar aquest servei de televisió, per raó del sistema de difusió del senyal. Així, quan aquestes emissions es realitzen a través de cable o satèl·lit requereixen una comunicació fefaent prèvia davant l'autoritat audiovisual competent per raó de l'àmbit de difusió. Mentre que quan aquests serveis es presten mitjançant ones hertzianes terrestres, necessiten llicència prèvia atorgada mitjançant concurs per l'autoritat audiovisual competent, també per raó de l'àmbit de cobertura que tinga la seua difusió. És, per tant, un criteri molt semblant al que ja estava establert en la legislació anterior.

Pel que fa al procediment per regular la comunicació fefaent prèvia, la Llei 7/2010 estableix, en l'article 23.2, que l'han de fixar el Govern o les comunitats autònomes, en el marc del seu respectiu àmbit competencial. Encara que també estableix que aquesta comunicació prèvia no produeix cap efecte: quan siga realitzada per qui haja estat sancionat amb la privació dels efectes d'una llicència o comunicació prèvia o amb la seua revocació, en els dos anys anteriors mitjançant resolució administrativa ferma; o, quan siga efectuada per aquells que, havent prestat serveis audiovisuals en un altre estat membre de l'Espai Econòmic Europeu, hagen vist prohibides les seues activitats durant els dos últims anys per atemptar contra els principis i els valors del Conveni Europeu de Drets Humans o el que disposa la normativa europea en matèria de protecció de menors. Aquesta prohibició es repeteix en l'article 26.2, en el qual es reitera que no produeix cap efecte la comunicació prèvia per a la prestació d'un servei de comunicació audiovisual que haja estat presentada per una persona física o jurídica que es trobe en les dues circumstàncies que hem citat en el paràgraf anterior i, a més, l'amplia a les comunicacions que presenten aquelles persones incloses en alguna de les prohibicions per contractar que preveu l'article 49 de la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic.

D'altra banda, la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, fixa el règim jurídic a què s'han d'ajustar les llicències audiovisuals. Per a l'obtenció d'una llicència amb què els operadors privats puguem emetre televisió a través de repetidors terrestres d'ones hertzianes cal la seua adjudicació a través del corresponent concurs públic.

La competència per a l'atorgament d'aquestes llicències correspon al Govern en l'àmbit de cobertura estatal, sense perjudici d'habilitar els mecanismes de col·laboració i cooperació que asseguruen la participació de les comunitats autònomes en la planificació de llicències audiovisuals en l'àmbit estatal. En els àmbits de cobertura autonòmic i local -que poden donar cobertura a un o diversos municipis limítrofs i, si s'escau, a un àmbit insular complet- l'atorgament de les llicències correspondrà a les comunitats autònomes, sempre que hagen assumit aquesta competència.

Els concursos, en els seus termes generals, es regeixen pel que disposa la mateixa Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, i la Llei 33/2003, de 3 de novembre, del patrimoni de les administracions públiques, així com, si és el cas i per raó del seu àmbit competencial, el que determine la legislació autonòmica de desplegament.

Una novetat important és que s'obliga que en l'esmentat concurs s'hagen oferir simultàniament totes les llicències de televisió disponibles en el mateix àmbit de cobertura, amb la confirmació

prèvia que hi ha prou espai radioelèctric davant l'autoritat audiovisual competent. No obstant això, quan per algun motiu haja quedat alliberada una única llicència, l'administració competent també ha de convocar el concurs per a la seua adjudicació, en un termini màxim de tres mesos.

Una altra de les novetats que suposa l'article 27 d'aquesta Llei 7/2010 és la fixació d'uns terminis màxims per dur a terme els concursos i evitar retards injustificats o contraris a la transparència i pràctiques democràtiques. Així, s'obliga que, transcorreguts com a màxim sis mesos des que s'haja planificat una reserva de domini públic radioelèctric sense que l'administració competent haja sol·licitat la seua afectació al servei públic de difusió de televisió, qualsevol interessat pot proposar convocar el corresponent concurs. I si, transcorreguts dotze mesos des que s'haja planificat una reserva de domini públic radioelèctric sense que l'administració competent haja sol·licitat la seua afectació al servei públic de televisió, o convocat el corresponent concurs, i sense que cap interessat haja instat aquesta convocatòria, la reserva decau i s'exclou automàticament dita reserva de la planificació radioelèctrica. Així mateix, s'obliga que l'òrgan competent convoque, en un termini màxim de tres mesos després del venciment de la llicència, el corresponent concurs per a l'adjudicació de les llicències d'idèntica naturalesa que hagen quedat vacants. Passats els tres mesos, qualsevol interessat està legitimat per instar la convocatòria de dit concurs.

Les convocatòries han d'especificar per a cada llicència les condicions de prestació de servei, com ara: l'àmbit de cobertura territorial de l'emissió, el nombre de canals, el múltiplex assignat i si aquest serà en obert o en accés condicional mitjançant pagament, i, si s'escau, qualsevol altra particularitat que puga fixar l'autoritat competent per atorgar la concessió, per raó del seu àmbit competencial.

Una vegada adjudicada, la llicència comporta la concessió d'ús privatiu de domini públic radioelèctric de conformitat amb la planificació i les condicions establertes en el concurs corresponent. Així mateix, l'explotació d'aquests canals ha de respectar les condicions establertes en la llicència, encara que és possible explotar canals amb continguts totalment o parcialment de pagament sempre que l'ocupació d'espectre radioelèctric siga inferior o igual al 50% del conjunt de l'espectre assignat. En tot cas, el sistema de codificació ha d'estar homologat per l'autoritat audiovisual.

Quant als requisits per ser titular d'una llicència de comunicació audiovisual de televisió, a més de la domiciliació a Espanya a l'efecte de notificacions, la Llei 7/2010 exigeix a les persones físiques que tinguen la nacionalitat d'un estat membre de l'Espai Econòmic Europeu o la de qualsevol estat que, d'acord amb la seua normativa interna, reconega aquest dret als ciutadans espanyols. A les persones jurídiques se'ls exigeix: tenir establert el seu domicili social en un estat membre de l'Espai Econòmic Europeu o en qualsevol estat que, d'acord amb la seua normativa interna, reconega aquest dret a les empreses espanyoles; que la participació en el seu capital social de persones físiques o jurídiques nacionals de països que no siguen membres de l'Espai Econòmic Europeu complisca el principi de reciprocitat i que no supere directament o indirectament el 25% del capital social; i que el total de les participacions en una mateixa persona jurídica de diverses persones físiques o jurídiques de nacionals de països que no siguen membres de l'Espai Econòmic Europeu siga inferior al 50% del capital social.

També, com passa amb els operadors que han presentat la comunicació prèvia, l'article 26 limita la possibilitat d'accedir a aquestes llicències de televisió a aquelles persones físiques o jurídiques quan: a) Havent estat titulars d'una llicència o efectuat una comunicació prèvia per a qualsevol àmbit de cobertura, hagen estat sancionades amb la seua revocació o amb la privació dels seus

efectes en els dos últims anys anteriors a la sol·licitud mitjançant resolució administrativa ferma; b) Si es troben en la situació descrita en l'apartat precedent, tinguen una participació significativa o, si s'escau, el control directe o indirecte de la societat; c) Si han vist prohibides les seues activitats durant els dos últims anys per atemptar contra els principis i valors del Conveni Europeu de Drets Humans o contra allò que dispose en matèria de protecció de menors la normativa europea i espanyola en qualsevol altre estat membre de l'Espai Econòmic Europeu; d) Si estan sotmeses a alguna de les prohibicions per contractar que preveu l'article 49 de la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic.

El termini de durada de les llicències atorgades per a la prestació de servei de televisió per repetidors terrestres hertzians, com també les de ràdio, es fixen en 15 anys, davant dels deu que preveia la regulació anterior.

Així mateix, l'article 28 estableix que les successives renovacions de les llicències són automàtiques, i pel mateix termini de 15 anys estipulat inicialment, sempre que: "a) Es satisfacen les mateixes condicions exigides que per ser-ne titular i s'hagen complert les que hi havia establertes per a la prestació de servei; b) No hi haja obstacles tècnics sobrevinguts i insalvables en relació amb l'espectre de les llicències afectades; c) El titular del servei estiga al corrent en el pagament de les taxes per la reserva del domini públic radioelèctric, i de les que preveu aquesta Llei". Tanmateix, aquesta renovació automàtica es pot truncar amb una altra innovació que preveu aquest article en l'apartat tercer, i que en principi podria ser coherent a fi de fomentar el pluralisme del mercat audiovisual, però que en la seua aplicació pràctica, sobretot en àmbits autonòmics en què les renovacions encara depenen d'algun organisme dependent del poder polític, pot distorsionar el pretès efecte i esdevenir un element de pressió sobre els operadors, atès que la renovació automàtica de la llicència que hem comentat no té lloc i cal adjudicar-la en règim de lliure concurrència quan hi haja un tercer o tercers que pretenguen la concessió de la llicència i ho hagen sol·licitat amb un termini d'antelació d'almenys 24 mesos respecte de la data de venciment. En aquest cas, només s'exigeix que el sol·licitant o els sol·licitants complisquen els mateixos requisits que van ser tinguts en compte per a l'obtenció de la llicència per part de l'adjudicatari o adjudicatàries. En aquest últim cas, s'ha d'adjudicar la llicència en règim de concurrència i el concurs s'ha de resoldre en el termini màxim de sis mesos, tenint en compte l'experiència dels concurrents, la seua solvència i els mitjans amb què compten per a l'explotació de la llicència, com a criteris per a la seua adjudicació. Sens dubte, aquesta possibilitat de pugnar per una determinada llicència de televisió que està operant en una freqüència determinada i amb una audiència determinada, pot donar peu a efectes no pretesos per la llei.

Les llicències s'extingiran: pel transcurs del termini des que va ser atorgada, sempre que no es produïska la renovació; per extinció de la personalitat jurídica del seu titular, excepte en els supòsits de fusions o concentracions empresarials, mort o incapacitat sobrevinguda de titular; per la seua revocació; per renúncia del seu titular; o per no haver pagat les taxes que graven la prestació de servei de comunicació audiovisual.

Una altra modificació important del règim jurídic anterior és la possibilitat de realitzar certs negocis jurídics -venda o lloguer- de les llicències de comunicació audiovisual televisiva, tot i que requereixen l'autorització prèvia de l'autoritat audiovisual competent, que només la pot denegar quan el sol·licitant no complisca les condicions legalment establertes per a la seua obtenció o l'adquirent no se subrogeu en les obligacions de l'anterior titular, i en tot cas estan obligats al pagament de les taxes corresponents.

A més, com es detalla en l'article 29.2, la possibilitat de realitzar negocis jurídics -venda o lloguer- de les llicències, estan subjectes a les condicions següents: "a) Per a la celebració de tots dos negocis jurídics han d'haver transcorregut almenys dos anys des de l'adjudicació inicial de la llicència. b) Quan es duguen a terme amb persones físiques o jurídiques nacionals de països que no siguin membres de l'Espai Econòmic Europeu, estan sotmesos al principi de reciprocitat i meriten el pagament de la taxa establerta legalment. Atès el que disposen els tractats i convenis internacionals dels quals Espanya és part, i amb l'informe previ de l'autoritat audiovisual competent, el Consell de Ministres o l'òrgan competent de la comunitat autònoma poden autoritzar excepcionalment i per raons d'interès general una operació quan aquest principi no siga satisfet. c) Quan la llicència comporte l'adjudicació d'un múltiplex complet o de dos o més canals, no es pot arrendar més del 50% de la capacitat de la llicència, i l'arrendament ha de respectar les previsions de l'article 24.3 referides a l'ocupació de l'espectre radioelèctric del múltiplex i a l'explotació de canals amb continguts totalment o parcialment de pagament. d) En tot cas, està prohibit el subarrendament. e) I, finalment, ha de complir les mateixes condicions de l'oferta mitjançant la qual es va obtenir l'adjudicació de la llicència". En unes altres paraules, cal esperar dos anys per poder vendre la totalitat de la llicència o poder arrendar-ne la meitat, i tot això també amb el manteniment de les mateixes condicions per les quals va ser adjudicada aquesta llicència.

1.4 LES SOCIETATS PRESTADORES DEL SERVEI DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL TELEVISIVA

A més de totes les qüestions relatives als requisits i les limitacions per ser titular d'una llicència o poder gaudir de l'autorització per emetre, que ja hem comentat en l'apartat precedent, l'article 2.1 de la Llei general de comunicació audiovisual defineix la figura del prestador del servei de comunicació audiovisual com "la persona física o jurídica que té el control efectiu, això és, la direcció editorial, sobre la selecció dels programes i continguts i la seua organització en un canal o en un catàleg de programes. L'arrendatari d'una llicència de comunicació audiovisual té la consideració de prestador de servei".

És, per tant, una definició molt genèrica que no pressuposa ni planteja cap requisit, llevat de ser persona física o jurídica, titular o arrendatari, i controlar la societat per decidir sobre la seua organització, línia editorial i continguts de la programació.

En l'apartat següent d'aquest mateix article, però, es detallen com a modalitats del servei de comunicació audiovisual televisiva: la que es presta per al visionat simultani de programes sobre la base d'un horari de programació; la que es fa a petició; o la que es capta en mobilitat o «televisió en mobilitat». En altres apartats posteriors es defineixen els prestadors del servei de televenda, els prestadors d'un catàleg de programes o els prestadors de comunicacions electròniques que inclouen serveis de comunicació audiovisual. A més de definir els diferents àmbits de cobertura estatal, autonòmica i local, o els serveis de comunicació audiovisual en obert o codificat, i els de pagament.

Ja en les prescripcions de l'articulat, quan es passa de les definicions als drets i als mandats per portar a terme la prestació del servei públic de televisió, la primera característica que cal destacar és el reconeixement exprés que es fa de la llibertat i el dret que tenen els prestadors

del servei de comunicació audiovisual de fixar la direcció editorial mitjançant la selecció dels continguts i la determinació dels horaris, així com del dret a organitzar els seus continguts a través d'un canal o d'un catàleg de programes, encara que sempre en el marc de les obligacions que com a servei d'interès general són inherents a la comunicació audiovisual i a allò que estableix la normativa en matèria audiovisual (article 10).

No hi ha cap article específic, però, en què es detallen les diferents modalitats per les quals es pot prestar aquest servei, sinó que les hem d'intuir des del conjunt de l'articulat.

Quan es distingeixen els prestadors públics -als quals els articles 40 a l'43 els marquen unes funcions, control i finançament específics- dels prestadors privats -als quals es refereixen fonamentalment els articles 22 i següents, que estableixen el règim bàsic dels prestadors del servei de comunicació audiovisual.

Quan es preveu la possibilitat de crear canals de televisió dedicats exclusivament a emetre missatges publicitaris o de venda, o a l'autopromoció -article 13.

Quan es distingeix la competència estatal o autonòmica en els diferents àmbits d'emissió territorials estatal, autonòmic o local -article 22.3 i 4.

Quan es distingeix entre l'emissió en sistemes oberts o d'accés condicional, o de continguts totalment o parcialment de pagament -article 24.

Quan es preveu la possibilitat de la prestació de serveis de comunicació audiovisual comunitaris sense ànim de lucre -article 32- o de televisió en mobilitat -article 34.

Quan es preveu la prestació de televisió a través de serveis de comunicació electrònica -article 11.

O quan es preveu la llibertat de recepció o emissió de serveis de comunicació audiovisual televisiva prestats dins de l'Espai Econòmic Europeu -article 38.

Amb tot això s'obren un seguit de possibilitats, ja no solament de prestació de servei de televisió, sinó de la prestació en diferents formats, això sí, d'acord amb les freqüències i l'àmbit geogràfic assignat a les concessions, o en les autoritzacions, en el cas de que s'haja sol·licitat per a un àmbit geogràfic determinat i per a emissions que no utilitzen l'espai radioelèctric.

A més, també cal tenir en compte algunes altres qüestions, com les obligacions relatives al finançament anticipat de producció audiovisual -article 5-, o les obligacions pel que fa als continguts de les emissions o la publicitat, recollides en nombrosos articles de la Llei general de comunicació audiovisual. Tot això, ho analitzarem detalladament en uns altres capítols.

Així mateix, hem de referir algunes limitacions en les llicències audiovisuals, com les que estableix l'article 24 pel que fa al sistema tècnic d'accés condicional per a la modalitat de pagament, que ha de ser obert i compatible, l'ajustament a les condicions de la llicència respecte a l'aprofitament del domini públic i el nombre de canals, o la limitació del 50% en l'explotació dels canals disponibles d'una llicència per emetre continguts totalment o parcialment de pagament.

També cal tenir en compte totes les prescripcions que es preveuen per al manteniment del pluralisme en el mercat audiovisual televisiu -article 36-, i que, amb caràcter general, permeten que les persones físiques i jurídiques puguin ser titulars simultàniament de participacions socials o drets de vot en diferents prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiva.

No obstant això, no es permet que cap persona física o jurídica pugui adquirir una participació significativa en més d'un prestador de servei de comunicació audiovisual televisiva d'àmbit estatal, quan l'audiència mitjana del conjunt dels canals dels prestadors d'àmbit estatal considerats supere el 27% de l'audiència total durant els dotze mesos consecutius anteriors a l'adquisició, tot i que no passa res si supera aquest límit amb posterioritat. En termes semblants als que es van plantejar en la dècada dels 90 a la Unió Europea pel comissari Monti per evitar les concentracions en aquest sector.

Tampoc no es permet que les participacions socials o els drets de vot de persones físiques o jurídiques nacionals de països que no siguin membres de l'Espai Econòmic Europeu, encara que subjectes al compliment del principi de reciprocitat, superen el 50%. I, finalment, no es permet que una mateixa persona física o jurídica pugui adquirir una participació significativa o drets de vot en més d'un prestador de servei de comunicació audiovisual televisiva: a) Quan els prestadors del servei de comunicació audiovisual d'àmbit estatal acumulen drets d'ús sobre el domini públic radioelèctric superiors, en conjunt, a la capacitat tècnica corresponent a dos canals múltiple; b) Quan els prestadors del servei de comunicació audiovisual d'àmbit autonòmic acumulen drets d'ús sobre el domini públic radioelèctric superiors, en conjunt, a la capacitat tècnica corresponent a un canal múltiple; o c) Quan això suposés impedir l'existència d'almenys tres prestadors privats diferents del servei de comunicació audiovisual televisiva en l'àmbit estatal, amb què s'assegure el respecte al pluralisme informatiu.

Una altra de les limitacions que es concreten per garantir aquest pluralisme és la relativa a les limitacions per a l'emissió en cadena que es concreten en l'article 22, quan estableix que l'atorgament d'una llicència de televisió d'àmbit local no faculta per a l'emissió en cadena amb altres entitats autoritzades, durant més del 25% del temps total setmanal, encara que siga en horari diferent. Es matisa, però, que no es considera emissió en cadena l'emissió de programes que hagen estat coproduïts o produïts de forma sindicada, en un percentatge superior al 12%, pels prestadors del servei de comunicació televisiva d'àmbit local. De tota manera, aquesta regulació no obliga les comunitats autònomes, que tenen la plena competència pel que fa als prestadors que hagen obtingut llicències en els seus respectius àmbits territorials.

Així mateix, hem d'apuntar que l'article 33 de la Llei general de comunicació audiovisual obliga a la inscripció d'aquests prestadors en un registre estatal o autonòmic de caràcter públic, tenint en compte l'àmbit de cobertura de l'emissió. És per això que es va crear el Registre Estatal de Prestadors de Serveis de Comunicació Audiovisual, dependent del Consell Estatal de Mitjans Audiovisuals, amb la reforma de 2012, de la Comissió Nacional de Mercats i Competència (CNMC), que substituïa el Registre Especial de Societats Concessionàries que regulava el Reial decret 951/1989. Aquesta mateixa obligació és aplicable a les comunitats autònomes d'acord amb el seu àmbit competencial i desplegament legislatiu en aquesta matèria. Així, les autoritats audiovisuals competents de l'Estat i de les comunitats autònomes han d'articular una via que assegure la necessària coordinació entre el registre estatal i els registres autonòmics, i facilitar l'accés per mitjans telemàtics al conjunt de dades que hi ha en aquests registres autonòmics per dotar de més transparència al sector.

També s'han d'inscriure en aquests registres els titulars de participacions significatives en els prestadors del servei de comunicació audiovisual, amb detall del percentatge de capital que hi detinguen -s'entén com a participació significativa la que represente, directament o indirectament: el 5% del capital social o el 30 % dels drets de vot, i fins i tot un percentatge inferior si li permet designar en els 24 mesos següents a l'adquisició un nombre de consellers

que representen més de la meitat dels membres de l'òrgan d'administració de la societat. Tot això també d'acord amb la legislació mercantil.

Finalment, és obligat ressenyar que, en la línia del que al seu dia preveien la Llei de televisió privada o la Llei 25/1994, de 12 de juliol, d'incorporació a l'ordenament jurídic espanyol de la Directiva 89/552 / CEE, sobre la coordinació de disposicions legals, reglamentàries i administratives dels estats membres relatives a l'exercici d'activitats de radiodifusió televisiva, en el títol VI de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, s'estableix un "règim sancionador bàsic". L'exercici d'aquesta potestat sancionadora correspon a la Comissió Nacional de Mercats i Competència (CNMC) o als òrgans competents de les comunitats autònomes - article 56. Els tipus de sancions s'articulen d'acord amb l'esquema clàssic i classifica les infraccions en molt greus, greus i lleus, a les quals es correspon una escala gradual de sancions que poden arribar a una multa d'1.000.000 d'euros, o la revocació de la llicència o autorització per emetre -articles 57 al 60. Ometem en aquest lloc la relació d'infraccions i sancions tipificades que, en línies generals, són raonables i ajustades al que preveu el conjunt de la Llei 7/2010.

1.5 PRESCRIPCIONS TÈCNIQUES I COBERTURA TERRITORIAL

El desenvolupament de la televisió privada a Espanya es va articular d'acord amb el que preveu el Pla tècnic nacional de la televisió privada, aprovat pel Reial decret 1362/1988, d'11 de novembre, a què ens hem referit anteriorment. En efecte, aquest pla tenia per objecte la regulació de les condicions de caràcter tècnic que eren necessàries per garantir l'adequada prestació de servei de televisió privada.

No obstant això, amb l'aparició de la televisió digital, el Reial decret 2169/1998 va aprovar el Pla tècnic nacional de televisió digital terrestre, que fixa els criteris que havien de presidir la introducció i el canvi de la tecnologia analògica per la digital en les emissions terrestres de televisió, i també distribueix les bandes de freqüència d'acord amb la disponibilitat de l'espectre radioelèctric, els objectius de cobertura i les especificacions tècniques dels transmissors. Als pocs anys, aquest Reial decret va ser derogat i substituït pel Reial decret 944/2005, de 29 de juliol, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de televisió digital, completat pel Reial decret 945/2005, de 29 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament general de prestació de servei de televisió digital terrestre i l'Ordre del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç 2476/2005, de 29 de juliol, per la qual s'aprova el Reglament tècnic de prestació de servei de televisió digital terrestre. Precisament en la disposició addicional primera del Reial decret 944/2005 s'estableix la fi de les emissions analògiques, de cobertura nacional o autonòmica, en la data límit del 3 d'abril del 2010.

Com ja s'ha comentat en apartats anteriors, aquest Pla tècnic de 2005 es va completar amb el Reial decret 365/2010, de 26 de març, pel qual es regula l'assignació dels múltiples de la televisió digital terrestre després del cessament de les emissions de televisió terrestre amb tecnologia analògica. Amb aquest reial decret acaba el procés de transició ordenada i adequada del servei de televisió terrestre amb tecnologia analògica al servei de televisió digital terrestre, que s'ajusta a l'Acord de la Conferència Regional de Radiocomunicacions (CRR-2006), adoptat a Ginebra al juny de 2006.

Una altra qüestió que cal tenir en compte, des d'aquesta perspectiva, és la cobertura territorial. Des d'un primer moment, amb la Llei 10/1988 de televisions privades es preveia la seua emissió en cobertura estatal i l'obligació de cobrir tot el territori. Així, el Pla tècnic nacional de la televisió privada establia les condicions tècniques i les fases en què aquesta implantació havia de produir-se. D'altra banda, i en la mesura en què la televisió privada es va construir seguint les pautes de la televisió pública, la Llei 10/1988 possibilitava a les concessionàries d'emetre programes per a cadascuna de les zones territorials delimitades pel Pla tècnic nacional de televisió privada, al temps que no es preveia l'existència de televisions privades en emissió analògica a les demarcacions autonòmiques, mentre que amb la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de televisió local per ones terrestres, es va permetre l'aparició de televisions privades que emetien en l'àmbit territorial de les entitats locals.

Aquest marc jurídic que configura aquesta estructura de cobertura territorial per a l'emissió de les televisions privades es va modificar amb l'aparició de la tecnologia digital. Així, amb l'aprovació de la disposició addicional quaranta-quatrena de la Llei 66/1997, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, es va iniciar un camí que s'ha anat concretant en els diversos plans tècnics que hem citat, per possibilitar un nou sistema de desconexions territorials d'acord amb les noves possibilitats tècniques a les cadenes de cobertura estatal, permetre l'aparició de la televisió privada de cobertura autonòmica i ajustar a uns nous criteris la delimitació territorial de la televisió local, segons que ja es comentarà en els apartats corresponents.

2. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT ESTATAL

La televisió privada, emesa a través de repetidors terrestres, continua concentrant el consum majoritari de l'audiència televisiva, alhora que encara és el nucli fonamental a l'entorn del qual s'articulen les empreses prestadores dels diferents serveis de comunicació audiovisual televisiva o multimèdia. És, per tant, l'element clau del panorama audiovisual espanyol i amb una clara projecció sobre l'estructura i el funcionament de tot l'entramat mediàtic del nostre país.

El règim jurídic de la televisió privada, com ja hem comentat en apartats precedents, es regia per la Llei 10/1988, de televisió privada, i pel conjunt de normatives que la van desplegar, tant pel que fa a la televisió privada de cobertura estatal o local, com per al satèl·lit, el cable o les emissions digitals, cosa que conformava el panorama normatiu que ens va arribar fins a la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, que en l'actualitat constitueix l'eix on pivoten els principis fonamentals de la seua regulació, tant pel que fa a l'accés a l'activitat de prestació de servei audiovisual televisiu, com pel que fa als requisits, el registre i el funcionament de les societats prestatàries, i també tot el que té a veure amb els continguts i la publicitat que s'inclouen en les seues emissions.

Així mateix, s'ha d'apuntar, amb caràcter general, que com estableix la disposició transitòria segona de la Llei 7/2010, tots els drets reconeguts i títols atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei continuen vigents. Així, les concessions per a la gestió indirecta del servei públic de ràdio o televisió per ones hertzianes terrestres d'àmbit estatal, autonòmic o local, no

extingides a l'entrada en vigor de la Llei, s'han de transformar en llicències per a la prestació de servei de comunicació audiovisual, amb una vigència per a les noves llicències de quinze anys comptadors a partir de la data de transformació de les concessions. Per a aquesta renovació, n'hi havia prou que els titulars de les concessions sol·licitaren a l'autoritat competent la corresponent transformació del títol habilitant, abans de dos mesos des de l'entrada en vigor de la llei.

Ara, hem de veure aquesta anàlisi amb les especificitats que pot tenir el seu règim jurídic per raó de l'àmbit de cobertura de les emissions televisió privada emesa a través d'ones hertzianes terrestres. Per fer-ho, hem de distingir els àmbits de cobertura estatal, autonòmica o local.

Com ja hem analitzat en apartats precedents, en l'àmbit de cobertura estatal la Llei 10/1988, de televisió privada, el Pla tècnic nacional de la televisió privada, aprovat pel Reial decret 1362/1988, el Reial decret 951/1989, pel qual es regula el registre especial de societats concessionàries per a la gestió indirecta del servei públic essencial de televisió, i finalment la Resolució de 25 de gener de 1989, de la Secretaria General de Comunicacions, pel qual s'aprova el Plec de bases del concurs per a l'adjudicació del servei públic de televisió, en gestió indirecta, i es disposa la convocatòria del corresponent concurs públic, que va adjudicar a les societats l'explotació dels canals "Antena 3", "Canal Plus" i "Tele 5". Amb ells es va posar en marxa la televisió privada de cobertura estatal a Espanya en emissió analògica, les renovacions de llicències es van realitzar al març de 2000.

Les emissions de canals analògics es van completar amb la Resolució de 29 de juliol de 2005, de la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació, que fa públic l'Acord de Consell de Ministres, de 29 de juliol de 2005, de modificació del contracte concessional amb Sogecable SA, per a la prestació de servei públic de televisió en obert per emetre "Cuatro"; i la Resolució de la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació, per la qual s'aprova el plec de bases administratives particulars i de prescripcions tècniques per les quals s'ha de regir el concurs públic per a l'adjudicació d'una concessió del servei públic de la televisió en règim d'emissió en obert i es convoca el corresponent concurs. Aquest concurs es va adjudicar, mitjançant Resolució de 30 de novembre de 2005, a la societat Gestora de Inversiones Audiovisuales "La sexta". En tots dos casos també se'ls obligava a emetre en digital.

D'altra banda, la implantació de la tecnologia digital mitjançant la disposició addicional 44 de la Llei 66/1997, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, desplegada pel Reial decret 2169/1998, de 9 d'octubre, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital terrestre, i la Resolució d'11 de gener de 1999, de la Secretaria General de Comunicacions, per la qual es fa públic l'acord de Consell de Ministres de 8 de gener de 1999, que aprova el plec de bases i de prescripcions tècniques pel qual s'ha de regir el concurs públic per a l'adjudicació d'una concessió per a l'explotació del servei públic de la televisió digital terrestre d'àmbit nacional, i es convoca el corresponent concurs. L'adjudicació de quatre múltiplex digitals en aquest concurs a la plataforma digital "Quiero TV" va tenir, però, un recorregut efímer, ja que a l'abril de 2002 va renunciar a la concessió per problemes financers. La transició cap a la tecnologia digital i l'aparició de nous canals de televisió privats de cobertura estatal es va completar amb les noves adjudicacions dels concursos convocats als operadors digitals "Net Tv" i "Vevo Tv", al temps que es va obligar a emetre en tecnologia digital als canals analògics que ja estaven operant "Antena 3", "Canal Plus" i "Tele 5". Aquest panorama, al poc

temps, va ser completat i modificat per la Llei 10/2005, de 14 de juny, de mesures urgents per a l'impuls de la televisió digital terrestre, i els reials decrets 944 i 945/2005, de 29 de juliol, pels quals s'aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital terrestre i el seu reglament, així com els requisits per operar "Cuatro" i "La Sexta".

La Llei 7/2009, de 3 de juliol, de mesures urgents en matèria de telecomunicacions, i sobretot el Reial decret 365/2010, de 26 de març, pel qual es regula l'assignació dels múltiples de la televisió digital terrestre després del cessament de les emissions de televisió terrestre amb tecnologia analògica, van reorganitzar aquest panorama dels operadors privats de televisió d'àmbit estatal, i s'establia que cadascuna de les societats concessionàries del servei públic de televisió terrestre d'àmbit estatal, després d'haver sol·licitat i acreditat prèviament el compliment de les condicions establertes en l'apartat 1 de la disposició addicional tercera de el Reial decret 944/2005, de 29 de juliol, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital terrestre i per a després del cessament de les emissions de televisió terrestre amb tecnologia analògica, disposara d'un múltiplex digital de cobertura estatal. Amb això, en aquell moment les prestadores del servei de comunicació audiovisual «Antena 3 de Televisión, SA», «Gestevisión Telecinco, SA», «Sogecable, SA», «Vevo Televisión, SA» i «Sociedad Gestora de Televisión Net TV, SA » i «Gestora de Inversiones Audiovisuales, La Sexta, SA», segons les fases que es detallen en el Reial decret 365/2010, passen a disposar d'un canal múltiplex digital cadascuna. I cada múltiplex podia emetre quatre senyals de canals amb tota la tecnologia associada que comporten les emissions digitals i d'acord amb les prescripcions legals que hem detallat en els apartats anteriors, com per exemple que cada persona física o societat prestadora del servei de televisió no podia acumular més de dos múltiples, que només la meitat d'aquests podia ser de pagament o que, com a mínim, sempre havia d'haver 3 prestadors privats diferents d'àmbit estatal.

Aquesta estructura del panorama audiovisual, però, es va trencar amb la Sentència de Tribunal Suprem de novembre de 2012, que va anul·lar aquestes adjudicacions. Per aquesta raó, es va haver de convocar un nou concurs que va acabar amb les noves adjudicacions de freqüències que, juntament amb les anteriors, conformen l'actual panorama de canals de televisió digital terrestre.

3. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT AUTONÒMIC

Tot i que la televisió privada d'àmbit autonòmic no s'havia previst en la Llei de televisió privada de 1988, amb la disposició addicional 44 de la Llei 66/1997, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, que establia el règim jurídic de la televisió digital terrestre, es va permetre la gestió indirecta d'aquest servei a entitats privades en règim de concessió en els àmbits estatal, autonòmic i local. Amb això es permetia una nova modalitat de gestió indirecta del servei públic de televisió en l'àmbit territorial de les respectives comunitats autònomes.

Per això, en el Reial decret 944/2005, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de televisió digital terrestre, es van reservar dos múltiples amb l'objecte de permetre, de mica en mica, la incorporació a l'emissió digital dels canals públics autonòmics, i alhora reservar certs programes en cada un d'ells per a la seua explotació per entitats privades. Basant-se en aquesta reserva i

en l'atorgament de la corresponent concessió demanial per a l'ús de l'espectre radioelèctric, moltes comunitats autònomes, tenint en compte el seu àmbit competencial, van procedir convocar els corresponents concursos i a adjudicar a operadors privats la gestió del servei de televisió digital terrestre d'àmbit autonòmic en el seu àmbit geogràfic.

Aquesta opció, la va ratificar el Reial decret 365/2010, de 26 de març, pel qual es regula l'assignació de dos múltiples de la televisió digital terrestre després del cessament de les emissions de televisió terrestre amb tecnologia analògica, que en el seu article 1.3 estableix: "Es reserven a cadascuna de les comunitats autònomes, després del cessament de les emissions de televisió terrestre amb tecnologia analògica, dos múltiples digitals de cobertura autonòmica, d'acord amb el que estableix l'apartat 3 de la disposició addicional tercera de el Reial decret 944/2005, de 29 de juliol, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital terrestre". Això sí, d'acord amb les fases que preveia aquest Reial decret de 2010.

El règim jurídic general d'aquestes concessions, a més del que s'ha comentat fins al moment i en la mateixa línia del que succeeix amb la televisió privada terrestre d'àmbit estatal, hem d'apuntar que es va modificar amb la Llei general de comunicació audiovisual. Atès que abans, com estableix l'art. 4 de l'Ordre de Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, de 29 de juliol de 2005, que aprovava el Reglament tècnic i de prestació de servei de televisió digital terrestre, el seu règim jurídic "s'ha d'ajustar al que disposa la Llei 10/1988, de televisió privada, en tot allò que no haja estat modificada per la Llei 66/1997". A això, hi hauríem d'afegir alguns altres mandats com el que preveu la disposició addicional trentena de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, i sobretot la potestat de les comunitats autònomes de desplegar, d'acord amb el seu àmbit competencial, aquelles normes legals o reglamentàries que consideren oportunes, i especialment mitjançant els corresponents plec de bases dels concursos per a l'atorgament de les respectives concessions. Règim jurídic que, com hem dit, es va actualitzar amb la Llei 7/2010 en els termes exposats en els apartats precedents, si bé en tot moment es reconeix la potestat de les comunitats autònomes de desplegar-lo en el seu respectiu àmbit competencial -articles 22, 23, 24, 27, 29... Això sí, al 2014 es va reduir la capacitat de les comunitats autònomes de disposar de dos múltiples, llevat de Catalunya que ja els tenia ocupats. Per tant, avui en dia les comunitats autònomes només disposen d'un múltiple per emetre els seus canals públics i els privats a què els han atorgat les concessions.

4. LA TELEVISIÓ PRIVADA D'ÀMBIT LOCAL

Ja hem analitzat en capítols precedents la regulació de la televisió local que, recordem-ho, es va iniciar amb la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de televisió local per ones terrestres, que regulava la televisió local en règim de concessió, tant en l'àmbit públic, gestionada pels ajuntaments, com en l'àmbit privat, gestionada per particulars. Una norma que com ja hem dit, es va modificar per la Llei 22/1999, per la Llei 53/2002, per la Llei 62/2003 i per la Llei 10/2005.

Així mateix, hem comentat la paradoxa que va suposar que la seua aplicació efectiva es diferiria fins a nou anys després de ser promulgada, amb l'aprovació definitiva del Reial decret 439/2004, que desplega la Llei 41/1995 i aprova el Pla tècnic nacional de televisió digital local, mitjançant el qual només foren permeses les emissions de televisió local amb transmissió digital, no analògica, que era la tecnologia que utilitzaven en aquells moments. A partir d'aquesta data, ja es va permetre a les comunitats autònomes, segons el seu àmbit competencial, atorgar concessions a operadors privats per emetre televisió local, encara que només amb emissions en tecnologia digital.

A aquest panorama va seguir la previsió legal sobre el cessament de qualsevol emissió analògica de televisió local, fins i tot les autoritzades provisionalment des de 1995, des de l'1 de gener de 2008. Per tant, des d'aquest moment ja només van poder emetre els operadors que aconseguiren les adjudicacions en les convocatòries que havien realitzat les comunitats autònomes, d'acord amb el Pla tècnic nacional de televisió digital local de 2004.

Uns anys després, el règim jurídic establert per la Llei de televisió local de 1995 es va modificar, de nou, amb la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, que derogava la Llei 41/1995, de televisió local per ones terrestres, i totes les seues modificacions posteriors, tot i que hem d'entendre que continuava vigent el Reial decret 439/2004, que desplegava la Llei de 1995, en tot allò que no fora contrari a la Llei de 2010.

Amb aquestes bases jurídiques hem d'apuntar alguns aspectes que, juntament amb el que ja hem comentat sobre els prestadors públics del servei de comunicació audiovisual, conformaran els traços fonamentals de règim jurídic dels operadors privats.

En primer lloc, cal remarcar que el Pla tècnic de la televisió digital local de 2004 va canviar els criteris territorials d'aquest tipus de televisió local: deixava de banda l'àmbit local estricte per procurar que la seua emissió poguera abastar una audiència suficient, i establia com a zones d'emissió de la televisió local: A) Capitals autonòmiques, capitals de província i municipis de més de 100.000 habitants, i sempre que hi haja freqüències disponibles, també es reserven canals múltiple a les organitzacions territorials insulars; B) Comarques, integrades per un conjunt de municipis amb una població superior a 25.000 habitants o amb una agrupació de municipis amb un territori de ràdio superior a 25 quilòmetres.

D'altra banda, pel que fa a la formació o emissió en cadena dels concessionaris de televisió local, es van modificar les prohibicions i limitacions que es concretaven en la Llei 45/1995 amb l'actual Llei 7/2010, que condiona l'atorgament d'una llicència de televisió d'àmbit local a la no emissió en cadena amb altres entitats autoritzades, durant més de el 25% del temps total setmanal, encara que siga en horari diferent. En cap cas aquest percentatge no es pot concentrar en l'horari de 21 a 24 hores, i es matisa que no es considera emissió en cadena l'emissió de programes que hagen estat coproduïts o produïts sindicadament pels prestadors del servei de comunicació televisiva d'àmbit local. Tot això, però, s'ha d'entendre sense perjudici de la competència normativa de les comunitats autònomes en relació amb les emissions dels prestadors que hagen obtingut llicències en els seus respectius àmbits territorials (article 22).

D'altra banda, aquestes emissores privades locals de televisió també estan subjectes a la normativa que regeix per a la programació i publicitat de la radiodifusió. De manera específica, i pel que fa a la publicitat electoral, per la Llei orgànica 14/1995, de publicitat electoral en emissores de televisió local per ones terrestres, que prohibeix la contractació de publicitat electoral en aquestes emissores. Siga com siga, tot el que té a veure amb les normes per als períodes electorals, ho analitzarem en el capítol corresponent.

Una última qüestió, en aquest règim específic de la televisió local privada, és la possibilitat que es va obrir amb la Llei 56/2007, de 28 de desembre, de mesures d'impuls de la Societat de la Informació per a l'emissió televisiva en l'àmbit local mitjançant el que denomina «gestió indirecta del servei de televisió local de proximitat per part d'entitats sense ànim de lucre». Ara be per desenvolupar esta llei faria falta un reglament que encara no s'ha desenvolupat. A més, hi ha que dir que s'ha regulat una figura semblant a la Llei 7/2010 que, no obstant això, no ha derogat aquesta llei de l'any 2007, per la qual cosa s'hauria d'entendre vigent respecte a la televisió local. Al respecte tindríem que considerar que a falta de regulació estatal, son les Comunitats autònomes les que poden, en l'àmbit de les seues competències, les que poden regular-ho.

5. ELS PRESTADORS DE TELEVISIÓ A TRAVÉS DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ ELECTRÒNICA (CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET)

5.1 LA TELEVISIÓ VIA SATÈL·LIT

A partir dels anys vuitanta es van posar en òrbita satèl·lits de comunicacions específicament destinats a la difusió de senyals de televisió que van permetre la captació directa pels particulars de la televisió per satèl·lit. Per això, tenint en compte que en aquells moments únicament hi ha a Espanya les televisions públiques i que encara no existia regulació de les televisions privades, no es va considerar prioritària la regulació d'aquesta modalitat de televisió, i només es va regular la instal·lació i funcionament de les estacions receptores d'aquesta modalitat de transport del senyal de televisió.

Uns anys més tard i una vegada aprovada la Llei de televisió privada, la Llei 35/1992 va regular específicament el servei de difusió per satèl·lit i es van declarar les seues emissions de caràcter públic i susceptibles de prestació en gestió directa o indirecta. No obstant això, la Directiva 94/46/CE, que liberalitzava en l'àmbit de la Unió Europea la difusió de televisió per satèl·lit, va fer necessària la modificació d'aquesta llei. Una modificació que va tenir lloc mitjançant la Llei 37/1995, de telecomunicacions per satèl·lit, que de manera expressa establia que la televisió per satèl·lit no tenia la consideració de servei públic.

El fet que la televisió per satèl·lit, a partir de 1995, ja no estiguera configurada com un servei públic, però, no va suposar que estiguera exempta de control administratiu. Així, l'accés a la prestació de servei televisiu per satèl·lit exigia l'autorització administrativa que havia de considerar-se del tipus de les autoritzacions reglades. Tot i amb això, la Llei de 1995 establia que, transcorreguts quatre mesos des de la presentació de la corresponent sol·licitud, aquesta s'havia d'entendre denegada. S'ha d'entendre que aquestes autoritzacions es regien (atorgament, modificació i extinció) pel Reial decret 1778/1994, de 5 d'agost, i per l'annex i de Reial decret 1773/1994, de 5 d'agost, que contenia el Reglament d'especialitats de procediment d'autoritzacions en matèria de telecomunicacions.

D'altra banda, en l'esmentada Llei de 1995 es preveia, per al cas que hi haguera una limitació de recursos disponibles per atendre totes les sol·licituds per a la prestació de servei de televisió per satèl·lit, que s'hauria d'elaborar un procediment de concurs «amb criteris d'objectivitat, transparència i no discriminació», d'altra banda comuns als concursos públics regulats per la Llei de contractes de les administracions públiques, a excepció de les obligacions de servei públic que es preveuen per als concessionaris. S'ha de fer notar que els esmentats concursos, si s'esqueien, haurien de ser exclusivament en relació amb els satèl·lits de comunicacions de l'Estat, o per al cas en què l'oferta de satèl·lits fora de tal naturalesa que no fora possible atorgar tantes concessions demaniales i, en conseqüència, tantes freqüències com les sol·licitades. En un altre cas, quan els sol·licitants d'un servei de difusió de televisió per satèl·lit utilitzaren un servei portador propi, l'autorització havia de comportar directament la concessió demanial necessària per a la prestació de servei.

També cal dir que la Llei 37/1995, de 12 de desembre, es referia de manera genèrica als serveis de telecomunicacions per satèl·lit i que per tant incloïa inicialment la televisió i altres modalitats de telecomunicacions. Però, a partir de la Llei 11/1998, general de telecomunicacions, de 24 d'abril de 1998, i en virtut de la seua disposició derogatòria única, la Llei 37/1995 va quedar derogada: «llevat del que disposa per al règim del servei de difusió de televisió», i especificava que especialment es mantenia vigent l'article 1.1, en la part que afecta el servei de televisió i les seues disposicions addicionals tercera, cinquena, sisena i setena. D'altra banda, cal tenir en compte que, com expressa l'article 1 de la Llei 11/1998, estaven subjectes a aquesta llei les infraestructures de xarxa que s'utilitzaven com a suport dels serveis de radiodifusió sonora i de televisió, i especialment el que hi havia disposat sobre interconnexió i accés, respecte a la provisió de xarxes obertes que preveu el capítol IV del títol II de la llei. De manera que la Llei 37/1995 només era aplicable en els seus articles relatius a la televisió per satèl·lit, el règim jurídic de la qual s'integrava també pel Reial decret 136/1997, de 31 de gener, pel qual s'aprova el Reglament tècnic i de prestació de servei de telecomunicacions per satèl·lit.

En aquells moments, la combinació de les tecnologies de televisió per satèl·lit i la digitalització també van propiciar l'aparició entre nosaltres de les anomenades plataformes de televisió digital per satèl·lit. Per a la seua regulació i en el seu desenvolupament va ser clau, cosa que dona peu a certs conflictes, d'una manera i amb uns interessos molt especials, la Llei 17/1997, de 3 de maig, per la qual s'incorpora al dret espanyol la Directiva 95/47 / CE, de 24 d'octubre de 1995, del Parlament Europeu i del Consell, sobre l'ús de normes per a la transmissió de senyals de televisió i en la qual s'aproven mesures addicionals per a la liberalització al sector.

Podem dir que la transposició d'aquesta Directiva i l'aprovació d'aquesta llei és un dels episodis més conflictius que han tingut lloc en el sector audiovisual espanyol. En síntesi, la transposició de la Directiva pel legislador suposava una interpretació d'aquesta que afavoria, de totes totes, un dels operadors en competició, pròxim al Govern. Tot això, va suposar la intervenció correctora de la Comissió Europea que va obligar al Govern a dictar el Decret Llei 16/1997, de 13 de setembre, que va transposar correctament la Directiva esmentada. Posteriorment va ser modificat per la Llei 32/2003, de 3 de novembre, general de telecomunicacions.

En aquest recorregut de la regulació de la televisió per satèl·lit, l'episodi següent va ser la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, que en la disposició derogatòria inclou la "Llei 37/1995, de telecomunicacions per satèl·lit, pel que fa als serveis de comunicació audiovisual per satèl·lit". Per contra, en el punt 3 de la disposició transitòria segona declara extingides, des de l'entrada en vigor de la llei, les autoritzacions per a la prestació de servei de comunicació audiovisual televisiva per satèl·lit i les autoritzacions per a la prestació de servei de comunicació

audiovisual per cable. Amb tot, aclareix tot seguit que l'autoritat audiovisual competent ha de procedir d'ofici a la inscripció en el registre que corresponga dels antics titulars d'autoritzacions. Es tracta, únicament, d'una modificació formal per ajustar-la a la nova realitat i terminologia jurídica que no afecta els drets i títols atorgats abans de l'entrada en vigor de la Llei.

Pel que fa al nou règim jurídic de la televisió per satèl·lit a partir de la Llei 7/2010, ens hem de remetre al règim general, que ja hem comentat en pàgines anteriors, per al servei de comunicació audiovisual televisiva per comunicació prèvia gestionat per operadors privats.

De fet, en la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, amb prou feines hi ha cap referència a aquest tipus d'emissió televisiva, excepte pel que fa a la concreció de l'àmbit d'aplicació d'aquesta llei que es detalla en l'article 3, o quan es refereix a l'explotació de xarxes de comunicació electrònica i de serveis de comunicació audiovisual -article 31-, en què s'obliga que els prestadors del servei de comunicacions electròniques garantisquen el dret d'accés als prestadors del servei de comunicació audiovisual i als productors independents d'acord amb el que estableix la legislació sobre telecomunicacions i les capacitats tècniques de la seua xarxa. Alhora, en l'apartat 3, preveu que, amb l'objecte de garantir el manteniment del pluralisme informatiu i audiovisual, la Corporación de Radio y Televisión Española ha de garantir la cessió dels seus canals de ràdio i televisió als prestadors dels serveis de difusió de televisió per cable, per satèl·lit i per protocol d'Internet (IPTV), sense contraprestació econòmica entre les parts, i que els llicenciataris dels serveis de comunicació audiovisual d'àmbit estatal també han de facilitar la cessió dels seus canals principals de televisió en obert, això sí, en aquest cas amb negociació prèvia per fixar la contraprestació econòmica acordada entre les parts. També tenen a veure molt amb la prestació de la televisió per satèl·lit les prescripcions de l'article 38 sobre la llibertat de recepció dels serveis prestats dins de l'Espai Econòmic Europeu.

Amb tot, cal recordar que, a més, continuarà vigent, mentre no s'haja derogat ni s'opose a la Llei de 2010, l'esmentat Reial decret 136/1997, de 31 de gener, pel qual s'aprova el Reglament tècnic i de prestació de servei de telecomunicacions per satèl·lit, així com el conjunt de les normatives generals que afecten tant les telecomunicacions per satèl·lit com la regulació dels continguts i emissions televisives que analitzarem en temes propers.

5.2 LA TELEVISIÓ PER SISTEMES DE CABLE I INTERNET

La transmissió d'imatges per cable, que havia sorgit en la dècada dels anys quaranta als Estats Units d'Amèrica com a complement de la televisió per ones terrestres per a les zones de difícil accés i cobertura pels mitjans tradicionals, va esdevenir una modalitat de difusió televisiva diferenciada en grans concentracions urbanes. A Europa va tenir un desenvolupament més tardà, fonamentalment a partir dels anys seixanta, però també va adquirir un alt desenvolupament, entre altres, a països com Holanda, Bèlgica, Luxemburg i Alemanya per l'avantatge que podia suposar per la saturació de l'espectre radioelèctric que tenien, per la seua gran capacitat de transmissió, sobretot amb la fibra òptica, per la seua qualitat, per la seua eficàcia per a la transmissió de continguts específics en les àrees densament poblades i per la possibilitat de tenir el retorn del senyal.

A Espanya, el seu desenvolupament, tot i alguns intents, va ser molt posterior, i la regulació, o la manca de regulació, de la televisió per cable probablement va contribuir-hi. La primera referència, la trobem en l'article 25 de la Llei d'ordenació de les telecomunicacions de 1987, que el va caracteritzar, en la seua modalitat televisiva, com un servei públic de titularitat estatal, per la qual cosa la seua gestió havia de correspondre al sector públic o, quan fora i el cas i es desenvolupara la legislació corresponent i es convocara el concurs oportú, als particulars que obtingueren la concessió.

Aquest buit legislatiu, però, no va impedir la proliferació d'empreses que operaven amb televisió per cable, tot i les freqüents ordres de cessament d'activitat dictades per l'Administració i confirmades pels tribunals, fins que la sentència de Tribunal Constitucional 31/1994 va atorgar l'empara als recurrents enfront de la decisió adoptada per l'Administració estatal de cessament i desmuntatge de les instal·lacions d'una empresa privada de televisió per cable. Aquesta sentència va establir que «sense negar la conveniència d'una legislació ordenadora del mitjà, mentre aquests no es produïska, no es pot, perquè subsistisca la llacuna legal, subjectar a concessió o autorització administrativa –d'impossible consecució d'altra banda- l'exercici de l'activitat d'emissió de televisió local per cable». Aquesta sentència, al costat d'altres en el mateix sentit, com les sentències del Tribunal Constitucional números 47/1994, 98/1994, 307/1994, 12/1995, o 88/1995, van propiciar, tot i les dificultats polítiques i les dificultats associades a la distribució de competències entre l'Estat i les comunitats autònomes, la ràpida adopció d'una llei ordenadora de la televisió difosa per cable, que es va fer mitjançant la Llei 42/1995.

Aquesta Llei 42/1995, de telecomunicacions per cable, qualificava el servei de telecomunicacions per cable com un servei públic de titularitat estatal, i regulava la instal·lació i explotació de xarxes de cable i els principis comuns per a l'explotació dels serveis de telecomunicacions i televisió, que va desplegar el Reial decret 2066/1996, de 13 de setembre, pel qual s'aprova el Reglament tècnic i de prestació de servei de telecomunicacions per cable. Tanmateix, la incompatibilitat entre la Llei 42/1995 i la Directiva 96/19/CE, que exclou tot dret exclusiu o especial en matèria d'instal·lació i explotació d'infraestructures de telecomunicació o de prestació de serveis de telecomunicacions, va fer necessària una adequació de la legislació espanyola, que es va produir amb la Llei general de telecomunicacions de 1998, que qualificava les telecomunicacions, en general, com a serveis d'interès general que es presten en règim de lliure competència (art. 2), encara que mantenia el mateix règim i la vigència de la Llei de 1995 per als serveis de televisió per cable.

Uns anys més tard, la Llei 32/2003, de 3 de novembre, general de telecomunicacions, va derogar la Llei 42/1995, i el Reial decret 920/2006, de 28 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament general de prestació de servei de difusió de ràdio i televisió per cable, desplegava i actualitzava el nou règim jurídic que hi era aplicable. L'esmentada Llei 32/2003 establia que els serveis de difusió de ràdio i televisió per cable s'havien de prestar en règim de lliure competència. Per la seua part, el Reglament, aprovat per Reial decret 920/2006, establia per mandat de la Llei les obligacions dels titulars de les autoritzacions, així com les obligacions relatives a la distribució de programes de titularitat de programadors independents, o del compliment de la legislació aplicable en matèria de continguts dels serveis de ràdio i televisió.

Així, d'acord amb el que diu aquesta Llei de 2003, els serveis de televisió per cable no estaven subjectes al règim de concessió, sinó a una autorització administrativa. Pel que fa a la prestació

dels serveis de televisió per cable en un àmbit territorial superior al d'una comunitat autònoma, era preceptiva l'obtenció d'una autorització administrativa estatal, pel Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, i la seva inscripció en el registre pertinent. Pel seu torn, els operadors de televisió per cable dins de l'àmbit territorial d'una comunitat autònoma havien de sol·licitar l'autorització a l'òrgan competent d'aquesta. Aquestes autoritzacions s'havien d'inscriuen en els registres establerts per cada comunitat autònoma i s'havien de comunicar al Registre estatal a efectes merament informatius (disposició addicional desena de la Llei 32/2003).

A més, el Reial Decret 920/2006, dedica el capítol II al règim de les autoritzacions i el capítol III a les obligacions dels operadors de cable. Destaquem que les autoritzacions tenien un caràcter indefinit i que eren transmissibles sense limitacions. D'altra banda, s'ha de dir que les emissions mitjançant cable estaven subjectes, quant als seus continguts, a l'observança del que establiria la Llei 25/1994 i la inclusió en la seua oferta de les cadenes que emetien en obert en el seu àmbit de cobertura. També la Llei 32/2003 preveia una transformació dels títols habilitants atorgats per als serveis de difusió de ràdio i televisió per cable i els que estaven en procés d'atorgament a l'empara de la Llei 42/1995, de 22 de desembre, de telecomunicacions per cable, i facultava a la llavors Comissió del Mercat de les Telecomunicacions perquè atorgara la corresponent autorització administrativa. I en el cas que l'àmbit territorial d'actuació de servei fora només dins d'una comunitat autònoma, aquesta Comissió havia de comunicar a l'òrgan competent de la comunitat autònoma la transformació del títol habilitant en autorització administrativa.

Hem d'acabar aquest recorregut pel règim jurídic de la televisió per cable amb les modificacions que ha sofert amb la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, que va derogar les disposicions addicionals desena i les transitòries sisena, vuitena i desena de la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, que regulaven els serveis de televisió per cable en els termes que hem ressenyat en els paràgrafs anteriors, i que ara es regulen d'acord amb els termes que ja hem comentat en apartats precedents per als operadors privats de televisió que no utilitzen per a la difusió de les seues emissions les ones hertzianes i que es regeixen pel sistema de comunicació prèvia.

D'altra banda, també s'ha de tenir en compte que en la disposició transitòria segona, respecte als drets reconeguts i títols atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei de 2010, preveu l'extinció de les autoritzacions per a la prestació de servei de comunicació audiovisual per cable, i insta l'autoritat audiovisual competent -estatal o autonòmica- perquè inscriba d'ofici en el registre que corresponga els antics titulars d'autoritzacions que passen a disposar d'autorització d'acord el que estableix aquesta llei.

Així mateix, l'article 31 de la Llei de 2010, en termes més amples, fa referència expressa a l'explotació de xarxes de comunicació electrònica i serveis de comunicació audiovisual amb els mandats següents: "1. Els prestadors del servei de comunicacions electròniques han de garantir el dret d'accés als prestadors del servei de comunicació audiovisual i productors independents d'acord amb el que estableix la legislació sobre telecomunicacions i les capacitats tècniques de la seua xarxa; 2. Igualment, els prestadors del servei de comunicacions electròniques han de garantir la possibilitat tècnica de transmetre imatge i so en condicions que permeten una interactivitat efectiva; 3. Per la seua banda, i amb l'objecte de garantir el manteniment del pluralisme informatiu i audiovisual, la Corporación de Radio y Televisión Española ha de garantir la cessió dels seus canals de ràdio i televisió als prestadors dels serveis de difusió de televisió per cable, per satèl·lit i per protocol d'Internet (IPTV), sense contraprestació econòmica entre les

parts. Així mateix, els titulars dels serveis de comunicació audiovisual d'àmbit estatal han de facilitar la cessió dels seus canals principals de televisió en obert, amb negociació prèvia per fixar la contraprestació econòmica acordada entre les parts; 4. Els prestadors del servei de comunicació electrònica ho poden ser també de comunicacions audiovisuals, i estan sotmesos a aquesta Llei com a prestadors d'aquest servei".

Amb els mandats de l'article esmentat, així com amb el Reial decret 920/2006, pel qual s'aprova el Reglament general de prestació de servei de difusió de ràdio i televisió per cable, en tot allò que no s'oposa a la Llei general de comunicació audiovisual, s'ha establert el règim jurídic actual de la prestació de servei de televisió per cable.

Per acabar, quan ens referim a les emissions de televisió a través de la xarxa d'internet, per xarxa de cable, hem de considerar que som davant d'una oferta concreta de programes a la carta que tenen en la xarxa els operadors audiovisuals per al visionat d'una part o de tota la seua programació a través d'una selecció realitzada per l'usuari.

També s'ha de matisar que hem de distingir aquestes emissions de les emissions terrestres hertzianes que es capten amb un receptor i adaptador d'antena connectat a l'ordinador o a l'aparell de televisió, cas en què és aplicable el règim general que ja hem comentat per a les emissions televisives.

Quant al seu règim jurídic, cal apuntar que fins a la Llei 7/2010 no n'hi havia cap regulació específica; en l'actualitat es poden incloure en el marc definit per l'article 2.2 de la Llei 7/2010 com a serveis de comunicació audiovisual, que entenem que presten els mateixos operadors i amb els mateixos continguts que s'ofereixen a través de les ones o el cable, tot i que amb algun altre servei de valor afegit, i tampoc sembla que s'exclouen del que marca l'article 3.2.c) tenint en compte l'oferta i continguts d'aquestes pàgines web dels mateixos operadors de televisió que operen en altres àmbits. I, a més, quant al seu règim jurídic s'ha de considerar especialment el que disposa l'article 31 a què abans ens hem referit respecte a l'explotació de xarxes de comunicació electrònica i serveis de comunicació audiovisual, entre els quals se citen expressament els protocols d'internet.

TEMA VII. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA RADIODIFUSIÓ PRIVADA

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA RADIODIFUSIÓ

- 1.1 La radiodifusió com a servei d'interès general.
- 1.2 La prestació de servei de radiodifusió.
- 1.3 Les societats prestatàries del servei de radiodifusió.
- 1.4 Les prescripcions tècniques i àmbit de cobertura.

2. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA DE LES ONES MITJANA (OM), CURTA I LLARGA

3. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA D'ONES MÈTRIQVES AMB MODULACIÓ DE FREQUÈNCIA (FM)

4. LA RADIODIFUSIÓ DIGITAL

5. ELS PRESTADORS DE RADIODIFUSIÓ A TRAVÉS DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ ELECTRÒNICA (CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET)

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA RADIODIFUSIÓ

En els primers capítols d'aquesta assignatura hem estudiat com es va estructurar i quin era el règim jurídic de la radiodifusió durant el règim de Franco. De fet, el decret que va aprovar el darrer Pla tècnic de la radiodifusió de l'esmentat període, en el qual coexistien quatre grups d'emissores: les de propietat estatal, les de "el Movimiento", les de l'Església catòlica i algunes emissores privades, entre les quals les que estaven regulades pel Decret de 1965 -que va establir un sistema provisional d'autoritzacions per a la freqüència modulada-, configurava un panorama radiofònic en què l'assignació de les freqüències, al marge de la distribució internacional i atesa l'escassa existència de emissores independents, feia presagiar una notable transformació de la radiodifusió en acabar la Dictadura i iniciar-se la transició a un règim democràtic.

Aquest panorama feia evident que el canvi de règim suposaria una profunda modificació de la radiodifusió espanyola, tant pel que fa a la seua estructura i règim jurídic com als continguts de les emissions. Aquesta transformació es va iniciar el 1978 amb el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora i va continuar amb les regulacions específiques per a l'ona mitjana, la freqüència modulada i la radiodifusió municipal, i ja a la fi de segle XX i principi de la XXI amb la regulació del trànsit cap a la radiodifusió digital i la regulació de la radiodifusió per cable.

Així, en aquest capítol, i tenint en compte que ja hem analitzat en capítols precedents el model espanyol dels mitjans de comunicació social i l'organització i règim jurídic de la ràdio i televisió pública, ens centrarem ara a analitzar el règim jurídic específic de la radiodifusió, en el qual es combina la seua funció de servei d'interès general amb les diferents bandes de freqüència i molts altres aspectes com és ara la propietat dels mitjans, els àmbits de cobertura i els sistemes de difusió (analògica en ona curta, llarga, mitjana i freqüència modulada, digital o cable) que en conjunt ens permetran conèixer el règim jurídic aplicable a cada tipus d'emissora.

Ara be, abans de res, des d'aquesta perspectiva general, i pel que fa al règim jurídic general de la radiodifusió a Espanya, és necessari distingir quatre vessants: la caracterització de la radiodifusió com a servei d'interès general, els prestadors d'aquest servei, la regulació tècnica referida a la infraestructura i suports tècnics, la distribució de bandes i freqüències i, finalment, la regulació sobre el contingut de les emissions.

1.1 LA RADIODIFUSIÓ COM A SERVEI D'INTERÈS GENERAL

Amb la reserva per al monopoli públic dels serveis de «radiotelegrafia, cable i telefonia ... i els similars inventats o per inventar», que es va fer en la primera llei que va regular la telegrafia, de 1907, es va configurar una concepció pública d'aquests serveis, que després es va ratificar de manera específica per a la radiodifusió amb el Reial decret de 1923 i les successives disposicions, especialment la Llei de 1934 que configurava la radiodifusió com un «servei públic», i que s'ha mantingut fins a l'any 2010, com ja s'ha analitzat en pàgines precedents. De fet, el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora de 1978, que uns mesos abans d'aprovar-se la Constitució va establir les bases sobre les quals s'havia de regir la radiodifusió després del règim de Franco,

recollia com a primer enunciat dels seus continguts: «El servei públic de radiodifusió... », i fixava aquest caràcter per a cadascuna de les bandes de freqüència, encara que després de cadascuna d'aquestes ones es detallava a qui es reserva o qui pot exercir aquest «servei públic».

L'art. 128.2 de la Constitució de 1978, així mateix, preveu la possibilitat de reservar al sector públic, mitjançant llei, uns determinats recursos o serveis essencials quan així ho exigisca l'interès general. I, l'Estatut de la ràdio i televisió de 1980, en l'art. 1.2, va establir que «la radiodifusió i la televisió amb serveis públics essencials la titularitat correspon a l'Estat»; i ratifica aquest caràcter de servei públic i en defineix la radiodifusió en l'art. 1.3 com: «la producció i difusió de sons mitjançant emissions radioelèctriques a través d'ones o mitjançant cables, destinades mediatament i immediatament al públic en general o bé a un sector d'aquest, amb fins polítics, religiosos, culturals, educatius, artístics, informatius, comercials, d'esbarjo o publicitaris».

Aquesta consideració de la radiodifusió com a servei públic es va ratificar en la Llei d'ordenació de les telecomunicacions de 1987, i en la Llei 11/1991, de 8 d'abril, d'organització i control de les emissores municipals de ràdio, i es va seguir mantenint en la Llei general de telecomunicacions de 1998 que deroga l'anterior llei, llevat dels articles relatius als serveis de difusió de ràdio i televisió. També la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, que deroga i substitueix la Llei de 1998, manté vigents els arts. 26, 36 i la disposició addicional sisena, pel que fa a la radiodifusió, encara que no faci una menció expressa. Així mateix, en el Reial Decret 964/2006, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència, en el seu preàmbul, s'apela expressament a la vigència de l'article 26 de la Llei 31/1987, a més de concretar-se en el seu articulat qui pot prestar la gestió directa o indirecta d'aquest servei.

La caracterització de servei públic comportà unes regles específiques que s'havien de complir per a la gestió del servei de radiodifusió que, en termes generals, i segons que estableixen els articles 2 a 5 del Pla tècnic nacional de ràdio difusió sonora, i posteriorment l'article 26 de la Llei d'ordenació de les telecomunicacions, atribueix a l'Estat de manera exclusiva l'explotació dels serveis d'ona curta i d'ona llarga; mentre que permet l'explotació «en concurrència» per la mateixa Administració, en gestió directa, i pels particulars, en gestió indirecta, a partir d'una concessió administrativa, de les emissions d'ona mitjana i de freqüència modulada.

Amb la incorporació de la tecnologia digital, la radiodifusió va seguir mantenint aquest caràcter. Així, la Llei 66/1997 estableix, en l'art. 44, el règim jurídic de la radiodifusió sonora digital; a més de permetre que aquests serveis puguin ser explotats en xarxes de freqüència única o de multifreqüència, d'àmbit nacional, autonòmic i local, determina que la seua explotació requereix el corresponent títol habilitant (art. 44.2) lligat a la consideració de servei públic. Amb aquest caràcter es configura el RD 1287/1999, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora digital terrestre, i roman, uns anys més tard, en el Real Decret 776/2006.

D'altra banda, per a la radiodifusió per cable, la disposició addicional desena de la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, va establir un règim de lliure competència per a aquests serveis, cosa que obria una nova possibilitat per a la prestació d'aquest servei que ja no requeria una adjudicació per gestió directa o una concessió. Aquesta possibilitat es va desenvolupar en el Reial Decret 920/2006, de 28 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament general de prestació de servei de ràdio i televisió per cable.

Aquestes catalogacions i bases normatives de la radiodifusió van patir una profunda transformació amb la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, que deroga la Llei

4/1980, de 10 de gener, de l'Estatut de la ràdio i la televisió; la Llei 31/1987, de 18 de desembre, d'ordenació de les telecomunicacions; la Llei 11/1991, de 8 d'abril, d'organització i control de les emissores municipals de ràdio; la disposició addicional quaranta-quatrena de la Llei 66/1997, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social; o la disposició addicional desena i les transitòries sisena, vuitena i desena de la Llei 32/2003, de 3 de novembre, general de telecomunicacions.

En aquesta la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, s'aborda la regulació de la radiodifusió des d'una perspectiva general, com a servei de comunicació audiovisual, i se la cataloga des d'aquesta mateixa perspectiva. Per això, l'article 2.2, en definir les modalitats del servei de comunicació audiovisual, hi inclou: "d) El servei de comunicació audiovisual radiofònica, que es presta per a l'audició simultània de programes i continguts a partir d'un horari de programació; e) Els serveis de comunicació audiovisual radiofònica a petició, que es presta per a l'audició de programes i continguts en el moment elegit per l'oient i a la seua pròpia petició a partir d'un catàleg de programes seleccionat pel prestador del servei de comunicació; f) El servei de comunicació audiovisual radiofònica en mobilitat o «ràdio en mobilitat», que es presta per a l'audició de programes i continguts en un dispositiu mòbil".

Així, dins de la radiodifusió, distingeix els serveis de caràcter general que es presten en obert dels que es presten a petició (de pagament) o dels que es poden captar per un telèfon mòbil (en mobilitat). D'altra banda, l'apartat 6 del referit article 2 defineixen el programa de ràdio com un "conjunt de continguts sonors que forma un element unitari dins de l'horari de programació d'un canal o un catàleg de programes"; l'apartat 8 defineix el canal com un "conjunt de programes de televisió o de ràdio organitzats dins d'un horari de programació que no pot ser alterat pel públic"; i l'apartat 10 defineix la cadena radiofònica com un "conjunt d'emissions simultànies de ràdio organitzades dins d'un horari de programació que no pot ser alterat pel públic".

Basant-se en aquestes bases, l'article 22.1 cataloga el servei de comunicació audiovisual radiofònic com a "servei d'interès general" i l'associa a l'exercici del dret a la lliure expressió d'idees, del dret a comunicar i rebre informació, del dret a la participació en la vida política i social i del dret a la llibertat d'empresa i dins del foment de la igualtat, la pluralitat i els valors democràtics. És, per tant, un servei d'interès general que en el seu exercici ha de portar aparellats bona part dels drets i llibertats constitucionals que tenen una projecció directa en els mitjans de comunicació. Fins i tot, considerem que aquests mandats lligats a la seua catalogació com a servei d'interès general els hem de interpretar juntament amb els principis que recull, amb caràcter general per a la comunicació audiovisual, l'article 4 d'aquesta Llei 7/2010, encara que analitzarem aquest aspecte en els altres apartats quan comentarem la regulació sobre continguts.

D'altra banda, també hem d'apuntar que es mantenen vigents totes les disposicions de desplegament que havien conformat l'actual panorama radiofònic des de 1978, sempre que no s'oposen al que estableix la Llei general de comunicació audiovisual. I, fins i tot, bona part del que estableixen els articles 26 i 36 i la disposició addicional sisena de la Llei 11/1998, en allò que no s'oposa a la Llei 7/2010.

Amb tot això es configura el règim jurídic de la radiodifusió amb la nova catalogació com a servei d'interès general per a les emissions de radiodifusió privada i tot el que això comporta en la configuració i activitat de les societats prestatàries, així com en determinats aspectes sobre els

principis generals que han de regir la prestació de servei de comunicació audiovisual radiofònica. Tanmateix, com després analitzarem, es manté l'actual configuració de les emissions analògiques (ona curta, ona llarga, ona mitjana i freqüència modulada) i digitals (àmbit estatal, autonòmic i local), cable, satèl·lit i internet.

1.2 LA PRESTACIÓ DEL SERVEI DE RADIODIFUSIÓ

Per poder prestar aquest servei d'interès general a través de la comunicació audiovisual radiofònica, la Llei general de comunicació audiovisual n'estableix dues vies pel que fa al sistema de difusió del senyal pel qual els operadors privats poden accedir a prestar aquest servei.

Així, quan aquestes emissions es realitzen a través de cable o satèl·lit requereixen només una comunicació prèvia fefaent davant l'autoritat audiovisual competent de l'àmbit de difusió on hagen d'emetre.

Mentre que, quan aquests serveis es difonguen mitjançant ones hertzianes terrestres, necessiten llicència prèvia atorgada mitjançant un concurs convocat per l'autoritat audiovisual competent. En aquest cas, per a les emissions de cobertura estatal, la competència per a l'atorgament de les llicències, incloses les de radiodifusió digital terrestre i ona mitjana, correspon al Govern, sense perjudici de la participació de les comunitats autònomes. I en els àmbits territorials de les comunitats autònomes, a les autoritats autonòmiques.

El procediment per regular de comunicació fefaent prèvia l'ha de fixar el Govern o les comunitats autònomes, en el marc del seu respectiu àmbit competencial. Ara bé, aquesta comunicació prèvia no produeix cap efecte: "a) Quan la realitze qui, havent efectuat ja una comunicació prèvia, o obtingut una llicència prèvia per a qualsevol àmbit de cobertura, haja estat sancionat amb la privació dels seus efectes o amb la seua revocació en els dos anys anteriors mitjançant resolució administrativa ferma; b) Quan l'efectuen qui, havent prestat serveis audiovisuals en un altre estat membre de l'Espai Econòmic Europeu, haja vist prohibides les seues activitats durant els dos últims anys per atemptar contra els principis i valors del Conveni Europeu de Drets Humans o allò que disposa la normativa europea en matèria de protecció de menors" (article 23.2 de la Llei 7/2010). També l'article 26.2 repeteix que no produeix cap efecte la comunicació prèvia per a la prestació d'un servei de comunicació audiovisual que haja estat presentada per una persona física o jurídica que es trobe en les dues circumstàncies que hem citat; a més, s'amplia a les comunicacions que presenten aquelles persones incloses en alguna de les prohibicions per contractar que preveu l'article 49 de la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic.

Amb bastant més amplitud detalla l'esmentada Llei el règim jurídic a què s'han d'ajustar les llicències audiovisuals. Així, per a la adjudicació, s'ha de convocar el corresponent concurs, que s'ha de regir pel que disposen la mateixa Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, i la Llei 33/2003, de 3 de novembre, del patrimoni de les administracions públiques, així com tot allò que puguen determinar, en els seus respectius àmbits de competències, les normatives de desplegament de les comunitats autònomes.

En l'esmentat concurs s'han d'oferir de manera simultània totes les llicències de radiodifusió sense adjudicar que siguen de la mateixa naturalesa i idèntic àmbit de cobertura, i han de tenir la confirmació prèvia que hi ha suficient espai radioelèctric davant l'autoritat audiovisual competent. No obstant això, quan per algun motiu haja quedat alliberada una única llicència, l'administració competent també ha de convocar el concurs per a la seua adjudicació en un termini màxim de tres mesos.

Una altra obligació que inclou l'article 27 d'aquesta Llei 7/2010 és la fixació d'uns terminis per realitzar els concursos i evitar retards injustificats o contraris a la transparència i pràctiques democràtiques. Així, s'obliga que, transcorreguts com a màxim sis mesos des que s'haja planificat una reserva de domini públic radioelèctric sense que l'administració competent n'haja sol·licitat l'afectació al servei públic de difusió de ràdio, o haja determinat la seua destinació a un servei de comunicació d'interès general, qualsevol persona interessada pot proposar de convocar el corresponent concurs. I que, si transcorreguts dotze mesos des que s'haja planificat una reserva de domini públic radioelèctric sense que l'administració competent n'haja sol·licitat l'afectació al servei públic de difusió de ràdio i televisió, o convocat el corresponent concurs, i sense que cap persona interessada haja instat aquesta convocatòria, la reserva decau i s'ha d'excloure automàticament aquesta freqüència de la planificació radioelèctrica. Així mateix, s'obliga que l'òrgan competent convoque, en un termini màxim de tres mesos després del venciment de la llicència, el corresponent concurs per a l'adjudicació de les llicències d'idèntica naturalesa que hagen quedat vacants. Passats els tres mesos, qualsevol persona interessada està legitimat per instar la convocatòria de dit concurs.

En les convocatòries dels concursos cal especificar per a cada llicència les condicions de prestació de servei, en particular: l'àmbit de cobertura territorial de l'emissió, les freqüències i, si s'escau, les altres particularitats que puga fixar l'autoritat competent per atorgar la concessió, per raó del seu àmbit competencial.

L'adjudicació d'una llicència comporta la concessió d'ús privatiu de domini públic radioelèctric de conformitat amb la planificació i les condicions establertes en el concurs corresponent. L'explotació d'aquests canals han de respectar les condicions que estableix la llicència.

També, l'article 22.5 reconeix el dret dels prestadors del servei de comunicació radiofònica a emetre part de la seua programació en cadena. Així, estableix aquesta possibilitat quan un mateix prestador haja obtingut llicències en diversos àmbits territorials o haja arribat a acords amb altres titulars de llicències en una o diverses comunitats autònomes, sense perjudici de les obligacions legals o concessionals a què pugen estar subjectes i els altres requisits que comentarem en propers apartats. Això, però, cal comunicar-ho a l'autoritat audiovisual competent i cal inscriure aquesta decisió en el registre estatal de prestadors del servei de comunicació audiovisual.

Com a requisits per ser titular d'una llicència de comunicació audiovisual radiofònica, a més de la domiciliació a Espanya a efectes de notificacions, la Llei 7/2010 exigeix a les persones físiques tenir la nacionalitat d'un estat membre de l'Espai Econòmic Europeu o de qualsevol estat que, d'acord amb la seua normativa interna, reconega aquest dret als ciutadans espanyols. A les persones jurídiques també se'ls exigeix: tenir establert el seu domicili social en un estat membre de l'Espai Econòmic Europeu o a qualsevol estat que, d'acord amb la seua normativa interna, reconega aquest dret a les empreses espanyoles; que la participació en el seu capital social de persones físiques o jurídiques nacionals de països que no siguen membres de l'Espai Econòmic Europeu complisca el principi de reciprocitat i que no supere directament o indirectament el

25% del capital social; i que el total de les participacions en una mateixa persona jurídica de diverses persones físiques o jurídiques de nacionals de països que no siguen membres de l'Espai Econòmic Europeu siga inferior al 50% del capital social.

D'altra banda, com s'esdevé amb la comunicació prèvia, es limita la possibilitat d'accedir a aquestes llicències a aquelles persones físiques o jurídiques que: a) Havent estat titulars d'una llicència o efectuat una comunicació prèvia per a qualsevol àmbit de cobertura, hagen estat sancionades amb la seua revocació o amb la privació dels seus efectes en els dos últims anys anteriors a la sol·licitud mitjançant resolució administrativa ferma; b) Es troben en la situació descrita en l'apartat precedent, tinguen una participació significativa o, si s'escau, de control directe o indirecte de la societat; c) Hagen vist prohibides les seues activitats durant els dos últims anys per atemptar contra els principis i valors del Conveni Europeu de Drets Humans o allò que disposa en matèria de protecció de menors la normativa europea i espanyola en qualsevol altre estat membre de l'Espai Econòmic Europeu; d) Estiguen sotmeses a alguna de les prohibicions per contractar que preveu l'article 49 de la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic.

La durada de les llicències audiovisuals es fixa en un termini de 15 anys, davant dels deus que preveia la regulació anterior al 2010, i, d'acord amb el que estableix l'article 30.1, s'extingeix per finalització del termini per al qual va ser atorgada, sense que n'hi haja hagut renovació, per extinció de la personalitat jurídica del seu titular, excepte en els supòsits de fusions o concentracions empresarials, per mort o incapacitat sobrevinguda de titular, per la seua revocació, per renúncia del seu titular o per no haver pagat les taxes que graven la prestació de servei de comunicació audiovisual.

Així mateix, l'article 28 preveu que les successives renovacions de les llicències són automàtiques, i pel mateix termini estipulat inicialment per al seu gaudi, sempre que: "a) Es complisquen les mateixes condicions exigides que per ser-ne titular i s'hagen complert les condicions establertes per a la prestació de servei; b) No hi haja obstacles tècnics sobrevinguts i insalvables en relació amb l'espectre de les llicències afectades; c) El titular del servei es trobe al corrent en el pagament de les taxes per la reserva del domini públic radioelèctric, i de les previstes en aquesta Llei".

Tot i amb això, aquest mateix article preveu una altra innovació en aquestes renovacions que sembla coherent per tal de fomentar el pluralisme del mercat audiovisual, però que en la seua aplicació, sobretot en àmbits autonòmics en què les renovacions encara depenen d'algun organisme dependent del poder polític, pot distorsionar el pretès efecte i esdevenir un element de pressió sobre els operadors, atès que la renovació automàtica de la llicència que hem comentat no té lloc i s'ha de procedir a la seua adjudicació en règim de lliure concurrència en el cas que concórreguen els requisits següents: "a) Que l'espectre radioelèctric estiga esgotat; b) Que hi haja un tercer o tercers que pretenguen la concessió de la llicència, sempre que l'hagen sol·licitada dins d'un termini d'antelació almenys de 24 mesos respecte de la data de venciment; c) Que el sol·licitant o els sol·licitants complisquen els mateixos requisits que van ser tinguts en compte per a l'obtenció de la llicència per part de l'adjudicatari o adjudicatari". En aquests casos, el concurs per a l'adjudicació de la llicència en règim de concurrència s'ha de resoldre en el termini màxim de sis mesos, i les bases de la convocatòria han d'incloure l'experiència dels concurrents, la seua solvència i els mitjans de què disposen per a l'explotació de la llicència, com a criteris que han de ser tinguts en compte en l'adjudicació. Sens dubte, aquesta possibilitat de pugnar per una determinada llicència que està operant en una freqüència determinada i amb

un determinat indicatiu, pot donar peu a efectes no pretesos amb el redactat de la llei i comportar una interferència política.

Finalment, hem d'apuntar que, d'acord amb el que ja passava abans en l'àmbit de la radiodifusió, però que estava prohibit per a la televisió, es poden realitzar certs negocis jurídics amb les llicències de comunicació audiovisual, com és ara la venda o l'arrendament de les llicències, encara que requereixen l'autorització prèvia de l'autoritat audiovisual competent, que només la pot denegar quan el sol·licitant no complisca les condicions legalment establertes per a la seua obtenció, no pague les taxes o no se subroge en les obligacions de l'anterior titular.

Aquestes transmissions, però, com es detalla en l'article 29.2, estan subjectes, a més, a les següents condicions: "a) Per a la realització de tots dos negocis jurídics han d'haver transcorregut almenys dos anys des de l'adjudicació inicial de la llicència. b) Quan es duguen a terme amb persones físiques o jurídiques nacionals de països que no siguen membres de l'Espai Econòmic Europeu estan sotmesos al principi de reciprocitat i al pagament de la taxa establerta legalment. Atès el que disposen els tractats i convenis internacionals de què Espanya és part, i amb l'informe previ de l'autoritat audiovisual competent, el Consell de Ministres o l'òrgan competent de la comunitat autònoma poden autoritzar excepcionalment i per raons d'interès general una operació quan aquest principi no siga satisfet. c) Quan la llicència comporte l'adjudicació d'un múltiplex complet o de dos o més canals, no es pot arrendar més del 50% de la capacitat de la llicència. L'arrendament ha de respectar les previsions de l'article 24.3 referides a l'ocupació de l'espectre radioelèctric del múltiplex i a l'explotació de canals amb continguts totalment o parcialment de pagament. En tots els casos, només es pot autoritzar l'arrendament de canals si l'arrendatari acredita prèviament el compliment de totes les condicions legalment establertes per a l'obtenció de la llicència. d) En tot cas, està prohibit el subarrendament. e) Al compliment de l'oferta mitjançant la qual es va obtenir l'adjudicació de la llicència". En altres paraules més senzilles, cal esperar dos anys per poder vendre la totalitat de la llicència o poder arrendar-ne la meitat, i complir les mateixes condicions per les quals va ser adjudicada la llicència.

1.3 LES SOCIETATS PRESTADORES DEL SERVEI DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL DE RADIODIFUSIÓ

Si volem aprofundir en el règim jurídic de la radiodifusió, a més de totes les qüestions relatives als requisits i limitacions per ser titular d'una llicència o per poder gaudir de l'autorització per emetre, que ja hem comentat en l'apartat precedent, i en una línia molt semblant a la que ja hem exposat per a la televisió -molts conceptes els repetirem-, hem d'apuntar que l'article 2.1 de la Llei general de comunicació audiovisual defineix la figura del prestador del servei de comunicació audiovisual com "la persona física o jurídica que té el control efectiu, això és, la direcció editorial, sobre la selecció dels programes i continguts i la seua organització en un canal o en un catàleg de programes". L'arrendatari d'una llicència de comunicació audiovisual també té la consideració de prestador de servei. És, per tant, una definició molt genèrica que no pressuposa ni planteja cap requisit, llevat de ser persona física o jurídica, titular o arrendatari, i controlar la societat per decidir sobre la seua organització, línia editorial i continguts de la programació.

En les prescripcions de l'articulat, quan es passa de les definicions als mandats, la primera característica que cal destacar és el reconeixement exprés que es fa de la llibertat i el dret que tenen els prestadors del servei de comunicació audiovisual de fixar la direcció editorial mitjançant la selecció dels continguts i la determinació dels horaris, així com el dret a organitzar els continguts a través d'un canal o d'un catàleg de programes, encara que sempre en el marc de les obligacions que, com a servei d'interès general, són inherents a la comunicació audiovisual i al que preveu la normativa en matèria audiovisual (article 10).

Més difícil resulta detallar les diferents modalitats per les quals es pot prestar aquest servei, tot i que en nombrosos articles es fa referència a la radiodifusió digital i analògica -article 22, 37-, a l'ona mitjana -article 22-, sobretot en la disposició transitòria segona que reconeix els drets i els títols atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei per a la gestió indirecta del servei públic de ràdio per ones hertzianes terrestres d'àmbit estatal, autonòmic o local; reconeix, per tant, totes les emissions en analògiques que es presten en ona curta, ona llarga, ona mitjana i freqüència modulada que, en cap moment declarades extingides, i fins i tot preveu la seua transformació en noves llicències per a la prestació de servei de comunicació audiovisual radiofònica amb una vigència de quinze anys. A més, es distingeixen els prestadors públics -als quals els articles 40 i següents marquen unes funcions, un control i un finançament específics- dels prestadors privats -als quals es refereixen, fonamentalment, els articles 22 i següents quan estableixen el règim bàsic dels prestadors del servei de comunicació audiovisual. La competència estatal o autonòmica en els diferents àmbits d'emissió territorials estatal, autonòmic o local -article 22.3 i 4. La possibilitat de la prestació de serveis de comunicació audiovisual comunitaris radiofònics sense ànim de lucre -article 32- o en mobilitat -article 34. La prestació a través de serveis de comunicació electrònica -article 11.

Així mateix, hem d'apuntar que l'article 33 de la Llei general de comunicació audiovisual estableix la inscripció d'aquests prestadors en un registre estatal o autonòmic de caràcter públic, segons que siga l'àmbit de cobertura de l'emissió. Per poder-ho fer, es crea el Registre estatal de prestadors de serveis de comunicació audiovisual, dependent del Consell Estatal de Mitjans Audiovisuals -en l'actualitat la Comissió Nacional de Mercats i Competència CNMC. Aquesta mateixa obligació és aplicable a les comunitats autònomes, d'acord amb el seu àmbit competencial i al desplegament legislatiu en aquesta matèria. Així mateix, les autoritats audiovisuals competents de l'Estat i de les comunitats autònomes han d'articular una via que assegure la necessària coordinació entre el registre estatal i els registres autonòmics i facilite l'accés per mitjans telemàtics al conjunt de dades que hi ha, en aquests, a fi de dotar d'una major nivell transparència al sector.

En aquests registres, també s'hi han d'inscriure els titulars de participacions significatives en els prestadors del servei de comunicació audiovisual, amb detall del seu percentatge de capital -s'entén com a participació significativa la que represente, directament o indirectament: el 5% del capital social o el 30 % dels drets de vot, i fins i tot un percentatge inferior si permet designar en els 24 mesos següents a l'adquisició un nombre de consellers que representen més de la meitat dels membres de l'òrgan d'administració de la societat. Tot plegat s'ha d'entendre d'acord amb la legislació mercantil.

A més de totes les qüestions que s'han analitzat fins al moment sobre els prestadors del servei de radiodifusió sonora, hem d'apuntar que la Llei general de comunicació audiovisual preveu certs límits amb els qual es pretén evitar les concentracions en l'àmbit de la radiodifusió.

En aquest sentit, i en primer lloc, cal recordar que les limitacions a la concentració en la radiodifusió sonora ja estaven regulades per la disposició addicional sisena de la Llei 31/1987, d'ordenació de les telecomunicacions, que va ser modificada per la Llei 10/2005, en el sentit de prohibir que una mateixa persona física o jurídica poguera controlar, directament o indirectament, per a la mateixa tecnologia de difusió, més del 50 per cent de les concessions administratives del servei de radiodifusió sonora terrestre que coincidiren substancialment en el seu àmbit territorial de cobertura, i que tampoc no permetia controlar més de cinc concessions en un mateix àmbit de cobertura. En el cas d'una mateixa comunitat autònoma, cap persona física o jurídica no podia controlar més del 40 per cent de les concessions existents en els àmbits en què només hi haguera una concessió. Ara bé, és obligat comentar que aquestes prescripcions es referien només a la radiodifusió que s'emetia a través de concessió administrativa, o siga, a través de repetidors terrestres, de manera que en quedaven excloses les emissions de radiodifusió per cable i per satèl·lit, que estaven sotmeses a un règim de lliure competència, tot i que requeriren l'obtenció d'autorització administrativa per operar en el mercat.

La Llei 7/2010, a més de derogar expressament les dues lleis esmentades, dedica l'article 37 al pluralisme en el mercat audiovisual radiofònic. En aquest sentit, en primer lloc, preveu que una mateixa persona física o jurídica no pugui controlar, directament o indirectament, més del 40 per cent de les llicències administratives del servei de radiodifusió sonora terrestre que coincidisquen substancialment en el seu àmbit de cobertura i, com a màxim, cinc de les llicències en un mateix àmbit de cobertura.

A més, estableix unes altres limitacions en els àmbits estatal i autonòmic. Així, d'una banda, prohibeix que una mateixa persona física o jurídica pugui controlar directament o indirectament més d'un terç del conjunt de les llicències del servei de radiodifusió sonora terrestre amb cobertura total o parcial en el conjunt del territori de l'Estat. I, de l'altra, estableix que en una mateixa comunitat autònoma cap persona física o jurídica no pugui controlar més del 40 per cent de les llicències existents en àmbits en què només tinga cobertura una única llicència.

Per computar aquests percentatges no s'han de considerar les emissores de radiodifusió sonores gestionades directament per entitats públiques i s'apliquen independentment de les llicències per a l'emissió amb tecnologia digital i de les llicències per a l'emissió en tecnologia analògica. Per a aquestes últimes, però, pot resultar difícil unificar el còmput de l'ona mitjana i la freqüència modulada, atès el diferent àmbit territorial de difusió de cadascuna d'elles.

També hem de ressenyar que, a més d'aquests preceptes, s'ha de tenir en compte tota la normativa general sobre la lliure competència, o les limitacions a les concentracions i posicions dominants, especialment la Llei 15/2007, de 3 de juliol, de defensa de la competència, segons el que disposa el capítol II, del títol I d'aquesta llei, i el Reial decret 261/2008, de 22 de febrer, que aprova el Reglament de defensa de la competència.

Un altre vessant que hem d'apuntar del règim jurídic dels prestadors del servei de radiodifusió, des d'aquesta perspectiva general, és la relativa l'acte mateix d'emetre i al contingut d'aquestes emissions. Al respecte, cal tenir en compte nombroses disposicions, partint del que estableix l'art. 20 de la Constitució espanyola sobre les llibertats i drets d'expressió i informació i passant per nombroses lleis orgàniques (Llei de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, Llei de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, Llei de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, Llei per a la igualtat efectiva de dones i homes, Llei de protecció del menor, etc.), lleis ordinàries (Llei per la qual es

regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient, Llei sobre secrets oficials, etc.) o altres normes (reglaments d'accés als documents de la Comunitat Europea, Reial decret de serveis d'informació administrativa, atenció al ciutadà, etc.) que conformen un marc jurídic molt ampli que cal tenir en compte. Hi hem d'afegir tota la normativa sobre publicitat (Llei general de publicitat, etc.), o publicitat electoral (Llei orgànica de règim electoral general, Llei orgànica de publicitat electoral en emissores municipals de radiodifusió sonora, etc.). Però, sobretot, a partir de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, amb la regulació dels drets del públic o de determinats col·lectius, i fins i tot amb el dret dels prestadors del servei de comunicació audiovisual radiofònica a realitzar comunicacions comercials d'acord amb els termes que es concreten en aquesta llei, que també estableix un conjunt de pautes a què s'ha d'ajustar la radiodifusió en l'emissió dels seus continguts. Tanmateix, aquesta qüestió, de la qual ja hem tractat alguns aspectes en temes precedents, l'analzarem profusament en els tres últims capítols d'aquesta assignatura dedicats als drets del públic, a la programació i a la publicitat.

Finalment, en aquest recorregut per les obligacions de les societats prestatàries de radiodifusió, cal ressenyar que el títol VI de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, estableix un règim sancionador bàsic. L'exercici d'aquesta potestat sancionadora correspon a la Comissió Nacional de Mercats i Competència, o als òrgans competents de les comunitats autònomes - article 56. Els tipus de sancions que es poden imposar als prestadors d'aquest servei s'articulen d'acord amb l'esquema clàssic, que classifica les infraccions en molt greus, greus i lleus, a les quals es correspon una escala gradual de sancions o la revocació de la llicència o autorització per emetre -articles 57 a l'60. Ometem en aquest lloc la relació d'infraccions i sancions tipificades que, en línies generals, són raonables i ajustades al que preveu el conjunt de la Llei 7/2010.

1.4 LES PRESCRIPCIONS TÈCNIQUES I ÀMBIT DE COBERTURA

La regulació de la radiodifusió des del seu vessant tècnic, tant pel que fa a les infraestructures i suports tècnics com a la distribució ordenada de bandes i freqüències de l'espectre radiofònic, és un altre dels aspectes que s'ha d'abordar en analitzar el règim jurídic de la radiodifusió.

En primer lloc, cal tenir en compte que per aprovar qualsevol pla tècnic d'acord es necessari adequar-se a la distribució internacional de les freqüències de l'espectre radioelèctric per zones i països, acordat en les conferències organitzades al respecte per la Unió Internacional de Telecomunicacions. Precisament, Espanya, que no havia assistit a la distribució de freqüències per a la radiodifusió sonora en ones mitjanes i llargues celebrada a Copenhaguen el 1948, sí que va participar en la nova distribució efectuada a la Conferència de Ginebra el 1975, l'entrada en vigor de la qual es va fixar per al 1978, i ha seguit participant en les conferències que s'han celebrat amb posterioritat. Com a conseqüència, ha ajustat les seues freqüències a aquestes distribucions.

A més, en el pla normatiu espanyol, les competències sobre el règim general de distribució de freqüències, i en especial les relatives a la radiodifusió, d'acord amb el que estableix l'art. 149.1, punts 21 i 27, de la Constitució espanyola, corresponen a l'Estat. De fet, l'Estatut de la radio i la televisió (Llei 4/1980) ja disposava en l'art. 2.4 que «l'atribució de freqüències l'ha d'efectuar el

Govern en aplicació dels acords i convenis internacionals i de les resolucions o directrius dels organismes internacionals que vinculen l'Estat espanyol», en uns termes molt semblants als que, amb més detall, concretava l'art. 26 de la LOT (Llei 31/1987); i més tard, l'art. 43 de la LGT (Llei 32/2003), sobre l'administració, la gestió, la planificació i el control de l'espectre de freqüències radioelèctriques que atribueix a l'Estat, entre altres funcions: l'elaboració i aprovació dels plans generals d'utilització; l'establiment de les condicions per a l'atorgament del dret al seu ús; l'atribució d'aquest dret i la comprovació tècnica de les emissions radioelèctriques, el control, la inspecció, la detecció, la localització, la identificació i l'eliminació d'interferències perjudicials, etc. Per poder-ho aconseguir, correspon al Govern estatal la facultat de desenvolupar reglamentàriament les condicions de gestió del domini públic radioelèctric, l'elaboració dels plans d'utilització i els procediments d'atorgament dels drets d'ús d'aquest domini, bé mitjançant autorització administrativa, concessió demanial o afectació d'ús.

Partint de tot això, el Govern ha anat aprovant els diversos plans tècnics nacionals de radiodifusió. Aquests plans constitueixen l'instrument normatiu capital per a l'ordenació de les qüestions tècniques de la radiodifusió en establir -segons l'ordenació internacional- els quadres generals de reserves de freqüències i potències sobre les quals ha d'operar el sector; així com les prescripcions i característiques tècniques d'accés a aquesta activitat.

Entre aquests plans, el Pla tècnic de radiodifusió sonora de 1978, adoptat a partir de les majors possibilitats de cobertura després de la distribució de la Conferència de Ginebra de 1975, va voler esdevenir el punt de referència per al desenvolupament de la radiodifusió en l'etapa democràtica, i així va establir en les bandes, internacionalment assignades, per a aquesta finalitat, les freqüències i potències per a les ones llargues (quilomètriques), mitjanes (hectomètriques), curtes (decamètriques) i les ones mètriques amb modulació de freqüència (FM) (art. 1). Tanmateix, tot i establir el quadre efectiu d'explotació de la radiodifusió en ona llarga (art. 2), ona mitjana (art. 3) i ona curta (art. 4), no va fer el mateix amb la freqüència modulada (art. 5), per a la qual va mantenir la vigència de Decret de 1965 fins a l'elaboració d'un pla específic per a aquesta freqüència.

A més, aquest Pla de 1978, com hem comentat en pàgines precedents, fins i tot va marcar les línies generals del règim de prestació de servei per a cadascuna de les bandes que va distribuir, criteris que després van ser seguits per la LOT (Llei 31/1987), i va assignar l'explotació dels serveis de radiodifusió sonora en ona curta i llarga directament a l'Estat o els seus ens públics, i els serveis de radiodifusió en ona mitjana i freqüència modulada «en concurrència» a les administracions públiques i als particulars (art. 26). Amb tot, el que ara ens interessa és la configuració tècnica per a cadascuna de les bandes de freqüència.

Pel que fa a la banda d'ona llarga, el Pla esmentat concreta la reserva estatal a favor de RNE, a qui assigna dues freqüències i un nombre màxim de cinc estacions per difondre un programa de caràcter nacional, amb especial atenció a les necessitats de l'audiència de les àrees rurals (art. 2).

Pel que fa a l'ona curta, també atribueix a RNE la realització de les emissions destinades a l'exterior (art. 4), encara que no fixa el nombre de les estacions ni de les freqüències a utilitzar.

Per a la radiodifusió en ona mitjana (OM), el Pla de 1978 establia que l'administració estatal havia d'aprovar: els quadres de freqüències i llocs d'instal·lació dels transmissors i la seua potència, les normes de desplegament i els oportuns plec de condicions en què, en tot cas, havia de fer-se constar que qualsevol modificació de les característiques tècniques de les estacions i emissions (equips transmissors i sistemes radiants i d'enllaç, emplaçaments, potència, freqüència, horari de servei...) que no aprovara l'Administració podria motivar la caducitat de la concessió de l'emissora (art. 3). Així mateix, l'Ordre de 10 de novembre de 1978 aprovava els corresponents quadres de freqüències i potències i una altra Ordre, també del dia 10 de novembre del mateix any, detallava els requisits i els procediments per a l'obtenció de les concessions. Posteriorment, el RD 765/1993, que va aprovar el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mitjanes, modificava els quadres de freqüències i potències de les estacions d'ona mitjana, amb les consegüents característiques tècniques de les concessions que, amb la nova modificació i ampliació de freqüències feta el 2006, continuen sent vàlides en l'actualitat.

Pel que fa a la radiodifusió en ones mètriques amb modulació de freqüència (FM), el Pla de 1978 es va limitar a mantenir la situació vigent. Així, l'art. 5.1 establia que podien continuar emetent les estacions autoritzades que en aquells moments estaven operant en aquesta banda sempre que els seus titulars hagueren sol·licitat l'oportuna concessió fins que s'elaborà un pla definitiu de distribució de freqüències i d'instal·lacions per a tot el territori nacional, i precisava el nombre màxim d'aquestes emissores per a cada nucli de població, i també la potència i la distància entre emissors.

Aquest Pla va ser aprovat pel Reial decret 1433/1979, de 8 de juny. La seua execució, però, especialment per acomodar-se a les exigències de la radiodifusió local i les competències de les comunitats autònomes sobre aquesta banda de freqüència, va patir importants endarreriments, fins que després d'aprovar-se la LOT de 1987 i amb l'ampliació internacional de les disponibilitats de freqüències acordades pel Pla de Ginebra de 1984, es va endarrerir fins a l'aprovació del RD 169/1989 sobre el Pla tècnic nacional de la radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència. En aquest Pla de 1989, específic per a la FM, ja es van fixar les freqüències que es reservava l'Estat per a la gestió directa a través de RNE, les freqüències destinades a la programació dels ens públics de radiodifusió de les comunitats autònomes i les que podien atorgar-se en gestió indirecta. La concessió l'havia d'atorgar el Govern o les comunitats autònomes amb competències en mitjans de comunicació social. En aquest Pla també es van desenvolupar profusament les característiques tècniques que havien de complir les emissores corresponents a les corporacions locals per a la prestació de servei de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència (FM) (art. 5).

L'assumpció de competències sobre aquest àmbit per les comunitats autònomes i les demandes de més freqüències en aquesta banda (FM), així com la necessitat de reordenar les freqüències, tan bon punt la major part de les comunitats autònomes havien assumit competències en mitjans de comunicació, va propiciar que, mitjançant el RD 1388/1997, s'aprovà un increment de freqüències per a la gestió indirecta d'emissores dins el nou Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora d'ones mètriques amb modulació de freqüència, alhora que s'ordenaren les freqüències, s'amplià el nombre de les possibles estacions emissores i es concretaren les característiques tècniques de les mateixes.

Amb tot això, i sobre les especificacions tècniques que es van detallar en el Reial decret 80/1993, de 22 de gener, el Reial decret 964/2006, d'1 de setembre, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència, s'ha incrementat notablement el nombre de freqüències destinades tant a la gestió directa com a la indirecta, i s'ha completat el panorama i les freqüències de la FM convencional al nostre país.

Quant a la radiodifusió sonora digital terrestre, el règim de prestació de servei que s'havia establert mitjançant la disposició addicional 44 de la Llei 66/1997, com ja hem comentat, necessitava, amb caràcter previ a l'adjudicació de les oportunes concessions, l'aprovació d'un pla tècnic específic que detallà els terminis, les característiques tècniques i la distribució de freqüències de les emissions terrestres digitals de radiodifusió.

Aquest pla tècnic nacional de radiodifusió sonora digital terrestre es va aprovar mitjançant el Reial decret 1287/1999, que concretava les bandes de freqüències i programes que es reserven per a la gestió directa i indirecta, els objectius de la cobertura, les especificacions tècniques de les transmissions, les característiques tècniques de les estacions i les fases d'introducció de la tecnologia en els àmbits nacional, autonòmic i local. Va seguir a aquest Pla l'Ordre de 23 de juliol de 1999, per la qual s'aprova el Reglament tècnic i de prestació de servei de la radiodifusió sonora digital terrestre, que va desenvolupar les formes de gestió d'aquest servei, el règim jurídic de la concessió i els requisits per a l'atorgament del títol habilitant de les concessions per a la prestació de servei de radiodifusió sonora digital terrestre. Posteriorment, el Reial decret 776/2006, de 23 de juny, modifica aquest Reial decret 1287/1999 i s'aprova el Pla tècnic nacional de la radiodifusió sonora digital terrestre amb l'objectiu d'adequar els blocs de freqüències i les xarxes que suporten la prestació de servei en el citat pla tècnic nacional, amb la sol·licitud prèvia de les entitats (públiques i privades) interessades, que proporciona una major agilitat en la gestió de les freqüències vinculades a aquest servei. Tot plegat és un intent d'impulsar la ràdio digital terrestre.

També, la disposició addicional quarantena primera de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social (BOE núm. 313, de 31 de desembre de 2003), fixa uns criteris i terminis per a la conversió a la tecnologia digital de les emissions analògiques a ona mitjana. Els concessionaris la poden sol·licitar voluntàriament en el moment que ho considerin oportú, o ho faran obligatòriament als dos anys de la renovació del seu títol habilitant.

Aquesta Llei 62/2003, així mateix, afecta les ones mètriques amb modulació de freqüència (FM), que poden sol·licitar aquesta conversió, encara que per fer-ho cal que hi haja normes harmonitzades elaborades per un organisme de normalització europeu reconegut i que el nivell d'interferència en el mateix canal o en els adjacents no siga superior al que es produiria amb la modulació de freqüència.

La radiodifusió per cable també s'ha d'ajustar a unes especificacions tècniques. Tanmateix, a diferència dels altres sistemes d'emissió de radiodifusió, no té una regulació específica i li són aplicables les normes, comunes a la difusió de ràdio i televisió per cable, que estableixen la Llei 32/2003 i el Reial decret 920/2006 que ja hem analitzat.

Finalment, i des d'una altra perspectiva, però tenint en compte aquest àmbit tècnic, hem d'apuntar que l'art. 47 de la Llei 32/2003, de 3 de novembre, general de telecomunicacions, preveu la creació de l'Agència Estatal de Radiocomunicacions, amb l'objectiu de gestionar, administrar i controlar l'espectre radioelèctric que utilitzen totes les emissores de radiodifusió, excepte les de cable. Així, per exemple, l'art. 1 del Reial decret 964/2006 estableix que aquesta Agència Estatal de Radiocomunicacions i, si s'escau, el Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, han d'exercir, respecte del servei de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència, totes les competències tècniques que li atribueixen els reglaments que despleguen la Llei general de telecomunicacions. En la mateixa línia hem de recordar el que estableix la disposició addicional primera de la Llei 7/2010 i tot el que ja hem comentat en apartats específics sobre aquesta Agència Estatal de Radiocomunicacions.

2. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA DE LES ONES MITJANA (OM), CURTA I LLARGA

A l'hora d'analitzar el marc jurídic que regeix les emissions analògiques de radiodifusió, és convenient distingir les emissions de radiodifusió sonora que es fan a través de les ones curta i llarga, amb la gestió encomanada Ràdio Nacional d'Espanya, de les que es fan per les freqüències denominades d'ona mitjana (OM), que poden gestionar tant prestadors públics com privats, i de les emissions de radiodifusió sonora en freqüència modulada (FM), en què també operen prestadors públics i privats.

Així mateix, s'ha de comentar que la disposició transitòria segona de la Llei 7/2010 reconeix els drets i títols atorgats abans de l'entrada en vigor de la dita llei, de manera que el títol habilitant de les concessions per a la gestió indirecta del servei públic de ràdio per ones hertzianes terrestres d'àmbit estatal, autonòmic o local, que no hagen estat declarades extingides, no n'hi ha cap que ho haja estat, s'ha de transformar en llicència per a la prestació de servei de comunicació audiovisual radiofònic.

2.1 L'ONA CURTA I L'ONA LLARGA

La gestió de les ones curta i llarga s'atribueix de manera exclusiva a la «gestió directa de l'Estat o dels seus ens públics», segons que estableix el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora de 1978 i ratifica l'article 26 de la Llei d'ordenació de les telecomunicacions de 1987.

Una llei que, per cert, va ser objecte de discrepàncies entre el Govern central i els governs de les comunitats autònomes de Canàries, Catalunya i Galícia, que reclamaven poder participar en aquesta gestió directa, i que van motivar el plantejament dels recursos pertinents i el pronunciament de Tribunal Constitucional, que en la Sentència 168/93 va ratificar el contingut de la Llei respecte a l'ona curta, amb l'argument que el «nombre limitat de bandes de freqüències -pels canvis de freqüències i d'horaris segons les variacions estacionals,

atmosfèriques i de l'activitat solar, que són inevitables per mantenir en condicions de bona recepció una sola emissora- a repartir entre els diferents països fa que s'assigne un nombre limitat per a cada estat; cosa que dificulta notablement un règim compartit de les competències amb els diferents ens territorials». Un argument semblant es va fer servir també en la mateixa Sentència 168/93, de 25 de maig, per justificar la titularitat i gestió exclusiva de l'Estat en la radiodifusió d'onda llarga: «els acords internacionals atribueixen a Espanya un molt escàs nombre de freqüències i emissores -dos freqüències amb un nombre màxim de cinc emissores- que dificulta enormement -si no impedeix- un hipotètic règim de compartició d'aquelles i de descentralització territorial de l'atorgament de concessions entre una pluralitat de comunitats autònomes».

Així, es declarava la plena constitucionalitat de l'assignació exclusiva a l'Estat o els seus ens públics de la gestió de l'ona curta i de l'onda llarga que, avui en dia, continua vigent i és explotat per Ràdio Nacional d'Espanya mitjançant els seus indicatius, entre els quals destaca Ràdio Exterior d'Espanya. De tota manera, també s'ha de dir que la demanda a través d'aquestes ones ha migrat cap a les recepcions de radiodifusió per satèl·lit i internet.

2.2 LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN ONA MITJANA (OM)

L'objectiu principal del Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora de 1978, que va configurar el nou panorama de la radiodifusió a Espanya en l'etapa democràtica, va ser la regulació de l'ona mitjana, tant per la importància que en aquell moment tenia, com per les possibilitats d'ampliació d'emissores després de l'Acord de Ginebra de 1975.

D'aquest Pla de 1978, cal dir que la caracterització de la radiodifusió com a servei públic en les seues diferents bandes de freqüència que s'establí en l'article 1, es va repetir de manera específica per a l'ona mitjana en l'article 3, cosa que permetia l'explotació d'aquesta banda de freqüència en règim de concurrència per l'Estat i pels particulars als quals s'atorgara l'oportuna concessió.

A més, en el Pla es concretaven els grans principis sobre les característiques tècniques i les condicions concessionals, i es facultava a l'Administració de l'Estat per dictar les normes reglamentàries que desplegaren aquest precepte. A partir d'aquest mandat, es van aprovar l'Ordre de 10 de novembre de 1978, que detallava el contingut i l'abast de les concessions, i també els requisits i els procediments per obtenir-les, i l'Ordre també de 10 de novembre de 1978, que aprovava els corresponents quadres de freqüències i potències.

Podem apuntar com a aspectes més destacats d'aquesta regulació, que constitueix la base a partir de la qual s'han conformat les actuals operadores de radiodifusió en ona mitjana:

- a) L'Estat es reserva un grup de freqüències per a l'explotació en règim de gestió directa a través d'organismes estatals de radiodifusió.
- b) Se'n permet la gestió indirecta per persones físiques o jurídiques a les quals l'Estat atorgue l'oportuna concessió.

c) Els sol·licitants de concessions han de tenir la nacionalitat espanyola i el domicili a Espanya. Si es tracta de societats anònimes, les accions han de ser nominatives i intransferible a estrangers o persones no domiciliades a Espanya.

d) Les concessions corresponents a emissores no explotades per l'Estat s'atorguen pel termini de deu anys, prorrogables. En l'actualitat són quinze anys.

e) A l'hora d'atorgar les concessions, es van considerar prioritàries les sol·licituds presentades per titulars de les estacions que en aquell moment estaven emetent a les localitats en què l'esmentat Pla nacional permetia la continuïtat en freqüències reservades a aquests grups d'estacions. Si, d'acord amb aquest Pla, calguera tancar-ne alguna, el seu titular tindria preferència per a la concessió d'una nova emissora de FM a la mateixa localitat.

f) En els plecs de condicions dels concursos concessionals ha de constar, a més dels tràmits administratius i les característiques tècniques de les estacions (equips, transmissors i sistemes d'enllaç) i de les emissions (emplaçament, potència, freqüència...), un conjunt d'obligacions dels concessionaris, entre les quals: mantenir les condicions tècniques d'acord amb el que estipula la concessió, presentar anualment el pla de programació per a l'exercici següent, difondre gratuïtament, amb citació de la procedència, els comunicats, notes i avisos de caràcter oficial, la no interrupció del servei sense autorització prèvia...

Les concessions provisionals atorgades a l'empara d'aquest Pla i de les ordres ministerials citades es van convertir en definitives per l'Ordre ministerial d'11 d'agost de de 1982.

La promulgació de la Llei d'ordenació de les telecomunicacions el 1987 i de la Llei general de telecomunicacions el 1998 i 2003 no va suposar cap modificació del règim de la radiodifusió en ona mitjana, ja que es va limitar a ratificar que els serveis de radiodifusió sonora en ona mitjana podien ser explotats en concurrència mitjançant gestió directa de l'Estat o dels seus ens públics i per gestió indirecta, per concessió administrativa de l'Estat a través de persones físiques o jurídiques.

Aquesta atribució de competències a l'Estat, però, també va ser discutida i va motivar que les comunitats autònomes de Catalunya, Canàries i Galícia interposaren un conflicte de competències davant el Tribunal Constitucional, ja que entenien que els governs respectius havien de ser competents per atorgar les concessions de OM que no sobrepassen el seu àmbit territorial, per tal com part de les freqüències d'ona mitjana es poden ordenar sense que sobrepassen el territori de la comunitat autònoma.

El Tribunal Constitucional, en la Sentència 168/93, va declarar plenament vigent l'art. 26.2 de la Llei de 1987, basant-se en la competència estatal per organitzar el règim general de la ràdio i televisió i argumentant que el que estableix aquest article no exclou les comunitats autònomes de l'accés a les emissions en ona mitjana, atès que poden disposar d'aquestes emissores mitjançant una concessió administrativa estatal i que les comunitats autònomes puguen tenir les seues pròpies emissores en freqüència modulada, ja que tenen competències exclusives per atorgar les concessions d'aquestes freqüències (llevat de les que són reservades per a la gestió directa de l'Estat).

La necessitat d'actualitzar les característiques tècniques i ajustar les freqüències de l'ona mitjana als estàndards internacionals, així com la nova realitat autonòmica i de RNE, van propiciar un nou Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mitjanes el 1993. Aquest pla, però, va mantenir la vigència de bona part dels postulats del Pla de 1978 i només va derogar dos apartats

de l'article 3 i l'Ordre de 10 de novembre de 1978 per la qual s'aprovaven els quadres de freqüència i potències, excepte les que es referien a l'ona llarga. La resta de mandats i condicions establertes el 1978 van continuar vigents, tot i la derogació de les disposicions addicionals. Igual va passar amb la derogació de diverses disposicions addicionals i transitòries de la LGT de 2003 efectuada per la Llei 7/2010, atès que no són contràries al que estableix aquesta última llei. Això sí, s'hi havien d'ajustar quant als terminis i a la renovació de les concessions o a les altres qüestions que ja hem apuntat en apartats precedents.

Així mateix, la disposició addicional 41 de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, estableix la possibilitat que les entitats que disposen de títol habilitant per prestar servei de radiodifusió sonora en ones hectomètriques (OM), puguin sol·licitar autorització a la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació per a la realització de les seues emissions en tecnologia digital. També, imposa l'obligació que, en un termini no superior a dos anys des de la renovació, puguin emetre utilitzant tecnologia digital, d'acord amb les normes tècniques que hem ressenyat en apartats anteriors. Aquesta obligació també s'imposà a l'ens públic, ara Corporación de Radio y Televisión Española, perquè iniciara les seues emissions de radiodifusió sonora en ones hectomètriques (OM) fent servir la tecnologia digital abans de gener de 2007. Aquesta transmissió digital, però, l'analzarem detalladament en un altre apartat d'aquest capítol.

3. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA DE FREQÜÈNCIA MODULADA (FM)

En el trànsit i configuració del nou panorama espanyol de la radiodifusió després de l'arribada de la democràcia, la banda d'ones mètriques amb modulació de freqüència (FM) va ser la principal protagonista i la que va propiciar els majors canvis quantitius i qualitius en el camp de la radiodifusió.

El Pla tècnic de radiodifusió sonora de 1978, però, es va limitar, en l'article 5.1, a mantenir la freqüència modulada d'acord amb la situació vigent en aquell moment per a les estacions que estaven operant «autoritzadament en aquesta banda de freqüència i els titulars de la qual sol·liciten l'oportuna concessió, d'acord amb el Plec de condicions que es determine, i obtinguen la corresponent aprovació». Pel seu torn, l'art. 5, punts 2 i 3, preveia l'elaboració d'un pla de distribució de freqüències i d'instal·lacions en tot el territori nacional d'acord amb el Pla d'Estocolm de 1961, en el qual «cal precisar, d'una banda, el nombre màxim d'emissores en ones mètriques amb modulació de freqüència que poden ser autoritzades per cada nucli de població, així com la potència i la distància entre emissors, i, de l'altra, els objectius que es poden assenyalar per acomodar els continguts de la programació a les exigències de la radiodifusió local i comarcal».

El Pla específic per a la freqüència modulada va ser aprovat pel Real decret 1433/1979. Tot i que es tractava d'un pla transitori, s'hi van adequar les freqüències i es van atorgar tres-centes noves

concessions d'emissores en aquesta banda, per cobrir la important demanda que hi havia en aquells moments. Com a aspectes més importants d'aquest pla podem destacar:

a) Va reafirmar la consideració de la freqüència modulada com un servei públic que pot ser explotat directament per l'Estat o indirectament, mitjançant concessió administrativa, per institucions i empreses privades.

b) Va reservar, de manera prioritària, a RNE i a RCE les freqüències i potències necessàries per cobrir amb les seues diferents programacions una xarxa que podia cobrir la totalitat del territori nacionals i, al mateix temps, tenir desconexions regionals o provincials.

c) Va establir que la concessió administrativa per explotar la gestió indirecta de la radiodifusió en freqüència modulada per part d'empreses privades comercials s'atorgava per un termini de deu anys renovables. Aquesta concessió es podia transferir, però, amb certs requisits.

d) Es va reveure també la possibilitat d'atorgar concessions d'emissores educatives i culturals a institucions o entitats públiques o privades, sense ànim de lucre i amb nacionalitat i domicili espanyols. Les programacions d'aquestes emissores havien de complir la seua finalitat i no podien emetre publicitat. La concessió era per tres anys renovables.

e) No es va permetre que una mateixa persona física o jurídica poguera explotar ni controlar més d'una emissora institucional o privada en freqüència modulada que abastara, substancialment, la mateixa àrea de servei.

Aquest Pla es va completar amb l'Ordre de 28 d'agost de 1980, en la qual s'especificuen les condicions generals i les obligacions que comportaven les concessions, alhora que definia i distingia les emissores institucionals i les comercials, i s'exigia que les emissores de freqüència modulada que estaven funcionant sol·licitaren l'oportuna autorització. A més, quan els titulars de les concessions foren societats anònimes, se'ls exigia que les accions foren nominatives i prohibia la transmissió d'aquestes accions a estrangers o espanyols no residents.

A partir d'aquestes disposicions, mitjançant l'Ordre de 25 de març de 1981, es van atorgar 120 concessions en aquesta primera fase i unes altres 180 en una segona fase, de les quals 86 eren per a l'adjudicació per les comunitats autònomes: 11 a Galícia, 5 per a Euskadi, 36 per a Andalusia i 34 per a Catalunya.

Precisament, la competència exclusiva per a l'adjudicació de les emissores en freqüència modulada que recollia el Decret 175/80 de la Generalitat de Catalunya i el Decret 138/80 del Govern Basc, van propiciar que el Govern, mitjançant acord adoptat pel Consell de Ministres, en data 5 de juny de 1981, va decidir interposar un conflicte positiu de competències davant el Tribunal Constitucional. Aquests dos recursos es van resoldre en les sentències 26/1982 (Catalunya FM) i 44/1982 (Euskadi FM), en què es reconeixia aquesta competència de les comunitats autònomes i es plasmava la doctrina del Tribunal Constitucional respecte a l'articulació de competències en l'àmbit de la radiodifusió en freqüència modulada.

La doctrina del Tribunal Constitucional en les seues sentències 26/1982 i 44/1982 derivades d'aquests dos conflictes, estableix, a partir de la interpretació de l'art. 149.1.27a de la Constitució espanyola, que el règim de la radiodifusió s'articula d'acord amb el principi de sobirania compartida entre l'Estat i les comunitats autònomes, i que correspon a l'Estat dictar les normes bàsiques, mentre que les comunitats autònomes poden assumir les competències per al desplegament d'aquestes normes, la potestat reglamentària i la funció executiva en aquesta matèria. Com que en aquells moments les normes estatals que ordenaven la FM eren

els reials decrets 2648/1978, regulador del PTNRS, i 1433/1979, del PTNRS en ones mètriques amb modulació de freqüència (FM), així com la Llei 4/1980, de ERTV (que reserva a RNE i RCE les freqüències i potències requerides per cobrir les seues necessitats, mentre que l'art. 2.3 atribueix a les comunitats autònomes facultats d'organització i control en matèria de radiodifusió en el seu àmbit territorial), el Tribunal Constitucional, en la Sentència 44 / 1982, conclou: «en aquest cas concret en què l'àmbit de cobertura del servei de radiodifusió és exclusivament local, la forma interpersonal que utilitza la disposició addicional primera (RD 1433/1979) pot ser interpretada en el sentit que en l'àmbit territorial basc (o autonòmic) les competències controvertides corresponen en principi a la comunitat autònoma, per bé que per exigència constitucional s'han d'exercir en el marc de les normes bàsiques de l'Estat... ».

Aquests criteris, i tenint en compte la realitat autonòmica i la necessitat de disposar d'un pla tècnic totalment ajustat als convenis internacionals signats per Espanya, així com les majors demandes de concessions de freqüència modulada -entre les quals les de les emissores municipals-, o l'ajust de mapa de freqüències, entre altres raons, van propiciar l'aprovació d'unes noves normes per a la radiodifusió en freqüència modulada.

Així, amb la Resolució de 21 de juliol de 1987, sobre l'assignació de freqüències a estacions de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència, es van revisar les característiques tècniques de les concessions assignades amb el Pla de Ginebra de 1984, per a cada una de les quals es detallava: localitat, concessionari, freqüència, coordenades (longitud i latitud), cota, altura i potència radiada (en quilowatts). També es van especificar els casos de concessió provisional i quines havien de continuar amb les característiques tècniques amb què estaven prestant el servei fins a la seua definitiva adequació al Pla de Ginebra.

També la LOT de 1987, en el seu art. 26.3, es refereix a la radiodifusió en freqüència modulada: permet la seua explotació en règim de concurrència en afirmar que poden ser explotats «directament per les administracions públiques o els seus ens públics amb competència en la matèria, d'acord amb la legislació sobre mitjans de comunicació social, i indirectament mitjançant concessió administrativa per les corporacions locals». Es permet, doncs, la gestió directa per les comunitats autònomes i es reconeix la radiodifusió local com un fet diferenciat. Al mateix temps, la disposició addicional sisena establí els requisits necessaris, els criteris i les condicions per ser titulars d'una concessió. La disposició transitòria primera de la Llei esmentada, així mateix, mantenia el règim existent de la freqüència modulada i instava l'aprovació d'un nou pla per a la gestió del servei en aquesta banda.

Aquesta planificació definitiva es va dur a terme amb el RD 169/1989, que va aprovar el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència. Com a característiques principals d'aquesta nova regulació podem destacar:

- a) La banda assignada per la freqüència modulada s'amplia a la franja compresa dels 87,5 als 108 megahertz, d'acord amb l'atribució internacional per aquesta banda.
- b) La gestió directa de l'Estat en freqüència modulada es fa a través de la societat estatal que corresponga. Que en aquells moments ja només era RNE.
- c) Per a la gestió directa de les emissores que corresponen a les comunitats autònomes, es detallen les freqüències i les característiques tècniques a què s'han d'ajustar.
- d) Pel que fa a les emissores dependents de les corporacions locals, s'estableix que «la gestió indirecta per les corporacions locals requereix la concessió prèvia de Govern o, si s'escau, de

l'òrgan de la comunitat autònoma competent en matèria de mitjans de comunicació» (art. 5.2). Alhora, se'ls assignen les freqüències compreses entre 107 i 107.9 megahertz i es detallen les característiques tècniques que han de complir. Tot i amb això, la disposició transitòria primera deixa en suspens l'aplicació de l'article 5 pel que fa a les emissores de les corporacions locals fins no aprovar una llei específica sobre aquestes.

e) Per a les emissores atorgades, mitjançant concessió administrativa, en gestió indirecta a persones físiques o jurídiques, es detallen les dades tècniques de les estacions que estan operant i les emissores disponibles que poden atorgar el Govern (un total de 153 corresponents als territoris que no tenien competència per a això) i les comunitats autònomes amb competències en mitjans de comunicació (Andalusia 66 concessions, Catalunya 28, Canàries 25, Comunitat Valenciana 28, Galícia 26, Euskadi 19 i Navarra 7).

Aquest Pla de 1989 conforma definitivament el panorama espanyol de la radiodifusió en freqüència modulada, de la qual només faltava regular les emissions que havien de gestionar les corporacions municipals. Per això, la LOT de 1987 ja preveia, en el seu art. 26.3.a), la prestació de servei de la radiodifusió sonora en freqüència modulada per les corporacions locals en virtut de concessió administrativa (art. 26.5). A més, el Pla de 1989 establí les característiques tècniques de les emissions gestionades per les corporacions locals, que classificava en tres grups A, B i C (art. 5.1); ratificava al Govern de la nació i a les comunitats autònomes competents per atorgar la concessió i va condicionar la posada en pràctica d'aquestes previsions a l'aprovació d'una llei que desplegara l'art. 20.3 de la Constitució espanyola pel que fa a l'organització, el control parlamentari i la garantia d'accés dels grups polítics i socials significatius a aquests mitjans (disposició transitòria primera).

Atenen aquest marc normatiu, es va aprovar la Llei 11/1991, d'organització i control de les emissores municipals de radiodifusió sonora, que establí les normes bàsiques pel que fa als principis d'actuació, gestió, finançament i control d'aquestes emissores i que, uns anys més tard, va ser derogada expressament per la Llei 7/2010. Cal apuntar, però, que va ser d'acord amb els criteris de la Llei 11/1991 que es va aprovar el Reial decret 1273/1992 pel qual es regulaven els principis que havien de regir l'atorgament de les concessions i les normes generals per a l'assignació de freqüències i la prestació de servei públic de radiodifusió sonora en freqüència modulada per les corporacions locals, que hem d'entendre vigent, excepte en allò que pugui oposar-se a la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual.

D'altra banda, la necessitat d'actualitzar la distribució i incorporar noves freqüències per a la gestió indirecta va motivar l'aprovació del Reial decret 1388/1997, pel qual s'incrementaven les freqüències per a la gestió indirecta d'emissores dins del Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència. Aquest reial decret derogava l'article 6 i l'annex III del Pla de 1989, relatiu a l'explotació de la radiodifusió sonora en freqüència modulada i la gestió indirecta, i incorporava una nova relació de freqüències amb què les administracions competents podien atorgar noves concessions, com així es va fer.

Passats gairebé deu anys de l'esmentat reial decret, i atès que la seua aplicació pràctica no va poder satisfer el conjunt de demandes en un procés de gran creixement, va ser necessari un nou pla per incrementar el nombre de freqüències destinades a la programació privada per incrementar l'oferta i la pluralitat informativa. Així, es va aprovar el Reial decret 964/2006, d'1 de setembre, pel qual s'acorda un nou Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència.

Aquest nou Reial decret 964/2006 deroga els reials decrets de 1989 i 1997, que regulaven l'anterior pla tècnic, i aposta incrementar les freqüències disponibles, tot i que manté les característiques fonamentals de la seua regulació i fins i tot remet al Reial decret 1273/92, de 23 d'octubre, per a: l'atorgament de les concessions i la determinació de les normes generals per a l'assignació de freqüències; l'aprovació de projectes tècnics i inspecció de les instal·lacions de les emissores per a la prestació de servei públic de radiodifusió sonora amb modulació de freqüència per les corporacions locals; l'aprovació de les instal·lacions; la presentació de projectes, la resolució i l'assignació de freqüències; la inspecció d'instal·lacions, l'autorització de funcionament i la caducitat. Així mateix, manté la banda de freqüències entre els 87,5 i els 108 megahertz.

El sistema de modulació de freqüències es va haver d'ajustar al que establia el Reial decret 80/1993, de 22 de gener, pel qual s'establien les especificacions tècniques dels equips transmissors. Es van regular les zones de servei i la seua qualitat, la zona de cobertura, la potència radiada aparent, la polarització, la intensitat de camp protegida i les especificacions tècniques dels transmissors.

Però, a més de tot això, també es va detallar com havia de ser l'oferta de radiodifusió sonora en gestió directa per l'Estat, en el trànsit a l'emissió digital, que havia d'estar constituïda per dos programes d'àmbit estatal amb desconexions territorials autonòmiques, provincials, comarcals i locals, i un programa d'àmbit autonòmic en algunes comunitats autònomes. Pel que fa a la gestió directa per les comunitats autònomes, amb el Pla es pretenia facilitar les freqüències perquè l'oferta de radiodifusió sonora en freqüència modulada dels ens autonòmics estiguera constituïda almenys per un programa d'àmbit autonòmic amb desconexions territorials, de caràcter provincial, comarcal o local, que es podia incrementar en el nombre d'aquests programes si la capacitat de l'espectre radioelèctric així ho permetia. Per a la gestió indirecta per les corporacions locals es va reservar la banda 107.0 a 107.9 megahertz i es van regular les característiques tècniques, tot respectant la resta de qüestions que establia el Reial decret 1273/92.

Per a les emissores de radiodifusió sonora en freqüència modulada explotades per persones físiques o jurídiques en gestió indirecta, es van establir la zona de servei i les característiques tècniques. A més, l'annex II detallava totes les emissores i freqüències subjectes a aquest tipus de gestió i assenyalava que aquelles que es trobaren disponibles per ser objecte de concessió administrativa per les comunitats autònomes, es podien atorgar mitjançant els corresponents concursos. Fins i tot, es preveia per a les comunitats autònomes reservar alguna d'aquestes emissores disponibles per a corporacions locals o altres ens de titularitat pública constituïts amb aquesta finalitat d'acord amb el que establira la legislació autonòmica en matèria audiovisual.

També va constituir una novetat, encara que derivada de la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, la referència a l'Agència Estatal de Radiocomunicacions per a tots els aspectes relacionats amb les gestions, el control i les autoritzacions de les qüestions tècniques. Ja hem dedicat un apartat específic a aquesta qüestió, al qual ens remetem.

Finalment, en aquesta referència al règim jurídic de la freqüència modulada, cal esmentar que la disposició addicional 41 de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, feia una referència concreta a les emissores que disposaren de títol habilitant per prestar el servei en ones mètriques amb modulació de freqüència, a les quals se'ls va permetre sol·licitar autorització a l'autoritat competent per a la realització de les

seues emissions en tecnologia digital fent servir el domini públic radioelèctric que tenien reservat. Aquest aspecte, l'analitzarem en l'apartat corresponent.

4. LES EMISSIONS DIGITALS DE RADIODIFUSIÓ

En la llarga història de la radiodifusió, l'emissió en tecnologia digital ha constituït una nova fita que permet un important increment i qualitat de les emissions, encara que de diferent recorregut temporal i incidència. Així, en contrast amb el ràpid desenvolupament en l'àmbit de la televisió, en el de la radiodifusió ha tingut reflex i particularitats en el règim jurídic, però poca incidència en la pràctica.

Pel que fa al marc normatiu de la radiodifusió digital, cal dir que la Llei 66/1997, de mesures fiscals, administratives i d'ordre social, va incloure, en la disposició addicional 44, les línies fonamentals del règim jurídic de la radiodifusió sonora digital terrestre, la vigència del qual va ratificar la Llei general de telecomunicacions de 1998 i posteriorment la Llei 32/2003, del mateix nom. Aquestes disposicions, però, han estat derogades per la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, tot i que continua vigent tota la normativa que les havia desplegadas sempre que no s'opose a aquesta última llei i estiga d'acord amb les pautes generals que ara detallem.

En concret, entre les disposicions normatives que van desplegar el règim jurídic de la radiodifusió sonora digital a Espanya que havien reconegut les lleis que hem ressenyat en el paràgraf precedent, hem de destacar el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora digital terrestre i el Reglament tècnic i de prestació de servei, que van completar-ne la configuració i el règim jurídic. Així, el Reial decret 1287/1999, modificat pel Reial decret 776/2006, van aprovar el Pla tècnic nacional de la radiodifusió sonora digital terrestre i delimitaren els blocs de freqüències.

Com a aspectes més destacats dels reials decrets, pel que fa a la distribució de programes i blocs, podem assenyalar que:

- a) Es reserven quatre programes en la xarxa de freqüència única d'àmbit nacional, per a programes nacionals sense desconnexions territorials per a RTVE (Xarxa FV-E).
- b) Es reserven dos programes en la xarxa de cobertura nacional amb capacitat per realitzar desconnexions territorials per a RTVE (Xarxa MF-I).
- c) Correspon al Govern l'adjudicació de les concessions d'explotació per a la resta de blocs i programes (Xarxes FV-E, MF-I, i MF-II) de cobertura nacional.
- d) Es reserven fins a tres programes per a l'establiment d'una xarxa de freqüència única, sense desconnexions territorials (Xarxa FV), a cada comunitat autònoma perquè siga explotada, en règim de gestió directa, pels respectius ens públics de cada comunitat.

e) La resta de programes de cada (Xarxa FV) àmbit autonòmic únic és explotada, en règim de gestió indirecta, per les persones físiques o jurídiques a les quals s'haja adjudicat la concessió.

f) Es reserven fins a tres programes en la xarxa de cada comunitat autònoma (Xarxa MF) per a l'establiment d'una xarxa amb capacitat per efectuar desconnexions territorials, que es destinaran per a la seua explotació en règim de gestió directa pels respectius ens públics de cada comunitat.

g) La resta de programes de la xarxa de cada comunitat autònoma (Xarxa MF) amb capacitat per efectuar desconnexions territorials s'han d'explotar, en règim de gestió indirecta, per les persones físiques o jurídiques a les quals s'atorgues l'oportuna concessió.

h) Els blocs i programes de cobertura local són explotats, en règim de gestió indirecta, per les persones físiques o jurídiques a les quals la comunitat autònoma haja atorgat l'oportuna concessió.

Així mateix, el citat Pla tècnic nacional detalla les fases d'introducció, les infraestructures de xarxa de suport del servei, la disponibilitat d'espectre radioelèctric i objectius de cobertura, les especificacions tècniques de les transmissions, les característiques tècniques de les estacions, l'aplicació dels procediments de coordinació internacional en l'ús d'aquestes freqüències i el detall dels blocs de freqüències que es destinen a les diferents xarxes i àmbits de cobertura.

Per el que fa a la seua explotació i gestió, que en bona part s'ha d'ajustar al que estableix la Llei 7/2010, ens remetem al que ja hem comentat amb caràcter general per a les emissions de radiodifusió sonora i, en especial, al que hem apuntat per a les emissions analògiques, atès que tenen un règim molt semblant.

Amb tot això s'ha dissenyat el panorama de la radiodifusió sonora digital terrestre, que també ha de ser la tecnologia del futur en l'àmbit de la radiodifusió. Precisament, la disposició addicional 41 de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, va pretendre avançar en aquest impuls cap a la ràdio digital en possibilitar que les entitats amb títol habilitant per prestar el servei de radiodifusió sonora en ones hectomètriques (OM), pogueren sol·licitar l'autorització per a la realització de les seues emissions amb tecnologia digital fent servir el domini públic radioelèctric reservat, alhora que els obligava que en un termini no superior a dos anys de la renovació de la concessió emeteren fent servir la tecnologia digital. També obligava que les emissores dependents de RTVE iniciaren les seues emissions d'ona mitjana en tecnologia digital abans de gener de 2007. Així mateix, va obrir la possibilitat perquè els concessionaris d'emissores en ones mètriques amb modulació de freqüència (FM) pogueren sol·licitar l'autorització per a la realització d'emissions en tecnologia digital fent servir el domini públic radioelèctric reservat per a aquestes emissions.

Tanmateix, tot i aquest trànsit cap a la tecnologia digital, encara sembla que cal superar algunes barreres, entre les quals hi ha el cost dels aparells receptors davant els actuals analògics, i que l'endarreriment serà molt considerable respecte a la implantació de la televisió digital.

5. LES EMISSIONS DE RADIODIFUSIÓ PER CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET

A més de la radiodifusió sonora transmesa per ones hertzianes terrestres, en emissió analògica o digital, també s'emet radiodifusió sonora a través de les xarxes de cable, per satèl·lit o mitjançant internet, amb una audiència, sobretot aquest últim, cada vegada més important.

En primer lloc, i pel que fa a les emissions de radiodifusió sonora a través de les xarxes de cable, cal precisar que ja des de la instauració generalitzada dels serveis per cable s'oferien com altres serveis de valor afegit les emissions radiofòniques que, tanmateix i davant el que s'esdevenia amb els serveis de televisió per cable, no tenien cap referència específica al seu règim jurídic en la Llei 42/1995, de telecomunicacions per cable, ni en la Llei general de telecomunicacions de 1998 que la va derogar, excepte pel que fa al règim del servei de difusió de televisió per cable.

Aquesta manca d'atenció específica respecte a la radiodifusió per cable es va esmenar amb la regulació de la Llei 32/2003, general de telecomunicacions. La disposició addicional desena d'aquesta llei establia un nou règim jurídic per als serveis de difusió de ràdio i televisió per cable, ja que establia que aquests serveis s'havien de prestar en règim de lliure competència i en les condicions establertes pel Govern mitjançant un reglament. Dos anys més tard, la Llei 10/2005, de 14 de juny, de mesures urgents per a l'impuls de la televisió digital terrestre, de liberalització de la televisió per cable i de foment del pluralisme, va modificar la disposició transitòria desena de la citada Llei 32/2003 i supeditava l'entrada en vigor de la liberalització a la publicació del reglament a què es referia la seua disposició addicional desena en lloc del termini fixat en la disposició transitòria que hem comentat en el paràgraf precedent. Finalment, aquest reglament es va aprovar mitjançant el Reial decret 920/2006.

Uns anys més tard, la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, deroga l'esmentada Llei 32/2003, general de telecomunicacions, pel que fa a la regulació del règim jurídic de la televisió i la radiodifusió per cable, així com la Llei 10/2005, tot i que manté tota la normativa sobre les telecomunicacions per cable. Amb tot això, a hores d'ara el règim jurídic específic de la radiodifusió sonora per cable, i també totes les qüestions tècniques sobre telecomunicacions, es regeix pels drets i les obligacions que marca per a la radiodifusió la Llei 7/2010, que ja hem comentat amb anterioritat, a la qual hem d'afegir una prescripció concreta que es detalla en l'article 31 respecte a l'explotació de xarxes de comunicació electrònica i serveis de comunicació audiovisual, que estableix que:

«1. Els prestadors del servei de comunicacions electròniques han de garantir el dret d'accés als prestadors del servei de comunicació audiovisual i productors independents d'acord amb el que estableix la legislació sobre telecomunicacions i les capacitats tècniques de la seua xarxa.

2. Igualment, els prestadors del servei de comunicacions electròniques han de garantir la possibilitat tècnica de transmetre imatge i so en condicions que permeten una interactivitat efectiva.

3. Per la seua banda, i amb l'objecte de garantir el manteniment del pluralisme informatiu i audiovisual, la Corporación de Radio y Televisión Española ha de garantir la cessió dels seus canals de ràdio i televisió als prestadors dels serveis de difusió de televisió per cable, per satèl·lit i per protocol d'internet (IPTV), sense contraprestació econòmica entre les parts. Així mateix, els titulars dels serveis de comunicació audiovisual d'àmbit estatal han de facilitar la cessió dels seus

canals principals de televisió en obert, després d'una negociació entre les parts per acordar i fixar la contraprestació econòmica.

4. Els prestadors del servei de comunicació electrònica poden ser-ho també de comunicacions audiovisuals, i estan sotmesos a aquesta llei com a prestadors d'aquest servei".

D'altra banda, el Reial decret 920/2006, de 28 de juliol, pel qual s'aprovà el Reglament general de prestació de servei de difusió de ràdio i televisió per cable, tenia per objecte establir les condicions bàsiques per a la prestació dels serveis de difusió de ràdio i televisió per cable, en règim de lliure competència, i possibilitar la liberalització efectiva del servei de radiodifusió per cable. Aquesta norma continua vigent en tot allò que no és contrari a la Llei 7/2010. Amb tot, avui en dia, el principal contingut de la difusió per cable l'ocupa la televisió, mentre que l'oferta de ràdio sol centrar-se en canals de format musical i escassa audiència.

El règim jurídic de la radiodifusió sonora per satèl·lit és molt semblant al que regeix per al cable, ja que aquest servei es presta en règim de lliure competència des de la Llei 37/1995, de telecomunicacions per satèl·lit, que incloïa inicialment la televisió i altres modalitats de telecomunicacions. La Llei 11/1998, general de telecomunicacions, la va derogar en part: «llevat del que disposa per al règim del servei de difusió de televisió». Amb posterioritat, la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, derogava la Llei de 1998. I, així mateix, la Llei 7/2010 va derogar la Llei 37/2005, de telecomunicacions per satèl·lit. Per tant, a hores d'ara, el règim jurídic de les emissions de radiodifusió sonora per satèl·lit s'ha d'ajustar al que estableix la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, i de manera específica al que prescriu l'article 31 que hem reproduït en els paràgrafs precedents, així com al Reial decret 136/1997, pel qual s'aprova el Reglament tècnic i de prestació de servei de telecomunicacions per satèl·lit, en tot allò que no s'opose a aquesta llei.

Pel que fa a les emissions de radiodifusió sonora a través d'internet, amb una audiència que cada dia és molt més gran que les altres dues modalitats, cal apuntar que fins al 2010 no hi havia cap regulació específica sobre les emissions de radiodifusió sonora. En l'actualitat, aquest tipus d'emissions a través d'internet es poden incloure en el marc definit per l'article 2.2 de la Llei 7/2010 com a serveis de comunicació audiovisual, si les presten els mateixos operadors i amb els mateixos continguts que ofereixen a través de les ones o el cable, tot i que s'ha de considerar com un altre servei de valor afegit. D'altra banda, tampoc no sembla que s'hagen d'excloure del que marca l'article 3.2.c), tenint en compte l'oferta i els continguts d'aquestes pàgines web dels mateixos operadors de televisió que operen en altres àmbits. Així mateix, els és aplicable, en termes generals, el que ja hem comentat per a la radiodifusió sonora en aquest capítol, i especialment el que disposa l'article 31 respecte a l'explotació de xarxes de comunicació electrònica i serveis de comunicació audiovisual, entre els quals es ressenyen expressament els protocols d'internet.

TEMA VII. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA RADIODIFUSIÓ PRIVADA

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA RADIODIFUSIÓ

- 1.1 La radiodifusió com a servei d'interès general.
- 1.2 La prestació de servei de radiodifusió.
- 1.3 Les societats prestatàries del servei de radiodifusió.
- 1.4 Les prescripcions tècniques i àmbit de cobertura.

2. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA DE LES ONES MITJANA (OM), CURTA I LLARGA

3. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA D'ONES MÈTRIQUES AMB MODULACIÓ DE FREQUÈNCIA (FM)

4. LA RADIODIFUSIÓ DIGITAL

5. ELS PRESTADORS DE RADIODIFUSIÓ A TRAVÉS DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ ELECTRÒNICA (CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET)

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL I ESTRUCTURA DE LA RADIODIFUSIÓ

En els primers capítols d'aquesta assignatura hem estudiat com es va estructurar i quin era el règim jurídic de la radiodifusió durant el règim de Franco. De fet, el decret que va aprovar el darrer Pla tècnic de la radiodifusió de l'esmentat període, en el qual coexistien quatre grups d'emissores: les de propietat estatal, les de el Movimiento, les de l'Església catòlica i algunes emissores privades, entre les quals les que estaven regulades pel Decret de 1965 -que va establir un sistema provisional d'autoritacions per a la freqüència modulada-, configurava un panorama radiofònic en què l'assignació de les freqüències, al marge de la distribució internacional i atesa l'escassa existència de emissores independents, feia presagiar una notable transformació de la radiodifusió en acabar la Dictadura i iniciar-se la transició a un règim democràtic.

Aquest panorama feia evident que el canvi de règim suposaria una profunda modificació de la radiodifusió espanyola, tant pel que fa a la seua estructura i règim jurídic com als continguts de les emissions. Aquesta transformació es va iniciar el 1978 amb el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora i va continuar amb les regulacions específiques per a l'ona mitjana, la freqüència modulada i la radiodifusió municipal, i ja a la fi de segle XX i principi de la XXI amb la regulació del trànsit cap a la radiodifusió digital i la regulació de la radiodifusió per cable.

Així, en aquest capítol, i tenint en compte que ja hem analitzat en capítols precedents el model espanyol dels mitjans de comunicació social i l'organització i règim jurídic de la ràdio i televisió pública, ens centrarem ara a analitzar el règim jurídic específic de la radiodifusió, en el qual es combina la seua funció de servei d'interès general amb les diferents bandes de freqüència i molts altres aspectes com és ara la propietat dels mitjans, els àmbits de cobertura i els sistemes de difusió (analògica en ona curta, llarga, mitjana i freqüència modulada, digital o cable) que en conjunt ens permetran conèixer el règim jurídic aplicable a cada tipus d'emissora.

Ara be, abans de res, des d'aquesta perspectiva general, i pel que fa al règim jurídic general de la radiodifusió a Espanya, és necessari distingir quatre vessants: la caracterització de la radiodifusió com a servei d'interès general, els prestadors d'aquest servei, la regulació tècnica referida a la infraestructura i suports tècnics, la distribució de bandes i freqüències i, finalment, la regulació sobre el contingut de les emissions.

1.1 LA RADIODIFUSIÓ COM A SERVEI D'INTERÈS GENERAL

Amb la reserva per al monopoli públic dels serveis de «radiotelegrafia, cable i telefonia ... i els similars inventats o per inventar», que es va fer en la primera llei que va regular la telegrafia, de 1907, es va configurar una concepció pública d'aquests serveis, que després es va ratificar de manera específica per a la radiodifusió amb el Reial decret de 1923 i les successives disposicions, especialment la Llei de 1934 que configurava la radiodifusió com un «servei públic», i que s'ha mantingut fins a l'any 2010, com ja s'ha analitzat en pàgines precedents. De fet, el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora de 1978, que uns mesos abans d'aprovar-se la Constitució va establir les bases sobre les quals s'havia de regir la radiodifusió després del règim de Franco,

recollia com a primer enunciat dels seus continguts: «El servei públic de radiodifusió... », i fixava aquest caràcter per a cadascuna de les bandes de freqüència, encara que després de cadascuna d'aquestes ones es detallava a qui es reserva o qui pot exercir aquest «servei públic».

L'art. 128.2 de la Constitució de 1978, així mateix, preveu la possibilitat de reservar al sector públic, mitjançant llei, uns determinats recursos o serveis essencials quan així ho exigisca l'interès general. I, l'Estatut de la ràdio i televisió de 1980, en l'art. 1.2, va establir que «la radiodifusió i la televisió amb serveis públics essencials la titularitat correspon a l'Estat»; i ratifica aquest caràcter de servei públic i en defineix la radiodifusió en l'art. 1.3 com: «la producció i difusió de sons mitjançant emissions radioelèctriques a través d'ones o mitjançant cables, destinades mediatament i immediatament al públic en general o bé a un sector d'aquest, amb fins polítics, religiosos, culturals, educatius, artístics, informatius, comercials, d'esbarjo o publicitaris».

Aquesta consideració de la radiodifusió com a servei públic es va ratificar en la Llei d'ordenació de les telecomunicacions de 1987, i en la Llei 11/1991, de 8 d'abril, d'organització i control de les emissores municipals de ràdio, i es va seguir mantenint en la Llei general de telecomunicacions de 1998 que deroga l'anterior llei, llevat dels articles relatius als serveis de difusió de ràdio i televisió. També la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, que deroga i substitueix la Llei de 1998, manté vigents els arts. 26, 36 i la disposició addicional sisena, pel que fa a la radiodifusió, encara que no faci una menció expressa. Així mateix, en el Reial Decret 964/2006, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència, en el seu preàmbul, s'apela expressament a la vigència de l'article 26 de la Llei 31/1987, a més de concretar-se en el seu articulat qui pot prestar la gestió directa o indirecta d'aquest servei.

La caracterització de servei públic comportà unes regles específiques que s'havien de complir per a la gestió del servei de radiodifusió que, en termes generals, i segons que estableixen els articles 2 a 5 del Pla tècnic nacional de ràdio difusió sonora, i posteriorment l'article 26 de la Llei d'ordenació de les telecomunicacions, atribueix a l'Estat de manera exclusiva l'explotació dels serveis d'ona curta i d'ona llarga; mentre que permet l'explotació «en concurrència» per la mateixa Administració, en gestió directa, i pels particulars, en gestió indirecta, a partir d'una concessió administrativa, de les emissions d'ona mitjana i de freqüència modulada.

Amb la incorporació de la tecnologia digital, la radiodifusió va seguir mantenint aquest caràcter. Així, la Llei 66/1997 estableix, en l'art. 44, el règim jurídic de la radiodifusió sonora digital; a més de permetre que aquests serveis puguin ser explotats en xarxes de freqüència única o de multifreqüència, d'àmbit nacional, autonòmic i local, determina que la seua explotació requereix el corresponent títol habilitant (art. 44.2) lligat a la consideració de servei públic. Amb aquest caràcter es configura el RD 1287/1999, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora digital terrestre, i roman, uns anys més tard, en el Real Decret 776/2006.

D'altra banda, per a la radiodifusió per cable, la disposició addicional desena de la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, va establir un règim de lliure competència per a aquests serveis, cosa que obria una nova possibilitat per a la prestació d'aquest servei que ja no requeria una adjudicació per gestió directa o una concessió. Aquesta possibilitat es va desenvolupar en el Reial Decret 920/2006, de 28 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament general de prestació de servei de ràdio i televisió per cable.

Aquestes catalogacions i bases normatives de la radiodifusió van patir una profunda transformació amb la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, que deroga la Llei

4/1980, de 10 de gener, de l'Estatut de la ràdio i la televisió; la Llei 31/1987, de 18 de desembre, d'ordenació de les telecomunicacions; la Llei 11/1991, de 8 d'abril, d'organització i control de les emissores municipals de ràdio; la disposició addicional quaranta-quatrena de la Llei 66/1997, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social; o la disposició addicional desena i les transitòries sisena, vuitena i desena de la Llei 32/2003, de 3 de novembre, general de telecomunicacions.

En aquesta la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, s'aborda la regulació de la radiodifusió des d'una perspectiva general, com a servei de comunicació audiovisual, i se la cataloga des d'aquesta mateixa perspectiva. Per això, l'article 2.2, en definir les modalitats del servei de comunicació audiovisual, hi inclou: "d) El servei de comunicació audiovisual radiofònica, que es presta per a l'audició simultània de programes i continguts a partir d'un horari de programació; e) Els serveis de comunicació audiovisual radiofònica a petició, que es presta per a l'audició de programes i continguts en el moment elegit per l'oient i a la seua pròpia petició a partir d'un catàleg de programes seleccionat pel prestador del servei de comunicació; f) El servei de comunicació audiovisual radiofònica en mobilitat o «ràdio en mobilitat», que es presta per a l'audició de programes i continguts en un dispositiu mòbil".

Així, dins de la radiodifusió, distingeix els serveis de caràcter general que es presten en obert dels que es presten a petició (de pagament) o dels que es poden captar per un telèfon mòbil (en mobilitat). D'altra banda, l'apartat 6 del referit article 2 defineix el programa de ràdio com un "conjunt de continguts sonors que forma un element unitari dins de l'horari de programació d'un canal o un catàleg de programes"; l'apartat 8 defineix el canal com un "conjunt de programes de televisió o de ràdio organitzats dins d'un horari de programació que no pot ser alterat pel públic"; i l'apartat 10 defineix la cadena radiofònica com un "conjunt d'emissions simultànies de ràdio organitzades dins d'un horari de programació que no pot ser alterat pel públic".

Basant-se en aquestes bases, l'article 22.1 cataloga el servei de comunicació audiovisual radiofònic com a "servei d'interès general" i l'associa a l'exercici del dret a la lliure expressió d'idees, del dret a comunicar i rebre informació, del dret a la participació en la vida política i social i del dret a la llibertat d'empresa i dins del foment de la igualtat, la pluralitat i els valors democràtics. És, per tant, un servei d'interès general que en el seu exercici ha de portar aparellats bona part dels drets i llibertats constitucionals que tenen una projecció directa en els mitjans de comunicació. Fins i tot, considerem que aquests mandats lligats a la seua catalogació com a servei d'interès general els hem de interpretar juntament amb els principis que recull, amb caràcter general per a la comunicació audiovisual, l'article 4 d'aquesta Llei 7/2010, encara que analitzarem aquest aspecte en els altres apartats quan comentarem la regulació sobre continguts.

D'altra banda, també hem d'apuntar que es mantenen vigents totes les disposicions de desplegament que havien conformat l'actual panorama radiofònic des de 1978, sempre que no s'oposen al que estableix la Llei general de comunicació audiovisual. I, fins i tot, bona part del que estableixen els articles 26 i 36 i la disposició addicional sisena de la Llei 11/1998, en allò que no s'oposa a la Llei 7/2010.

Amb tot això es configura el règim jurídic de la radiodifusió amb la nova catalogació com a servei d'interès general per a les emissions de radiodifusió privada i tot el que això comporta en la configuració i activitat de les societats prestatàries, així com en determinats aspectes sobre els

principis generals que han de regir la prestació de servei de comunicació audiovisual radiofònica. Tanmateix, com després analitzarem, es manté l'actual configuració de les emissions analògiques (ona curta, ona llarga, ona mitjana i freqüència modulada) i digitals (àmbit estatal, autonòmic i local), cable, satèl·lit i internet.

1.2 LA PRESTACIÓ DEL SERVEI DE RADIODIFUSIÓ

Per poder prestar aquest servei d'interès general a través de la comunicació audiovisual radiofònica, la Llei general de comunicació audiovisual n'estableix dues vies pel que fa al sistema de difusió del senyal pel qual els operadors privats poden accedir a prestar aquest servei.

Així, quan aquestes emissions es realitzen a través de cable o satèl·lit requereixen només una comunicació prèvia fefaent davant l'autoritat audiovisual competent de l'àmbit de difusió on hagen d'emetre.

Mentre que, quan aquests serveis es difonguen mitjançant ones hertzianes terrestres, necessiten llicència prèvia atorgada mitjançant un concurs convocat per l'autoritat audiovisual competent. En aquest cas, per a les emissions de cobertura estatal, la competència per a l'atorgament de les llicències, incloses les de radiodifusió digital terrestre i ona mitjana, correspon al Govern, sense perjudici de la participació de les comunitats autònomes. I en els àmbits territorials de les comunitats autònomes, a les autoritats autonòmiques.

El procediment per regular de comunicació fefaent prèvia l'ha de fixar el Govern o les comunitats autònomes, en el marc del seu respectiu àmbit competencial. Ara bé, aquesta comunicació prèvia no produeix cap efecte: "a) Quan la realitzi qui, havent efectuat ja una comunicació prèvia, o obtingut una llicència prèvia per a qualsevol àmbit de cobertura, haja estat sancionat amb la privació dels seus efectes o amb la seua revocació en els dos anys anteriors mitjançant resolució administrativa ferma; b) Quan l'efectuen qui, havent prestat serveis audiovisuals en un altre estat membre de l'Espai Econòmic Europeu, haja vist prohibides les seues activitats durant els dos últims anys per atemptar contra els principis i valors del Conveni Europeu de Drets Humans o allò que disposa la normativa europea en matèria de protecció de menors" (article 23.2 de la Llei 7/2010). També l'article 26.2 repeteix que no produeix cap efecte la comunicació prèvia per a la prestació d'un servei de comunicació audiovisual que haja estat presentada per una persona física o jurídica que es trobe en les dues circumstàncies que hem citat; a més, s'amplia a les comunicacions que presenten aquelles persones incloses en alguna de les prohibicions per contractar que preveu l'article 49 de la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic.

Amb bastant més amplitud detalla l'esmentada Llei el règim jurídic a què s'han d'ajustar les llicències audiovisuals. Així, per a la adjudicació, s'ha de convocar el corresponent concurs, que s'ha de regir pel que disposen la mateixa Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, i la Llei 33/2003, de 3 de novembre, del patrimoni de les administracions públiques, així com tot allò que puguen determinar, en els seus respectius àmbits de competències, les normatives de desplegament de les comunitats autònomes.

En l'esmentat concurs s'han d'oferir de manera simultània totes les llicències de radiodifusió sense adjudicar que siguin de la mateixa naturalesa i idèntic àmbit de cobertura, i han de tenir la confirmació prèvia que hi ha suficient espai radioelèctric davant l'autoritat audiovisual competent. No obstant això, quan per algun motiu haja quedat alliberada una única llicència, l'administració competent també ha de convocar el concurs per a la seua adjudicació en un termini màxim de tres mesos.

Una altra obligació que inclou l'article 27 d'aquesta Llei 7/2010 és la fixació d'uns terminis per realitzar els concursos i evitar retards injustificats o contraris a la transparència i pràctiques democràtiques. Així, s'obliga que, transcorreguts com a màxim sis mesos des que s'haja planificat una reserva de domini públic radioelèctric sense que l'administració competent n'haja sol·licitat l'afectació al servei públic de difusió de ràdio, o haja determinat la seua destinació a un servei de comunicació d'interès general, qualsevol persona interessada pot proposar de convocar el corresponent concurs. I que, si transcorreguts dotze mesos des que s'haja planificat una reserva de domini públic radioelèctric sense que l'administració competent n'haja sol·licitat l'afectació al servei públic de difusió de ràdio i televisió, o convocat el corresponent concurs, i sense que cap persona interessada haja instat aquesta convocatòria, la reserva decau i s'ha d'excloure automàticament aquesta freqüència de la planificació radioelèctrica. Així mateix, s'obliga que l'òrgan competent convoque, en un termini màxim de tres mesos després del venciment de la llicència, el corresponent concurs per a l'adjudicació de les llicències d'idèntica naturalesa que hagen quedat vacants. Passats els tres mesos, qualsevol persona interessada està legitimat per instar la convocatòria de dit concurs.

En les convocatòries dels concursos cal especificar per a cada llicència les condicions de prestació de servei, en particular: l'àmbit de cobertura territorial de l'emissió, les freqüències i, si s'escau, les altres particularitats que puga fixar l'autoritat competent per atorgar la concessió, per raó del seu àmbit competencial.

L'adjudicació d'una llicència comporta la concessió d'ús privatiu de domini públic radioelèctric de conformitat amb la planificació i les condicions establertes en el concurs corresponent. L'explotació d'aquests canals han de respectar les condicions que estableix la llicència.

També, l'article 22.5 reconeix el dret dels prestadors del servei de comunicació radiofònica a emetre part de la seua programació en cadena. Així, estableix aquesta possibilitat quan un mateix prestador haja obtingut llicències en diversos àmbits territorials o haja arribat a acords amb altres titulars de llicències en una o diverses comunitats autònomes, sense perjudici de les obligacions legals o concessionals a què puguin estar subjectes i els altres requisits que comentarem en propers apartats. Això, però, cal comunicar-ho a l'autoritat audiovisual competent i cal inscriure aquesta decisió en el registre estatal de prestadors del servei de comunicació audiovisual.

Com a requisits per ser titular d'una llicència de comunicació audiovisual radiofònica, a més de la domiciliació a Espanya a efectes de notificacions, la Llei 7/2010 exigeix a les persones físiques tenir la nacionalitat d'un estat membre de l'Espai Econòmic Europeu o de qualsevol estat que, d'acord amb la seua normativa interna, reconega aquest dret als ciutadans espanyols. A les persones jurídiques també se'ls exigeix: tenir establert el seu domicili social en un estat membre de l'Espai Econòmic Europeu o a qualsevol estat que, d'acord amb la seua normativa interna, reconega aquest dret a les empreses espanyoles; que la participació en el seu capital social de persones físiques o jurídiques nacionals de països que no siguin membres de l'Espai Econòmic Europeu complisca el principi de reciprocitat i que no supere directament o indirectament el

25% del capital social; i que el total de les participacions en una mateixa persona jurídica de diverses persones físiques o jurídiques de nacionals de països que no siguen membres de l'Espai Econòmic Europeu siga inferior al 50% del capital social.

D'altra banda, com s'esdevé amb la comunicació prèvia, es limita la possibilitat d'accedir a aquestes llicències a aquelles persones físiques o jurídiques que: a) Havent estat titulars d'una llicència o efectuat una comunicació prèvia per a qualsevol àmbit de cobertura, hagen estat sancionades amb la seua revocació o amb la privació dels seus efectes en els dos últims anys anteriors a la sol·licitud mitjançant resolució administrativa ferma; b) Es troben en la situació descrita en l'apartat precedent, tinguen una participació significativa o, si s'escau, de control directe o indirecte de la societat; c) Hagen vist prohibides les seues activitats durant els dos últims anys per atemptar contra els principis i valors del Conveni Europeu de Drets Humans o allò que disposa en matèria de protecció de menors la normativa europea i espanyola en qualsevol altre estat membre de l'Espai Econòmic Europeu; d) Estiguen sotmeses a alguna de les prohibicions per contractar que preveu l'article 49 de la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic.

La durada de les llicències audiovisuals es fixa en un termini de 15 anys, davant dels deu que preveia la regulació anterior al 2010, i, d'acord amb el que estableix l'article 30.1, s'extingeix per finalització del termini per al qual va ser atorgada, sense que n'hi haja hagut renovació, per extinció de la personalitat jurídica del seu titular, excepte en els supòsits de fusions o concentracions empresarials, per mort o incapacitat sobrevinguda de titular, per la seua revocació, per renúncia del seu titular o per no haver pagat les taxes que graven la prestació de servei de comunicació audiovisual.

Així mateix, l'article 28 preveu que les successives renovacions de les llicències són automàtiques, i pel mateix termini estipulat inicialment per al seu gaudi, sempre que: "a) Es complisquen les mateixes condicions exigides que per ser-ne titular i s'hagen complert les condicions establertes per a la prestació de servei; b) No hi haja obstacles tècnics sobrevinguts i insalvables en relació amb l'espectre de les llicències afectades; c) El titular del servei es trobe al corrent en el pagament de les taxes per la reserva del domini públic radioelèctric, i de les previstes en aquesta Llei".

Tot i amb això, aquest mateix article preveu una altra innovació en aquestes renovacions que sembla coherent per tal de fomentar el pluralisme del mercat audiovisual, però que en la seua aplicació, sobretot en àmbits autonòmics en què les renovacions encara depenen d'algun organisme dependent del poder polític, pot distorsionar el pretès efecte i esdevenir un element de pressió sobre els operadors, atès que la renovació automàtica de la llicència que hem comentat no té lloc i s'ha de procedir a la seua adjudicació en règim de lliure concurrència en el cas que concórreguen els requisits següents: "a) Que l'espectre radioelèctric estiga esgotat; b) Que hi haja un tercer o tercers que pretenguen la concessió de la llicència, sempre que l'hagen sol·licitada dins d'un termini d'antelació almenys de 24 mesos respecte de la data de venciment; c) Que el sol·licitant o els sol·licitants complisquen els mateixos requisits que van ser tinguts en compte per a l'obtenció de la llicència per part de l'adjudicatari o adjudicatari". En aquests casos, el concurs per a l'adjudicació de la llicència en règim de concurrència s'ha de resoldre en el termini màxim de sis mesos, i les bases de la convocatòria han d'incloure l'experiència dels concurrents, la seua solvència i els mitjans de què disposen per a l'explotació de la llicència, com a criteris que han de ser tinguts en compte en l'adjudicació. Sens dubte, aquesta possibilitat de pugnar per una determinada llicència que està operant en una freqüència determinada i amb

un determinat indicatiu, pot donar peu a efectes no pretesos amb el redactat de la llei i comportar una interferència política.

Finalment, hem d'apuntar que, d'acord amb el que ja passava abans en l'àmbit de la radiodifusió, però que estava prohibit per a la televisió, es poden realitzar certs negocis jurídics amb les llicències de comunicació audiovisual, com és ara la venda o l'arrendament de les llicències, encara que requereixen l'autorització prèvia de l'autoritat audiovisual competent, que només la pot denegar quan el sol·licitant no complisca les condicions legalment establertes per a la seua obtenció, no pague les taxes o no se subroge en les obligacions de l'anterior titular.

Aquestes transmissions, però, com es detalla en l'article 29.2, estan subjectes, a més, a les següents condicions: "a) Per a la realització de tots dos negocis jurídics han d'haver transcorregut almenys dos anys des de l'adjudicació inicial de la llicència. b) Quan es duguen a terme amb persones físiques o jurídiques nacionals de països que no siguen membres de l'Espai Econòmic Europeu estan sotmesos al principi de reciprocitat i al pagament de la taxa establerta legalment. Atès el que disposen els tractats i convenis internacionals de què Espanya és part, i amb l'informe previ de l'autoritat audiovisual competent, el Consell de Ministres o l'òrgan competent de la comunitat autònoma poden autoritzar excepcionalment i per raons d'interès general una operació quan aquest principi no siga satisfet. c) Quan la llicència comporte l'adjudicació d'un múltiplex complet o de dos o més canals, no es pot arrendar més del 50% de la capacitat de la llicència. L'arrendament ha de respectar les previsions de l'article 24.3 referides a l'ocupació de l'espectre radioelèctric del múltiplex i a l'explotació de canals amb continguts totalment o parcialment de pagament. En tots els casos, només es pot autoritzar l'arrendament de canals si l'arrendatari acredita prèviament el compliment de totes les condicions legalment establertes per a l'obtenció de la llicència. d) En tot cas, està prohibit el subarrendament. e) Al compliment de l'oferta mitjançant la qual es va obtenir l'adjudicació de la llicència". En altres paraules més senzilles, cal esperar dos anys per poder vendre la totalitat de la llicència o poder arrendar-ne la meitat, i complir les mateixes condicions per les quals va ser adjudicada la llicència.

1.3 LES SOCIETATS PRESTADORES DEL SERVEI DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL DE RADIODIFUSIÓ

Si volem aprofundir en el règim jurídic de la radiodifusió, a més de totes les qüestions relatives als requisits i limitacions per ser titular d'una llicència o per poder gaudir de l'autorització per emetre, que ja hem comentat en l'apartat precedent, i en una línia molt semblant a la que ja hem exposat per a la televisió -molts conceptes els repetirem-, hem d'apuntar que l'article 2.1 de la Llei general de comunicació audiovisual defineix la figura del prestador del servei de comunicació audiovisual com "la persona física o jurídica que té el control efectiu, això és, la direcció editorial, sobre la selecció dels programes i continguts i la seua organització en un canal o en un catàleg de programes". L'arrendatari d'una llicència de comunicació audiovisual també té la consideració de prestador de servei. És, per tant, una definició molt genèrica que no pressuposa ni planteja cap requisit, llevat de ser persona física o jurídica, titular o arrendatari, i controlar la societat per decidir sobre la seua organització, línia editorial i continguts de la programació.

En les prescripcions de l'articulat, quan es passa de les definicions als mandats, la primera característica que cal destacar és el reconeixement exprés que es fa de la llibertat i el dret que tenen els prestadors del servei de comunicació audiovisual de fixar la direcció editorial mitjançant la selecció dels continguts i la determinació dels horaris, així com el dret a organitzar els continguts a través d'un canal o d'un catàleg de programes, encara que sempre en el marc de les obligacions que, com a servei d'interès general, són inherents a la comunicació audiovisual i al que preveu la normativa en matèria audiovisual (article 10).

Més difícil resulta detallar les diferents modalitats per les quals es pot prestar aquest servei, tot i que en nombrosos articles es fa referència a la radiodifusió digital i analògica -article 22, 37-, a l'ona mitjana -article 22-, sobretot en la disposició transitòria segona que reconeix els drets i els títols atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei per a la gestió indirecta del servei públic de ràdio per ones hertzianes terrestres d'àmbit estatal, autonòmic o local; reconeix, per tant, totes les emissions en analògiques que es presten en ona curta, ona llarga, ona mitjana i freqüència modulada que, en cap moment declarades extingides, i fins i tot preveu la seua transformació en noves llicències per a la prestació de servei de comunicació audiovisual radiofònica amb una vigència de quinze anys. A més, es distingeixen els prestadors públics -als quals els articles 40 i següents marquen unes funcions, un control i un finançament específics- dels prestadors privats -als quals es refereixen, fonamentalment, els articles 22 i següents quan estableixen el règim bàsic dels prestadors del servei de comunicació audiovisual. La competència estatal o autonòmica en els diferents àmbits d'emissió territorials estatal, autonòmic o local -article 22.3 i 4. La possibilitat de la prestació de serveis de comunicació audiovisual comunitaris radiofònics sense ànim de lucre -article 32- o en mobilitat -article 34. La prestació a través de serveis de comunicació electrònica -article 11.

Així mateix, hem d'apuntar que l'article 33 de la Llei general de comunicació audiovisual estableix la inscripció d'aquests prestadors en un registre estatal o autonòmic de caràcter públic, segons que siga l'àmbit de cobertura de l'emissió. Per poder-ho fer, es crea el Registre estatal de prestadors de serveis de comunicació audiovisual, dependent del Consell Estatal de Mitjans Audiovisuals -en l'actualitat la Comissió Nacional de Mercats i Competència CNMC. Aquesta mateixa obligació és aplicable a les comunitats autònomes, d'acord amb el seu àmbit competencial i al desplegament legislatiu en aquesta matèria. Així mateix, les autoritats audiovisuals competents de l'Estat i de les comunitats autònomes han d'articular una via que assegure la necessària coordinació entre el registre estatal i els registres autonòmics i facilite l'accés per mitjans telemàtics al conjunt de dades que hi ha, en aquests, a fi de dotar d'una major nivell transparència al sector.

En aquests registres, també s'hi han d'inscriure els titulars de participacions significatives en els prestadors del servei de comunicació audiovisual, amb detall del seu percentatge de capital -s'entén com a participació significativa la que represente, directament o indirectament: el 5% del capital social o el 30 % dels drets de vot, i fins i tot un percentatge inferior si permet designar en els 24 mesos següents a l'adquisició un nombre de consellers que representen més de la meitat dels membres de l'òrgan d'administració de la societat. Tot plegat s'ha d'entendre d'acord amb la legislació mercantil.

A més de totes les qüestions que s'han analitzat fins al moment sobre els prestadors del servei de radiodifusió sonora, hem d'apuntar que la Llei general de comunicació audiovisual preveu certs límits amb els qual es pretén evitar les concentracions en l'àmbit de la radiodifusió.

En aquest sentit, i en primer lloc, cal recordar que les limitacions a la concentració en la radiodifusió sonora ja estaven regulades per la disposició addicional sisena de la Llei 31/1987, d'ordenació de les telecomunicacions, que va ser modificada per la Llei 10/2005, en el sentit de prohibir que una mateixa persona física o jurídica poguera controlar, directament o indirectament, per a la mateixa tecnologia de difusió, més del 50 per cent de les concessions administratives del servei de radiodifusió sonora terrestre que coincidiren substancialment en el seu àmbit territorial de cobertura, i que tampoc no permetia controlar més de cinc concessions en un mateix àmbit de cobertura. En el cas d'una mateixa comunitat autònoma, cap persona física o jurídica no podia controlar més del 40 per cent de les concessions existents en els àmbits en què només hi haguera una concessió. Ara bé, és obligat comentar que aquestes prescripcions es referien només a la radiodifusió que s'emetia a través de concessió administrativa, o siga, a través de repetidors terrestres, de manera que en quedaven excloses les emissions de radiodifusió per cable i per satèl·lit, que estaven sotmeses a un règim de lliure competència, tot i que requeriren l'obtenció d'autorització administrativa per operar en el mercat.

La Llei 7/2010, a més de derogar expressament les dues lleis esmentades, dedica l'article 37 al pluralisme en el mercat audiovisual radiofònic. En aquest sentit, en primer lloc, preveu que una mateixa persona física o jurídica no pugui controlar, directament o indirectament, més del 40 per cent de les llicències administratives del servei de radiodifusió sonora terrestre que coincidisquen substancialment en el seu àmbit de cobertura i, com a màxim, cinc de les llicències en un mateix àmbit de cobertura.

A més, estableix unes altres limitacions en els àmbits estatal i autonòmic. Així, d'una banda, prohibeix que una mateixa persona física o jurídica pugui controlar directament o indirectament més d'un terç del conjunt de les llicències del servei de radiodifusió sonora terrestre amb cobertura total o parcial en el conjunt del territori de l'Estat. I, de l'altra, estableix que en una mateixa comunitat autònoma cap persona física o jurídica no pugui controlar més del 40 per cent de les llicències existents en àmbits en què només tinga cobertura una única llicència.

Per computar aquests percentatges no s'han de considerar les emissores de radiodifusió sonores gestionades directament per entitats públiques i s'apliquen independentment de les llicències per a l'emissió amb tecnologia digital i de les llicències per a l'emissió en tecnologia analògica. Per a aquestes últimes, però, pot resultar difícil unificar el còmput de l'ona mitjana i la freqüència modulada, atès el diferent àmbit territorial de difusió de cadascuna d'elles.

També hem de ressenyar que, a més d'aquests preceptes, s'ha de tenir en compte tota la normativa general sobre la lliure competència, o les limitacions a les concentracions i posicions dominants, especialment la Llei 15/2007, de 3 de juliol, de defensa de la competència, segons el que disposa el capítol II, del títol I d'aquesta llei, i el Reial decret 261/2008, de 22 de febrer, que aprova el Reglament de defensa de la competència.

Un altre vessant que hem d'apuntar del règim jurídic dels prestadors del servei de radiodifusió, des d'aquesta perspectiva general, és la relativa l'acte mateix d'emetre i al contingut d'aquestes emissions. Al respecte, cal tenir en compte nombroses disposicions, partint del que estableix l'art. 20 de la Constitució espanyola sobre les llibertats i drets d'expressió i informació i passant per nombroses lleis orgàniques (Llei de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, Llei de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, Llei de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, Llei per a la igualtat efectiva de dones i homes, Llei de protecció del menor, etc.), lleis ordinàries (Llei per la qual es

regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient, Llei sobre secrets oficials, etc.) o altres normes (reglaments d'accés als documents de la Comunitat Europea, Reial decret de serveis d'informació administrativa, atenció al ciutadà, etc.) que conformen un marc jurídic molt ampli que cal tenir en compte. Hi hem d'afegir tota la normativa sobre publicitat (Llei general de publicitat, etc.), o publicitat electoral (Llei orgànica de règim electoral general, Llei orgànica de publicitat electoral en emissores municipals de radiodifusió sonora, etc.). Però, sobretot, a partir de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, amb la regulació dels drets del públic o de determinats col·lectius, i fins i tot amb el dret dels prestadors del servei de comunicació audiovisual radiofònica a realitzar comunicacions comercials d'acord amb els termes que es concreten en aquesta llei, que també estableix un conjunt de pautes a què s'ha d'ajustar la radiodifusió en l'emissió dels seus continguts. Tanmateix, aquesta qüestió, de la qual ja hem tractat alguns aspectes en temes precedents, l'analzarem profusament en els tres últims capítols d'aquesta assignatura dedicats als drets del públic, a la programació i a la publicitat.

Finalment, en aquest recorregut per les obligacions de les societats prestatàries de radiodifusió, cal ressenyar que el títol VI de la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, estableix un règim sancionador bàsic. L'exercici d'aquesta potestat sancionadora correspon a la Comissió Nacional de Mercats i Competència, o als òrgans competents de les comunitats autònomes - article 56. Els tipus de sancions que es poden imposar als prestadors d'aquest servei s'articulen d'acord amb l'esquema clàssic, que classifica les infraccions en molt greus, greus i lleus, a les quals es correspon una escala gradual de sancions o la revocació de la llicència o autorització per emetre -articles 57 a l'60. Ometem en aquest lloc la relació d'infraccions i sancions tipificades que, en línies generals, són raonables i ajustades al que preveu el conjunt de la Llei 7/2010.

1.4 LES PRESCRIPCIONS TÈCNIQUES I ÀMBIT DE COBERTURA

La regulació de la radiodifusió des del seu vessant tècnic, tant pel que fa a les infraestructures i suports tècnics com a la distribució ordenada de bandes i freqüències de l'espectre radiofònic, és un altre dels aspectes que s'ha d'abordar en analitzar el règim jurídic de la radiodifusió.

En primer lloc, cal tenir en compte que per aprovar qualsevol pla tècnic d'acord es necessari adequar-se a la distribució internacional de les freqüències de l'espectre radioelèctric per zones i països, acordat en les conferències organitzades al respecte per la Unió Internacional de Telecomunicacions. Precisament, Espanya, que no havia assistit a la distribució de freqüències per a la radiodifusió sonora en ones mitjanes i llargues celebrada a Copenhaguen el 1948, sí que va participar en la nova distribució efectuada a la Conferència de Ginebra el 1975, l'entrada en vigor de la qual es va fixar per al 1978, i ha seguit participant en les conferències que s'han celebrat amb posterioritat. Com a conseqüència, ha ajustat les seues freqüències a aquestes distribucions.

A més, en el pla normatiu espanyol, les competències sobre el règim general de distribució de freqüències, i en especial les relatives a la radiodifusió, d'acord amb el que estableix l'art. 149.1, punts 21 i 27, de la Constitució espanyola, corresponen a l'Estat. De fet, l'Estatut de la radio i la televisió (Llei 4/1980) ja disposava en l'art. 2.4 que «l'atribució de freqüències l'ha d'efectuar el

Govern en aplicació dels acords i convenis internacionals i de les resolucions o directrius dels organismes internacionals que vinculen l'Estat espanyol», en uns termes molt semblants als que, amb més detall, concretava l'art. 26 de la LOT (Llei 31/1987); i més tard, l'art. 43 de la LGT (Llei 32/2003), sobre l'administració, la gestió, la planificació i el control de l'espectre de freqüències radioelèctriques que atribueix a l'Estat, entre altres funcions: l'elaboració i aprovació dels plans generals d'utilització; l'establiment de les condicions per a l'atorgament del dret al seu ús; l'atribució d'aquest dret i la comprovació tècnica de les emissions radioelèctriques, el control, la inspecció, la detecció, la localització, la identificació i l'eliminació d'interferències perjudicials, etc. Per poder-ho aconseguir, correspon al Govern estatal la facultat de desenvolupar reglamentàriament les condicions de gestió del domini públic radioelèctric, l'elaboració dels plans d'utilització i els procediments d'atorgament dels drets d'ús d'aquest domini, bé mitjançant autorització administrativa, concessió demanial o afectació d'ús.

Partint de tot això, el Govern ha anat aprovant els diversos plans tècnics nacionals de radiodifusió. Aquests plans constitueixen l'instrument normatiu capital per a l'ordenació de les qüestions tècniques de la radiodifusió en establir -segons l'ordenació internacional- els quadres generals de reserves de freqüències i potències sobre les quals ha d'operar el sector; així com les prescripcions i característiques tècniques d'accés a aquesta activitat.

Entre aquests plans, el Pla tècnic de radiodifusió sonora de 1978, adoptat a partir de les majors possibilitats de cobertura després de la distribució de la Conferència de Ginebra de 1975, va voler esdevenir el punt de referència per al desenvolupament de la radiodifusió en l'etapa democràtica, i així va establir en les bandes, internacionalment assignades, per a aquesta finalitat, les freqüències i potències per a les ones llargues (quilomètriques), mitjanes (hectomètriques), curtes (decamètriques) i les ones mètriques amb modulació de freqüència (FM) (art. 1). Tanmateix, tot i establir el quadre efectiu d'explotació de la radiodifusió en ona llarga (art. 2), ona mitjana (art. 3) i ona curta (art. 4), no va fer el mateix amb la freqüència modulada (art. 5), per a la qual va mantenir la vigència de Decret de 1965 fins a l'elaboració d'un pla específic per a aquesta freqüència.

A més, aquest Pla de 1978, com hem comentat en pàgines precedents, fins i tot va marcar les línies generals del règim de prestació de servei per a cadascuna de les bandes que va distribuir, criteris que després van ser seguits per la LOT (Llei 31/1987), i va assignar l'explotació dels serveis de radiodifusió sonora en ona curta i llarga directament a l'Estat o els seus ens públics, i els serveis de radiodifusió en ona mitjana i freqüència modulada «en concurrència» a les administracions públiques i als particulars (art. 26). Amb tot, el que ara ens interessa és la configuració tècnica per a cadascuna de les bandes de freqüència.

Pel que fa a la banda d'ona llarga, el Pla esmentat concreta la reserva estatal a favor de RNE, a qui assigna dues freqüències i un nombre màxim de cinc estacions per difondre un programa de caràcter nacional, amb especial atenció a les necessitats de l'audiència de les àrees rurals (art. 2).

Pel que fa a l'ona curta, també atribueix a RNE la realització de les emissions destinades a l'exterior (art. 4), encara que no fixa el nombre de les estacions ni de les freqüències a utilitzar.

Per a la radiodifusió en ona mitjana (OM), el Pla de 1978 establia que l'administració estatal havia d'aprovar: els quadres de freqüències i llocs d'instal·lació dels transmissors i la seua potència, les normes de desplegament i els oportuns plec de condicions en què, en tot cas, havia de fer-se constar que qualsevol modificació de les característiques tècniques de les estacions i emissions (equips transmissors i sistemes radiants i d'enllaç, emplaçaments, potència, freqüència, horari de servei...) que no aprovara l'Administració podria motivar la caducitat de la concessió de l'emissora (art. 3). Així mateix, l'Ordre de 10 de novembre de 1978 aprovava els corresponents quadres de freqüències i potències i una altra Ordre, també del dia 10 de novembre del mateix any, detallava els requisits i els procediments per a l'obtenció de les concessions. Posteriorment, el RD 765/1993, que va aprovar el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mitjanes, modificava els quadres de freqüències i potències de les estacions d'ona mitjana, amb les consegüents característiques tècniques de les concessions que, amb la nova modificació i ampliació de freqüències feta el 2006, continuen sent vàlides en l'actualitat.

Pel que fa a la radiodifusió en ones mètriques amb modulació de freqüència (FM), el Pla de 1978 es va limitar a mantenir la situació vigent. Així, l'art. 5.1 establia que podien continuar emetent les estacions autoritzades que en aquells moments estaven operant en aquesta banda sempre que els seus titulars hagueren sol·licitat l'oportuna concessió fins que s'elaborara un pla definitiu de distribució de freqüències i d'instal·lacions per a tot el territori nacional, i precisava el nombre màxim d'aquestes emissores per a cada nucli de població, i també la potència i la distància entre emissors.

Aquest Pla va ser aprovat pel Reial decret 1433/1979, de 8 de juny. La seua execució, però, especialment per acomodar-se a les exigències de la radiodifusió local i les competències de les comunitats autònomes sobre aquesta banda de freqüència, va patir importants endarreriments, fins que després d'aprovar-se la LOT de 1987 i amb l'ampliació internacional de les disponibilitats de freqüències acordades pel Pla de Ginebra de 1984, es va endarrerir fins a l'aprovació del RD 169/1989 sobre el Pla tècnic nacional de la radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència. En aquest Pla de 1989, específic per a la FM, ja es van fixar les freqüències que es reservava l'Estat per a la gestió directa a través de RNE, les freqüències destinades a la programació dels ens públics de radiodifusió de les comunitats autònomes i les que podien atorgar-se en gestió indirecta. La concessió l'havia d'atorgar el Govern o les comunitats autònomes amb competències en mitjans de comunicació social. En aquest Pla també es van desenvolupar profusament les característiques tècniques que havien de complir les emissores corresponents a les corporacions locals per a la prestació de servei de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència (FM) (art. 5).

L'assumpció de competències sobre aquest àmbit per les comunitats autònomes i les demandes de més freqüències en aquesta banda (FM), així com la necessitat de reordenar les freqüències, tan bon punt la major part de les comunitats autònomes havien assumit competències en mitjans de comunicació, va propiciar que, mitjançant el RD 1388/1997, s'aprovara un increment de freqüències per a la gestió indirecta d'emissores dins el nou Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora d'ones mètriques amb modulació de freqüència, alhora que s'ordenaren les freqüències, s'ampliara el nombre de les possibles estacions emissores i es concretaren les característiques tècniques de les mateixes.

Amb tot això, i sobre les especificacions tècniques que es van detallar en el Reial decret 80/1993, de 22 de gener, el Reial decret 964/2006, d'1 de setembre, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència, s'ha incrementat notablement el nombre de freqüències destinades tant a la gestió directa com a la indirecta, i s'ha completat el panorama i les freqüències de la FM convencional al nostre país.

Quant a la radiodifusió sonora digital terrestre, el règim de prestació de servei que s'havia establert mitjançant la disposició addicional 44 de la Llei 66/1997, com ja hem comentat, necessitava, amb caràcter previ a l'adjudicació de les oportunes concessions, l'aprovació d'un pla tècnic específic que detallara els terminis, les característiques tècniques i la distribució de freqüències de les emissions terrestres digitals de radiodifusió.

Aquest pla tècnic nacional de radiodifusió sonora digital terrestre es va aprovar mitjançant el Reial decret 1287/1999, que concretava les bandes de freqüències i programes que es reserven per a la gestió directa i indirecta, els objectius de la cobertura, les especificacions tècniques de les transmissions, les característiques tècniques de les estacions i les fases d'introducció de la tecnologia en els àmbits nacional, autonòmic i local. Va seguir a aquest Pla l'Ordre de 23 de juliol de 1999, per la qual s'aprova el Reglament tècnic i de prestació de servei de la radiodifusió sonora digital terrestre, que va desenvolupar les formes de gestió d'aquest servei, el règim jurídic de la concessió i els requisits per a l'atorgament del títol habilitant de les concessions per a la prestació de servei de radiodifusió sonora digital terrestre. Posteriorment, el Reial decret 776/2006, de 23 de juny, modifica aquest Reial decret 1287/1999 i s'aprova el Pla tècnic nacional de la radiodifusió sonora digital terrestre amb l'objectiu d'adequar els blocs de freqüències i les xarxes que suporten la prestació de servei en el citat pla tècnic nacional, amb la sol·licitud prèvia de les entitats (públiques i privades) interessades, que proporciona una major agilitat en la gestió de les freqüències vinculades a aquest servei. Tot plegat és un intent d'impulsar la ràdio digital terrestre.

També, la disposició addicional quarantena primera de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social (BOE núm. 313, de 31 de desembre de 2003), fixa uns criteris i terminis per a la conversió a la tecnologia digital de les emissions analògiques a ona mitjana. Els concessionaris la poden sol·licitar voluntàriament en el moment que ho considerin oportú, o ho faran obligatòriament als dos anys de la renovació del seu títol habilitant.

Aquesta Llei 62/2003, així mateix, afecta les ones mètriques amb modulació de freqüència (FM), que poden sol·licitar aquesta conversió, encara que per fer-ho cal que hi haja normes harmonitzades elaborades per un organisme de normalització europeu reconegut i que el nivell d'interferència en el mateix canal o en els adjacents no siga superior al que es produiria amb la modulació de freqüència.

La radiodifusió per cable també s'ha d'ajustar a unes especificacions tècniques. Tanmateix, a diferència dels altres sistemes d'emissió de radiodifusió, no té una regulació específica i li són aplicables les normes, comunes a la difusió de ràdio i televisió per cable, que estableixen la Llei 32/2003 i el Reial decret 920/2006 que ja hem analitzat.

Finalment, i des d'una altra perspectiva, però tenint en compte aquest àmbit tècnic, hem d'apuntar que l'art. 47 de la Llei 32/2003, de 3 de novembre, general de telecomunicacions, preveu la creació de l'Agència Estatal de Radiocomunicacions, amb l'objectiu de gestionar, administrar i controlar l'espectre radioelèctric que utilitzen totes les emissores de radiodifusió, excepte les de cable. Així, per exemple, l'art. 1 del Reial decret 964/2006 estableix que aquesta Agència Estatal de Radiocomunicacions i, si s'escau, el Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, han d'exercir, respecte del servei de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència, totes les competències tècniques que li atribueixen els reglaments que despleguen la Llei general de telecomunicacions. En la mateixa línia hem de recordar el que estableix la disposició addicional primera de la Llei 7/2010 i tot el que ja hem comentat en apartats específics sobre aquesta Agència Estatal de Radiocomunicacions.

2. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA DE LES ONES MITJANA (OM), CURTA I LLARGA

A l'hora d'analitzar el marc jurídic que regeix les emissions analògiques de radiodifusió, és convenient distingir les emissions de radiodifusió sonora que es fan a través de les ones curta i llarga, amb la gestió encomanada Ràdio Nacional d'Espanya, de les que es fan per les freqüències denominades d'ona mitjana (OM), que poden gestionar tant prestadors públics com privats, i de les emissions de radiodifusió sonora en freqüència modulada (FM), en què també operen prestadors públics i privats.

Així mateix, s'ha de comentar que la disposició transitòria segona de la Llei 7/2010 reconeix els drets i títols atorgats abans de l'entrada en vigor de la dita llei, de manera que el títol habilitant de les concessions per a la gestió indirecta del servei públic de ràdio per ones hertzianes terrestres d'àmbit estatal, autonòmic o local, que no hagen estat declarades extingides, no n'hi ha cap que ho haja estat, s'ha de transformar en llicència per a la prestació de servei de comunicació audiovisual radiofònic.

2.1 L'ONA CURTA I L'ONA LLARGA

La gestió de les ones curta i llarga s'atribueix de manera exclusiva a la «gestió directa de l'Estat o dels seus ens públics», segons que estableix el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora de 1978 i ratifica l'article 26 de la Llei d'ordenació de les telecomunicacions de 1987.

Una llei que, per cert, va ser objecte de discrepàncies entre el Govern central i els governs de les comunitats autònomes de Canàries, Catalunya i Galícia, que reclamaven poder participar en aquesta gestió directa, i que van motivar el plantejament dels recursos pertinents i el pronunciament de Tribunal Constitucional, que en la Sentència 168/93 va ratificar el contingut

de la Llei respecte a l'ona curta, amb l'argument que el «nombre limitat de bandes de freqüències -pels canvis de freqüències i d'horaris segons les variacions estacionals, atmosfèriques i de l'activitat solar, que són inevitables per mantenir en condicions de bona recepció una sola emissora- a repartir entre els diferents països fa que s'assigne un nombre limitat per a cada estat; cosa que dificulta notablement un règim compartit de les competències amb els diferents ens territorials». Un argument semblant es va fer servir també en la mateixa Sentència 168/93, de 25 de maig, per justificar la titularitat i gestió exclusiva de l'Estat en la radiodifusió d'ona llarga: «els acords internacionals atribueixen a Espanya un molt escàs nombre de freqüències i emissores -dos freqüències amb un nombre màxim de cinc emissores- que dificulta enormement -si no impedeix- un hipotètic règim de compartició d'aquelles i de descentralització territorial de l'atorgament de concessions entre una pluralitat de comunitats autònomes».

Així, es declarava la plena constitucionalitat de l'assignació exclusiva a l'Estat o els seus ens públics de la gestió de l'ona curta i de l'ona llarga que, avui en dia, continua vigent i és explotat per Ràdio Nacional d'Espanya mitjançant els seus indicatius, entre els quals destaca Ràdio Exterior d'Espanya. De tota manera, també s'ha de dir que la demanda a través d'aquestes ones ha migrat cap a les recepcions de radiodifusió per satèl·lit i internet.

2.2 LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN ONA MITJANA (OM)

L'objectiu principal del Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora de 1978, que va configurar el nou panorama de la radiodifusió a Espanya en l'etapa democràtica, va ser la regulació de l'ona mitjana, tant per la importància que en aquell moment tenia, com per les possibilitats d'ampliació d'emissores després de l'Acord de Ginebra de 1975.

D'aquest Pla de 1978, cal dir que la caracterització de la radiodifusió com a servei públic en les seues diferents bandes de freqüència que s'establí en l'article 1, es va repetir de manera específica per a l'ona mitjana en l'article 3, cosa que permetia l'explotació d'aquesta banda de freqüència en règim de concurrència per l'Estat i pels particulars als quals s'atorgara l'oportuna concessió.

A més, en el Pla es concretaven els grans principis sobre les característiques tècniques i les condicions concessionals, i es facultava a l'Administració de l'Estat per dictar les normes reglamentàries que desplegaran aquest precepte. A partir d'aquest mandat, es van aprovar l'Ordre de 10 de novembre de 1978, que detallava el contingut i l'abast de les concessions, i també els requisits i els procediments per obtenir-les, i l'Ordre també de 10 de novembre de 1978, que aprovava els corresponents quadres de freqüències i potències.

Podem apuntar com a aspectes més destacats d'aquesta regulació, que constitueix la base a partir de la qual s'han conformat les actuals operadores de radiodifusió en ona mitjana:

- a) L'Estat es reserva un grup de freqüències per a l'explotació en règim de gestió directa a través d'organismes estatals de radiodifusió.
- b) Se'n permet la gestió indirecta per persones físiques o jurídiques a les quals l'Estat atorgue l'oportuna concessió.

c) Els sol·licitants de concessions han de tenir la nacionalitat espanyola i el domicili a Espanya. Si es tracta de societats anònimes, les accions han de ser nominatives i intransferible a estrangers o persones no domiciliades a Espanya.

d) Les concessions corresponents a emissores no explotades per l'Estat s'atorguen pel termini de deu anys, prorrogables. En l'actualitat són quinze anys.

e) A l'hora d'atorgar les concessions, es van considerar prioritàries les sol·licituds presentades per titulars de les estacions que en aquell moment estaven emetent a les localitats en què l'esmentat Pla nacional permetia la continuïtat en freqüències reservades a aquests grups d'estacions. Si, d'acord amb aquest Pla, calguera tancar-ne alguna, el seu titular tindria preferència per a la concessió d'una nova emissora de FM a la mateixa localitat.

f) En els plecs de condicions dels concursos concessionals ha de constar, a més dels tràmits administratius i les característiques tècniques de les estacions (equips, transmissors i sistemes d'enllaç) i de les emissions (emplaçament, potència, freqüència...), un conjunt d'obligacions dels concessionaris, entre les quals: mantenir les condicions tècniques d'acord amb el que estipula la concessió, presentar anualment el pla de programació per a l'exercici següent, difondre gratuïtament, amb citació de la procedència, els comunicats, notes i avisos de caràcter oficial, la no interrupció del servei sense autorització prèvia...

Les concessions provisionals atorgades a l'empara d'aquest Pla i de les ordres ministerials citades es van convertir en definitives per l'Ordre ministerial d'11 d'agost de de 1982.

La promulgació de la Llei d'ordenació de les telecomunicacions el 1987 i de la Llei general de telecomunicacions el 1998 i 2003 no va suposar cap modificació del règim de la radiodifusió en ona mitjana, ja que es va limitar a ratificar que els serveis de radiodifusió sonora en ona mitjana podien ser explotats en concurrència mitjançant gestió directa de l'Estat o dels seus ens públics i per gestió indirecta, per concessió administrativa de l'Estat a través de persones físiques o jurídiques.

Aquesta atribució de competències a l'Estat, però, també va ser discutida i va motivar que les comunitats autònomes de Catalunya, Canàries i Galícia interposaren un conflicte de competències davant el Tribunal Constitucional, ja que entenien que els governs respectius havien de ser competents per atorgar les concessions de OM que no sobrepassen el seu àmbit territorial, per tal com part de les freqüències d'ona mitjana es poden ordenar sense que sobrepassen el territori de la comunitat autònoma.

El Tribunal Constitucional, en la Sentència 168/93, va declarar plenament vigent l'art. 26.2 de la Llei de 1987, basant-se en la competència estatal per organitzar el règim general de la ràdio i televisió i argumentant que el que estableix aquest article no exclou les comunitats autònomes de l'accés a les emissions en ona mitjana, atès que poden disposar d'aquestes emissores mitjançant una concessió administrativa estatal i que les comunitats autònomes puguen tenir les seues pròpies emissores en freqüència modulada, ja que tenen competències exclusives per atorgar les concessions d'aquestes freqüències (llevat de les que són reservades per a la gestió directa de l'Estat).

La necessitat d'actualitzar les característiques tècniques i ajustar les freqüències de l'ona mitjana als estàndards internacionals, així com la nova realitat autonòmica i de RNE, van propiciar un nou Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mitjanes el 1993. Aquest pla, però, va mantenir la vigència de bona part dels postulats del Pla de 1978 i només va derogar dos apartats

de l'article 3 i l'Ordre de 10 de novembre de 1978 per la qual s'aprovaven els quadres de freqüència i potències, excepte les que es referien a l'ona llarga. La resta de mandats i condicions establertes el 1978 van continuar vigents, tot i la derogació de les disposicions addicionals. Igual va passar amb la derogació de diverses disposicions addicionals i transitòries de la LGT de 2003 efectuada per la Llei 7/2010, atès que no són contràries al que estableix aquesta última llei. Això sí, s'hi havien d'ajustar quant als terminis i a la renovació de les concessions o a les altres qüestions que ja hem apuntat en apartats precedents.

Així mateix, la disposició addicional 41 de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, estableix la possibilitat que les entitats que disposen de títol habilitant per prestar servei de radiodifusió sonora en ones hectomètriques (OM), puguin sol·licitar autorització a la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació per a la realització de les seues emissions en tecnologia digital. També, imposa l'obligació que, en un termini no superior a dos anys des de la renovació, puguin emetre utilitzant tecnologia digital, d'acord amb les normes tècniques que hem ressenyat en apartats anteriors. Aquesta obligació també s'imposà a l'ens públic, ara Corporación de Radio y Televisión Española, perquè iniciara les seues emissions de radiodifusió sonora en ones hectomètriques (OM) fent servir la tecnologia digital abans de gener de 2007. Aquesta transmissió digital, però, l'analzarem detalladament en un altre apartat d'aquest capítol.

3. LA RADIODIFUSIÓ SONORA EN LA BANDA DE FREQUÈNCIA MODULADA (FM)

En el trànsit i configuració del nou panorama espanyol de la radiodifusió després de l'arribada de la democràcia, la banda d'ones mètriques amb modulació de freqüència (FM) va ser la principal protagonista i la que va propiciar els majors canvis quantitius i qualitius en el camp de la radiodifusió.

El Pla tècnic de radiodifusió sonora de 1978, però, es va limitar, en l'article 5.1, a mantenir la freqüència modulada d'acord amb la situació vigent en aquell moment per a les estacions que estaven operant «autoritzadament en aquesta banda de freqüència i els titulars de la qual sol·liciten l'oportuna concessió, d'acord amb el Plec de condicions que es determine, i obtinguen la corresponent aprovació». Pel seu torn, l'art. 5, punts 2 i 3, preveia l'elaboració d'un pla de distribució de freqüències i d'instal·lacions en tot el territori nacional d'acord amb el Pla d'Estocolm de 1961, en el qual «cal precisar, d'una banda, el nombre màxim d'emissores en ones mètriques amb modulació de freqüència que poden ser autoritzades per cada nucli de població, així com la potència i la distància entre emissors, i, de l'altra, els objectius que es poden assenyalar per acomodar els continguts de la programació a les exigències de la radiodifusió local i comarcal».

El Pla específic per a la freqüència modulada va ser aprovat pel Real decret 1433/1979. Tot i que es tractava d'un pla transitori, s'hi van adequar les freqüències i es van atorgar tres-centes noves

concessions d'emissores en aquesta banda, per cobrir la important demanda que hi havia en aquells moments. Com a aspectes més importants d'aquest pla podem destacar:

a) Va reafirmar la consideració de la freqüència modulada com un servei públic que pot ser explotat directament per l'Estat o indirectament, mitjançant concessió administrativa, per institucions i empreses privades.

b) Va reservar, de manera prioritària, a RNE i a RCE les freqüències i potències necessàries per cobrir amb les seues diferents programacions una xarxa que podia cobrir la totalitat del territori nacionals i, al mateix temps, tenir desconexions regionals o provincials.

c) Va establir que la concessió administrativa per explotar la gestió indirecta de la radiodifusió en freqüència modulada per part d'empreses privades comercials s'atorgava per un termini de deu anys renovables. Aquesta concessió es podia transferir, però, amb certs requisits.

d) Es va reveure també la possibilitat d'atorgar concessions d'emissores educatives i culturals a institucions o entitats públiques o privades, sense ànim de lucre i amb nacionalitat i domicili espanyols. Les programacions d'aquestes emissores havien de complir la seua finalitat i no podien emetre publicitat. La concessió era per tres anys renovables.

e) No es va permetre que una mateixa persona física o jurídica poguera explotar ni controlar més d'una emissora institucional o privada en freqüència modulada que abastara, substancialment, la mateixa àrea de servei.

Aquest Pla es va completar amb l'Ordre de 28 d'agost de 1980, en la qual s'especificuen les condicions generals i les obligacions que comportaven les concessions, alhora que definia i distingia les emissores institucionals i les comercials, i s'exigia que les emissores de freqüència modulada que estaven funcionant sol·licitaren l'oportuna autorització. A més, quan els titulars de les concessions foren societats anònimes, se'ls exigia que les accions foren nominatives i prohibia la transmissió d'aquestes accions a estrangers o espanyols no residents.

A partir d'aquestes disposicions, mitjançant l'Ordre de 25 de març de 1981, es van atorgar 120 concessions en aquesta primera fase i unes altres 180 en una segona fase, de les quals 86 eren per a l'adjudicació per les comunitats autònomes: 11 a Galícia, 5 per a Euskadi, 36 per a Andalusia i 34 per a Catalunya.

Precisament, la competència exclusiva per a l'adjudicació de les emissores en freqüència modulada que recollia el Decret 175/80 de la Generalitat de Catalunya i el Decret 138/80 del Govern Basc, van propiciar que el Govern, mitjançant acord adoptat pel Consell de Ministres, en data 5 de juny de 1981, decidira interposar un conflicte positiu de competències davant el Tribunal Constitucional. Aquests dos recursos es van resoldre en les sentències 26/1982 (Catalunya FM) i 44/1982 (Euskadi FM), en què es reconeixia aquesta competència de les comunitats autònomes i es plasmava la doctrina del Tribunal Constitucional respecte a l'articulació de competències en l'àmbit de la radiodifusió en freqüència modulada.

La doctrina del Tribunal Constitucional en les seues sentències 26/1982 i 44/1982 derivades d'aquests dos conflictes, estableix, a partir de la interpretació de l'art. 149.1.27a de la Constitució espanyola, que el règim de la radiodifusió s'articula d'acord amb el principi de sobirania compartida entre l'Estat i les comunitats autònomes, i que correspon a l'Estat dictar les normes bàsiques, mentre que les comunitats autònomes poden assumir les competències per al desplegament d'aquestes normes, la potestat reglamentària i la funció executiva en aquesta matèria. Com que en aquells moments les normes estatals que ordenaven la FM eren

els reials decrets 2648/1978, regulador del PTNRS, i 1433/1979, del PTNRS en ones mètriques amb modulació de freqüència (FM), així com la Llei 4/1980, de ERTV (que reserva a RNE i RCE les freqüències i potències requerides per cobrir les seues necessitats, mentre que l'art. 2.3 atribueix a les comunitats autònomes facultats d'organització i control en matèria de radiodifusió en el seu àmbit territorial), el Tribunal Constitucional, en la Sentència 44 / 1982, conclou: «en aquest cas concret en què l'àmbit de cobertura del servei de radiodifusió és exclusivament local, la forma interpersonal que utilitza la disposició addicional primera (RD 1433/1979) pot ser interpretada en el sentit que en l'àmbit territorial basc (o autonòmic) les competències controvertides corresponen en principi a la comunitat autònoma, per bé que per exigència constitucional s'han d'exercir en el marc de les normes bàsiques de l'Estat... ».

Aquests criteris, i tenint en compte la realitat autonòmica i la necessitat de disposar d'un pla tècnic totalment ajustat als convenis internacionals signats per Espanya, així com les majors demandes de concessions de freqüència modulada -entre les quals les de les emissores municipals-, o l'ajust de mapa de freqüències, entre altres raons, van propiciar l'aprovació d'unes noves normes per a la radiodifusió en freqüència modulada.

Així, amb la Resolució de 21 de juliol de 1987, sobre l'assignació de freqüències a estacions de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència, es van revisar les característiques tècniques de les concessions assignades amb el Pla de Ginebra de 1984, per a cada una de les quals es detallava: localitat, concessionari, freqüència, coordenades (longitud i latitud), cota, altura i potència radiada (en quilowatts). També es van especificar els casos de concessió provisional i quines havien de continuar amb les característiques tècniques amb què estaven prestant el servei fins a la seua definitiva adequació al Pla de Ginebra.

També la LOT de 1987, en el seu art. 26.3, es refereix a la radiodifusió en freqüència modulada: permet la seua explotació en règim de concurrència en afirmar que poden ser explotats «directament per les administracions públiques o els seus ens públics amb competència en la matèria, d'acord amb la legislació sobre mitjans de comunicació social, i indirectament mitjançant concessió administrativa per les corporacions locals». Es permet, doncs, la gestió directa per les comunitats autònomes i es reconeix la radiodifusió local com un fet diferenciat. Al mateix temps, la disposició addicional sisena establí els requisits necessaris, els criteris i les condicions per ser titulars d'una concessió. La disposició transitòria primera de la Llei esmentada, així mateix, mantenia el règim existent de la freqüència modulada i instava l'aprovació d'un nou pla per a la gestió del servei en aquesta banda.

Aquesta planificació definitiva es va dur a terme amb el RD 169/1989, que va aprovar el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència. Com a característiques principals d'aquesta nova regulació podem destacar:

- a) La banda assignada per la freqüència modulada s'amplia a la franja compresa dels 87,5 als 108 megahertz, d'acord amb l'atribució internacional per aquesta banda.
- b) La gestió directa de l'Estat en freqüència modulada es fa a través de la societat estatal que corresponga. Que en aquells moments ja només era RNE.
- c) Per a la gestió directa de les emissores que corresponen a les comunitats autònomes, es detallen les freqüències i les característiques tècniques a què s'han d'ajustar.
- d) Pel que fa a les emissores dependents de les corporacions locals, s'estableix que «la gestió indirecta per les corporacions locals requereix la concessió prèvia de Govern o, si s'escau, de

l'òrgan de la comunitat autònoma competent en matèria de mitjans de comunicació» (art. 5.2). Alhora, se'ls assignen les freqüències compreses entre 107 i 107.9 megahertz i es detallen les característiques tècniques que han de complir. Tot i amb això, la disposició transitòria primera deixa en suspens l'aplicació de l'article 5 pel que fa a les emissores de les corporacions locals fins que no s'aprove una llei específica sobre aquestes.

e) Per a les emissores atorgades, mitjançant concessió administrativa, en gestió indirecta a persones físiques o jurídiques, es detallen les dades tècniques de les estacions que estan operant i les emissores disponibles que poden atorgar el Govern (un total de 153 corresponents als territoris que no tenien competència per a això) i les comunitats autònomes amb competències en mitjans de comunicació (Andalusia 66 concessions, Catalunya 28, Canàries 25, Comunitat Valenciana 28, Galícia 26, Euskadi 19 i Navarra 7).

Aquest Pla de 1989 conforma definitivament el panorama espanyol de la radiodifusió en freqüència modulada, de la qual només faltava regular les emissions que havien de gestionar les corporacions municipals. Per això, la LOT de 1987 ja preveia, en el seu art. 26.3.a), la prestació de servei de la radiodifusió sonora en freqüència modulada per les corporacions locals en virtut de concessió administrativa (art. 26.5). A més, el Pla de 1989 establia les característiques tècniques de les emissions gestionades per les corporacions locals, que classificava en tres grups A, B i C (art. 5.1); ratificava al Govern de la nació i a les comunitats autònomes competents per atorgar la concessió i va condicionar la posada en pràctica d'aquestes previsions a l'aprovació d'una llei que desplegara l'art. 20.3 de la Constitució espanyola pel que fa a l'organització, el control parlamentari i la garantia d'accés dels grups polítics i socials significatius a aquests mitjans (disposició transitòria primera).

Atenen aquest marc normatiu, es va aprovar la Llei 11/1991, d'organització i control de les emissores municipals de radiodifusió sonora, que establia les normes bàsiques pel que fa als principis d'actuació, gestió, finançament i control d'aquestes emissores i que, uns anys més tard, va ser derogada expressament per la Llei 7/2010. Cal apuntar, però, que va ser d'acord amb els criteris de la Llei 11/1991 que es va aprovar el Reial decret 1273/1992 pel qual es regulaven els principis que havien de regir l'atorgament de les concessions i les normes generals per a l'assignació de freqüències i la prestació de servei públic de radiodifusió sonora en freqüència modulada per les corporacions locals, que hem d'entendre vigent, excepte en allò que pugui oposar-se a la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual.

D'altra banda, la necessitat d'actualitzar la distribució i incorporar noves freqüències per a la gestió indirecta va motivar l'aprovació del Reial decret 1388/1997, pel qual s'incrementaven les freqüències per a la gestió indirecta d'emissores dins del Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència. Aquest reial decret derogava l'article 6 i l'annex III del Pla de 1989, relatiu a l'explotació de la radiodifusió sonora en freqüència modulada i la gestió indirecta, i incorporava una nova relació de freqüències amb què les administracions competents podien atorgar noves concessions, com així es va fer.

Passats gairebé deu anys de l'esmentat reial decret, i atès que la seua aplicació pràctica no va poder satisfer el conjunt de demandes en un procés de gran creixement, va ser necessari un nou pla per incrementar el nombre de freqüències destinades a la programació privada que incrementara l'oferta i la pluralitat informativa. Així, es va aprovar el Reial decret 964/2006, d'1 de setembre, pel qual s'acorda un nou Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència.

Aquest nou Reial decret 964/2006 deroga els reials decrets de 1989 i 1997, que regulaven l'anterior pla tècnic, i aposta incrementar les freqüències disponibles, tot i que manté les característiques fonamentals de la seua regulació i fins i tot remet al Reial decret 1273/92, de 23 d'octubre, per a: l'atorgament de les concessions i la determinació de les normes generals per a l'assignació de freqüències; l'aprovació de projectes tècnics i inspecció de les instal·lacions de les emissores per a la prestació de servei públic de radiodifusió sonora amb modulació de freqüència per les corporacions locals; l'aprovació de les instal·lacions; la presentació de projectes, la resolució i l'assignació de freqüències; la inspecció d'instal·lacions, l'autorització de funcionament i la caducitat. Així mateix, manté la banda de freqüències entre els 87,5 i els 108 megahertz.

El sistema de modulació de freqüències es va haver d'ajustar al que establia el Reial decret 80/1993, de 22 de gener, pel qual s'establien les especificacions tècniques dels equips transmissors. Es van regular les zones de servei i la seua qualitat, la zona de cobertura, la potència radiada aparent, la polarització, la intensitat de camp protegida i les especificacions tècniques dels transmissors.

Però, a més de tot això, també es va detallar com havia de ser l'oferta de radiodifusió sonora en gestió directa per l'Estat, en el trànsit a l'emissió digital, que havia d'estar constituïda per dos programes d'àmbit estatal amb desconexions territorials autonòmiques, provincials, comarcals i locals, i un programa d'àmbit autonòmic en algunes comunitats autònomes. Pel que fa a la gestió directa per les comunitats autònomes, amb el Pla es pretenia facilitar les freqüències perquè l'oferta de radiodifusió sonora en freqüència modulada dels ens autonòmics estiguera constituïda almenys per un programa d'àmbit autonòmic amb desconexions territorials, de caràcter provincial, comarcal o local, que es podia incrementar en el nombre d'aquests programes si la capacitat de l'espectre radioelèctric així ho permetia. Per a la gestió indirecta per les corporacions locals es va reservar la banda 107.0 a 107.9 megahertz i es van regular les característiques tècniques, tot respectant la resta de qüestions que establia el Reial decret 1273/92.

Per a les emissores de radiodifusió sonora en freqüència modulada explotades per persones físiques o jurídiques en gestió indirecta, es van establir la zona de servei i les característiques tècniques. A més, l'annex II detallava totes les emissores i freqüències subjectes a aquest tipus de gestió i assenyalava que aquelles que es trobaren disponibles per ser objecte de concessió administrativa per les comunitats autònomes, es podien atorgar mitjançant els corresponents concursos. Fins i tot, es preveia per a les comunitats autònomes reservar alguna d'aquestes emissores disponibles per a corporacions locals o altres ens de titularitat pública constituïts amb aquesta finalitat d'acord amb el que establira la legislació autonòmica en matèria audiovisual.

També va constituir una novetat, encara que derivada de la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, la referència a l'Agència Estatal de Radiocomunicacions per a tots els aspectes relacionats amb les gestions, el control i les autoritzacions de les qüestions tècniques. Ja hem dedicat un apartat específic a aquesta qüestió, al qual ens remetem.

Finalment, en aquesta referència al règim jurídic de la freqüència modulada, cal esmentar que la disposició addicional 41 de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, feia una referència concreta a les emissores que disposaren de títol habilitant per prestar el servei en ones mètriques amb modulació de freqüència, a les quals se'ls va permetre sol·licitar autorització a l'autoritat competent per a la realització de les

seues emissions en tecnologia digital fent servir el domini públic radioelèctric que tenien reservat. Aquest aspecte, l'analitzarem en l'apartat corresponent.

4. LES EMISSIONS DIGITALS DE RADIODIFUSIÓ

En la llarga història de la radiodifusió, l'emissió en tecnologia digital ha constituït una nova fita que permet un important increment i qualitat de les emissions, encara que de diferent recorregut temporal i incidència. Així, en contrast amb el ràpid desenvolupament en l'àmbit de la televisió, en el de la radiodifusió ha tingut reflex i particularitats en el règim jurídic, però poca incidència en la pràctica.

Pel que fa al marc normatiu de la radiodifusió digital, cal dir que la Llei 66/1997, de mesures fiscals, administratives i d'ordre social, va incloure, en la disposició addicional 44, les línies fonamentals del règim jurídic de la radiodifusió sonora digital terrestre, la vigència del qual va ratificar la Llei general de telecomunicacions de 1998 i posteriorment la Llei 32/2003, del mateix nom. Aquestes disposicions, però, han estat derogades per la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, tot i que continua vigent tota la normativa que les havia desplegadas sempre que no s'opose a aquesta última llei i estiga d'acord amb les pautes generals que ara detallem.

En concret, entre les disposicions normatives que van desplegar el règim jurídic de la radiodifusió sonora digital a Espanya que havien reconegut les lleis que hem ressenyat en el paràgraf precedent, hem de destacar el Pla tècnic nacional de radiodifusió sonora digital terrestre i el Reglament tècnic i de prestació de servei, que van completar-ne la configuració i el règim jurídic. Així, el Reial decret 1287/1999, modificat pel Reial decret 776/2006, van aprovar el Pla tècnic nacional de la radiodifusió sonora digital terrestre i delimitaren els blocs de freqüències.

Com a aspectes més destacats dels reials decrets, pel que fa a la distribució de programes i blocs, podem assenyalar que:

- a) Es reserven quatre programes en la xarxa de freqüència única d'àmbit nacional, per a programes nacionals sense desconnexions territorials per a RTVE (Xarxa FV-E).
- b) Es reserven dos programes en la xarxa de cobertura nacional amb capacitat per realitzar desconnexions territorials per a RTVE (Xarxa MF-I).
- c) Correspon al Govern l'adjudicació de les concessions d'explotació per a la resta de blocs i programes (Xarxes FV-E, MF-I, i MF-II) de cobertura nacional.
- d) Es reserven fins a tres programes per a l'establiment d'una xarxa de freqüència única, sense desconnexions territorials (Xarxa FV), a cada comunitat autònoma perquè siga explotada, en règim de gestió directa, pels respectius ens públics de cada comunitat.

e) La resta de programes de cada (Xarxa FV) àmbit autonòmic únic és explotada, en règim de gestió indirecta, per les persones físiques o jurídiques a les quals s'haja adjudicat la concessió.

f) Es reserven fins a tres programes en la xarxa de cada comunitat autònoma (Xarxa MF) per a l'establiment d'una xarxa amb capacitat per efectuar desconnexions territorials, que es destinaran per a la seua explotació en règim de gestió directa pels respectius ens públics de cada comunitat.

g) La resta de programes de la xarxa de cada comunitat autònoma (Xarxa MF) amb capacitat per efectuar desconnexions territorials s'han d'explotar, en règim de gestió indirecta, per les persones físiques o jurídiques a les quals s'atorgue l'oportuna concessió.

h) Els blocs i programes de cobertura local són explotats, en règim de gestió indirecta, per les persones físiques o jurídiques a les quals la comunitat autònoma haja atorgat l'oportuna concessió.

Així mateix, el citat Pla tècnic nacional detalla les fases d'introducció, les infraestructures de xarxa de suport del servei, la disponibilitat d'espectre radioelèctric i objectius de cobertura, les especificacions tècniques de les transmissions, les característiques tècniques de les estacions, l'aplicació dels procediments de coordinació internacional en l'ús d'aquestes freqüències i el detall dels blocs de freqüències que es destinen a les diferents xarxes i àmbits de cobertura.

Per el que fa a la seua explotació i gestió, que en bona part s'ha d'ajustar al que estableix la Llei 7/2010, ens remetem al que ja hem comentat amb caràcter general per a les emissions de radiodifusió sonora i, en especial, al que hem apuntat per a les emissions analògiques, atès que tenen un règim molt semblant.

Amb tot això s'ha dissenyat el panorama de la radiodifusió sonora digital terrestre, que també ha de ser la tecnologia del futur en l'àmbit de la radiodifusió. Precisament, la disposició addicional 41 de la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, va pretendre avançar en aquest impuls cap a la ràdio digital en possibilitar que les entitats amb títol habilitant per prestar el servei de radiodifusió sonora en ones hectomètriques (OM), pogueren sol·licitar l'autorització per a la realització de les seues emissions amb tecnologia digital fent servir el domini públic radioelèctric reservat, alhora que els obligava que en un termini no superior a dos anys de la renovació de la concessió emeteren fent servir la tecnologia digital. També obligava que les emissores dependents de RTVE iniciaren les seues emissions d'ona mitjana en tecnologia digital abans de gener de 2007. Així mateix, va obrir la possibilitat perquè els concessionaris d'emissores en ones mètriques amb modulació de freqüència (FM) pogueren sol·licitar l'autorització per a la realització d'emissions en tecnologia digital fent servir el domini públic radioelèctric reservat per a aquestes emissions.

Tanmateix, tot i aquest trànsit cap a la tecnologia digital, encara sembla que cal superar algunes barreres, entre les quals hi ha el cost dels aparells receptors davant els actuals analògics, i que l'endarreriment serà molt considerable respecte a la implantació de la televisió digital.

5. LES EMISSIONS DE RADIODIFUSIÓ PER CABLE, SATÈL·LIT I INTERNET

A més de la radiodifusió sonora transmesa per ones hertzianes terrestres, en emissió analògica o digital, també s'emet radiodifusió sonora a través de les xarxes de cable, per satèl·lit o mitjançant internet, amb una audiència, sobretot aquest últim, cada vegada més important.

En primer lloc, i pel que fa a les emissions de radiodifusió sonora a través de les xarxes de cable, cal precisar que ja des de la instauració generalitzada dels serveis per cable s'oferien com altres serveis de valor afegit les emissions radiofòniques que, tanmateix i davant el que s'esdevenia amb els serveis de televisió per cable, no tenien cap referència específica al seu règim jurídic en la Llei 42/1995, de telecomunicacions per cable, ni en la Llei general de telecomunicacions de 1998 que la va derogar, excepte pel que fa al règim del servei de difusió de televisió per cable.

Aquesta manca d'atenció específica respecte a la radiodifusió per cable es va esmenar amb la regulació de la Llei 32/2003, general de telecomunicacions. La disposició addicional desena d'aquesta llei establia un nou règim jurídic per als serveis de difusió de ràdio i televisió per cable, ja que establia que aquests serveis s'havien de prestar en règim de lliure competència i en les condicions establertes pel Govern mitjançant un reglament. Dos anys més tard, la Llei 10/2005, de 14 de juny, de mesures urgents per a l'impuls de la televisió digital terrestre, de liberalització de la televisió per cable i de foment del pluralisme, va modificar la disposició transitòria desena de la citada Llei 32/2003 i supeditava l'entrada en vigor de la liberalització a la publicació del reglament a què es referia la seua disposició addicional desena en lloc del termini fixat en la disposició transitòria que hem comentat en el paràgraf precedent. Finalment, aquest reglament es va aprovar mitjançant el Reial decret 920/2006.

Uns anys més tard, la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, deroga l'esmentada Llei 32/2003, general de telecomunicacions, pel que fa a la regulació del règim jurídic de la televisió i la radiodifusió per cable, així com la Llei 10/2005, tot i que manté tota la normativa sobre les telecomunicacions per cable. Amb tot això, a hores d'ara el règim jurídic específic de la radiodifusió sonora per cable, i també totes les qüestions tècniques sobre telecomunicacions, es regeix pels drets i les obligacions que marca per a la radiodifusió la Llei 7/2010, que ja hem comentat amb anterioritat, a la qual hem d'afegir una prescripció concreta que es detalla en l'article 31 respecte a l'explotació de xarxes de comunicació electrònica i serveis de comunicació audiovisual, que estableix que:

«1. Els prestadors del servei de comunicacions electròniques han de garantir el dret d'accés als prestadors del servei de comunicació audiovisual i productors independents d'acord amb el que estableix la legislació sobre telecomunicacions i les capacitats tècniques de la seua xarxa.

2. Igualment, els prestadors del servei de comunicacions electròniques han de garantir la possibilitat tècnica de transmetre imatge i so en condicions que permeten una interactivitat efectiva.

3. Per la seua banda, i amb l'objecte de garantir el manteniment del pluralisme informatiu i audiovisual, la Corporación de Radio y Televisión Española ha de garantir la cessió dels seus canals de ràdio i televisió als prestadors dels serveis de difusió de televisió per cable, per satèl·lit i per protocol d'internet (IPTV), sense contraprestació econòmica entre les parts. Així mateix, els titulars dels serveis de comunicació audiovisual d'àmbit estatal han de facilitar la cessió dels seus

canals principals de televisió en obert, després d'una negociació entre les parts per acordar i fixar la contraprestació econòmica.

4. Els prestadors del servei de comunicació electrònica poden ser-ho també de comunicacions audiovisuals, i estan sotmesos a aquesta llei com a prestadors d'aquest servei".

D'altra banda, el Reial decret 920/2006, de 28 de juliol, pel qual s'aprovà el Reglament general de prestació de servei de difusió de ràdio i televisió per cable, tenia per objecte establir les condicions bàsiques per a la prestació dels serveis de difusió de ràdio i televisió per cable, en règim de lliure competència, i possibilitar la liberalització efectiva del servei de radiodifusió per cable. Aquesta norma continua vigent en tot allò que no és contrari a la Llei 7/2010. Amb tot, avui en dia, el principal contingut de la difusió per cable l'ocupa la televisió, mentre que l'oferta de ràdio sol centrar-se en canals de format musical i escassa audiència.

El règim jurídic de la radiodifusió sonora per satèl·lit és molt semblant al que regeix per al cable, ja que aquest servei es presta en règim de lliure competència des de la Llei 37/1995, de telecomunicacions per satèl·lit, que incloïa inicialment la televisió i altres modalitats de telecomunicacions. La Llei 11/1998, general de telecomunicacions, la va derogar en part: «llevat del que disposa per al règim del servei de difusió de televisió». Amb posterioritat, la Llei 32/2003, general de telecomunicacions, derogava la Llei de 1998. I, així mateix, la Llei 7/2010 va derogar la Llei 37/2005, de telecomunicacions per satèl·lit. Per tant, a hores d'ara, el règim jurídic de les emissions de radiodifusió sonora per satèl·lit s'ha d'ajustar al que estableix la Llei 7/2010, general de comunicació audiovisual, i de manera específica al que prescriu l'article 31 que hem reproduït en els paràgrafs precedents, així com al Reial decret 136/1997, pel qual s'aprova el Reglament tècnic i de prestació de servei de telecomunicacions per satèl·lit, en tot allò que no s'opose a aquesta llei.

Pel que fa a les emissions de radiodifusió sonora a través d'internet, amb una audiència que cada dia és molt més gran que les altres dues modalitats, cal apuntar que fins al 2010 no hi havia cap regulació específica sobre les emissions de radiodifusió sonora. En l'actualitat, aquest tipus d'emissions a través d'internet es poden incloure en el marc definit per l'article 2.2 de la Llei 7/2010 com a serveis de comunicació audiovisual, si les presten els mateixos operadors i amb els mateixos continguts que ofereixen a través de les ones o el cable, tot i que s'ha de considerar com un altre servei de valor afegit. D'altra banda, tampoc no sembla que s'hagen d'excloure del que marca l'article 3.2.c), tenint en compte l'oferta i els continguts d'aquestes pàgines web dels mateixos operadors de televisió que operen en altres àmbits. Així mateix, els és aplicable, en termes generals, el que ja hem comentat per a la radiodifusió sonora en aquest capítol, i especialment el que disposa l'article 31 respecte a l'explotació de xarxes de comunicació electrònica i serveis de comunicació audiovisual, entre els quals es ressenyen expressament els protocols d'internet.

CAPÍTOL IX. ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC DE LA PREMSA ESCRITA

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL
2. LLEI DE PREMSA I IMPREMTA
3. LA REGULACIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ, CRÈDITS I AJUDES

1. RÈGIM JURÍDIC GENERAL

Abans de res, com una qüestió prèvia abans d'endinsar-nos en el règim jurídic específic de la premsa escrita a Espanya, cal apuntar que hi són aplicables tots els mandats constitucionals que hem analitzat en capítols precedents. Tant els relatius als drets i les llibertats en l'àmbit de la comunicació que es desprenen de l'article 20, com tots els relatius als drets de l'honor, la intimitat i la pròpia imatge, reconeguts en l'article 18, així com els altres drets de la personalitat reconeguts en el text constitucional i que també es poden veure afectats per l'exercici pràctic de l'activitat comunicativa a través de mitjans escrits, impresos o digitals.

Així mateix, hi són aplicables, com ja s'ha analitzat, les altres normatives relatives als continguts dels mitjans en què puguen estar afectat els drets de col·lectius específics, com ara els relatius als menors, les dones, els consumidors, etc.

2. LLEI DE PREMSA I IMPREMTA

Pel que fa al règim específic de la premsa escrita és obligat citar la Llei 14/1966, de 18 de març, de premsa i impremta que, a dia d'avui, continua vigent.

Aquesta llei, que va substituir les lleis de premsa i impremta de 26 de juny de 1883 i de 22 d'abril de 1938, aquesta última adoptada durant la guerra civil i amb un clar biaix de control i direcció política de la premsa, com ja s'ha analitzat en el capítol sobre la regulació de la premsa en la història d'Espanya.

Amb la Llei de 1966 es va pretendre adequar les lleis esmentades a les noves realitats comunicatives i rebaixar l'excessiu control polític de les dues lleis derogades. Així, en el preàmbul s'afirma: "En aquest sentit, llibertat d'expressió, llibertat d'empresa i lliure designació de director són postulats fonamentals d'aquesta llei, que coordina el reconeixement de les facultats que aquests principis confereixen amb una clara fixació de la responsabilitat que el seu ús comporta, exigible, com curs jurídic adequat, davant els tribunals de justícia".

En termes generals, podem destacar com a canvis principals d'aquesta llei pel que fa a l'anterior legislació:

- L'empresa periodística passa del domini de l'interès nacional al domini de la iniciativa privada.
- S'anul·len les consignes i la censura prèvia com a procediment normal, reservades a partir d'ara només a casos d'emergència nacional o guerra.
- Imposa el dipòsit previ de publicacions.

- Estableix el concepte d'informació d'interès general i el Govern pot obligar a qualsevol publicació a inserir gratuïtament notes provinents de la Direcció General de Premsa.
- Preveu el segrest administratiu de publicacions.
- Preveu sancions per a qui escriba o publiqui el que es considere contrari als principis fonamentals del Movimiento i l'ordenament jurídic general del franquisme.
- Permet als/a les periodistes recórrer les possibles sancions administratives a través de la via contenciosa administrativa.

Quant als continguts concrets que regula, s'ha d'advertir que, primer de res, amb el Reial decret llei 24/1977, d'1 d'abril, ja se'n van derogar alguns articles. Així, per exemple, suprimia parcialment el segrest administratiu de les publicacions (només es mantenia en casos d'informacions contràries a la unitat d'Espanya, la monarquia o les forces armades) i derogava el polèmic article 2 pel qual se sotmetia la llibertat d'expressió als principis del Movimiento Nacional. I, després, amb l'aprovació de la Constitució espanyola de 1978, que proclamava, sobre unes noves bases, les llibertats i drets d'expressió i informació, van decaure i van deixar de tenir vigència aquells postulats contraris al nou marc constitucional.

Tanmateix, com que aquesta Llei 14/1966 encara és vigent, en detallem els principals continguts.

En primer lloc, s'ha de ressenyar que el capítol I, relatiu a la llibertat de premsa i impremta, estableix un conjunt de pautes sobre la llibertat d'expressió per mitjà d'impresos, encara que tant per les restriccions a l'exercici ple d'aquesta llibertat, com per les seues apel·lacions al Fuero de los Españoles -que era una de les vuit lleis fonamentals del franquisme, aprovada el 1945, que establia una sèrie de drets, llibertats i deures de tot el poble espanyol-, s'ha derogat en part, i d'altres són inaplicables per l'abast de les llibertats d'expressió i informació a Espanya a partir del text constitucional de 1978.

El capítol II, relatiu als impresos o publicacions, defineix i detalla què cal entendre per imprès o publicació en aquesta llei, les classes d'impresos, el peu d'impremta, el dipòsit de les publicacions, els impresos clandestins, la difusió i les publicacions infantils.

Els capítols III i IV es dediquen a les empreses periodístiques i el seu registre, però, ateses les restriccions que contenia i els seus principis contraris a la llibertat d'empresa que consagra la nostra Constitució, s'han derogat.

També, i per motius semblants, s'han derogat els capítols VI, que regulava les agències informatives, i VIII, que regulava les empreses importadores de publicacions, les agències estrangeres i dels corresponsals informatius estrangers.

És vigent, en canvi, el capítol V, que regula la professió periodística i els drets i deures dels directors de les publicacions periòdiques, i estableix els paràmetres a què s'han d'ajustar en aquest tipus d'empreses, els cànons de la professió periodística i títol professional, la figura del director i subdirector, amb la seua designació, requisits, drets i prohibicions, així com les pautes sobre l'origen de la informació i de la publicitat, i les responsabilitats que es deriven de la seua difusió.

Per completar aquesta regulació, en el capítol VII es detallen alguns aspectes relatius a les empreses editorials, des de la perspectiva de la llibertat d'empresa editorial, i es concreten

alguns aspectes sobre la seua inscripció en un registre públic i els beneficis que poden tenir per fer aquest tipus de activitat.

Finalment, el capítol X detalla les responsabilitats penals i civils, i també les sancions que poden imposar-se per les males pràctica. Molts articles d'aquest capítol s'han derogat per ser contraris als principis constitucionals.

3. LA REGULACIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ, CRÈDITS I AJUDES

En aquest apartat ens interessa destacar que, en l'actualitat, atesos els principis de lliure competència que estableixen les normatives europees, les possibilitats d'intervenció pública en la premsa només es podrien establir mitjançant la concessió d'ajudes econòmiques, amb l'objectiu de defensar i promocionar el pluralisme ideològic, social i cultural. Sempre, però, a l'entorn de dos aspectes que s'han de respectar: la lliure competència i la incondicionalitat de qualsevol contingut o línia editorial.

Aquest tipus d'ajudes poden ser subvencions directes o indirectes. Les primeres estan destinades a unes organitzacions concretes, i busquen aconseguir uns objectius correctament definits que condicionen l'obtenció d'aquests diners (orientades a la publicació, la distribució, etc.). Per la seua banda, les indirectes són mesures generalitzades que ofereixen un benefici al conjunt de la premsa.

Aquest sistema d'ajudes parteix de la premissa que la premsa escrita té un paper econòmic i cultural (ideològic i polític) que és essencial per a la democràcia i que el seu mal funcionament econòmic no hauria de condicionar la seua existència. Ací és on entra en joc l'Estat, que ha d'oferir aquest suport econòmic per permetre una efectiva llibertat de premsa i un necessari pluralisme informatiu.

De fet, fa anys que a Espanya hi ha subvencions directes a la distribució o al paper, però en l'actualitat només podem constatar algunes subvencions que atorguen les comunitats autònomes, fonamentalment lligades a l'ús de la llengua cooficial.

N'és un clar exemple Catalunya, on aquests ajuts ja van ser instaurats el 1981 i regulats per un Decret el 1983. Així, la Generalitat de Catalunya va ser una de les administracions pioneres en la subvenció a la premsa en català, centrades en aconseguir la normalització de la llengua catalana i tenir cura de la identitat cultural pròpia, que es considera font de riquesa per al conjunt del país. En l'actualitat, segons el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC), per a l'exercici 2020 l'administració pública catalana destinarà 7.728.250 euros als mitjans de comunicació que facen ús del català o de l'aranès. D'aquest muntant econòmic, la premsa escrita en percebrà 4.125.000, que és la partida més important. Aquest tipus de subvencions també van ser aplicades al País Basc, cap al 1984, i per a l'exercici de l'any 2020 es preveu un muntant de 4.055.300 euros.

Aquest tipus de subvencions no solament s'han dedicat a donar suport a les llengües cooficials. En el cas d'Andalusia es basen en raons d'alfabetització i de foment de la lectura; a Canàries, se subvencionen els costos addicionals per causa de la seua insularitat; i a Navarra s'estableixen ajudes per a la contractació de periodistes becaris.

Tot i aquestes ajudes, però, la premsa escrita, a hores d'ara, pateix una important crisi que requereix una major atenció i suport per part dels poders públics.